

ВІДОМОСТІ
про самооцінювання освітньої програми

Заклад вищої освіти	Маріупольський державний університет
Освітня програма	194 Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	101 Екологія

Відомості про самооцінювання є частиною акредитаційної справи, поданої до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти для акредитації зазначеної вище освітньої програми. Відповідальність за підготовку і зміст відомостей несе заклад вищої освіти, який подає програму на акредитацію.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID	ідентифікатор
ВСП	відокремлений структурний підрозділ
ЄДЕБО	Єдина державна електронна база з питань освіти
ЄКТС	Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система
ЗВО	заклад вищої освіти
ОП	освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про ЗВО (ВСП ЗВО)

Реєстраційний номер ЗВО у ЄДЕБО	19
Повна назва ЗВО	Маріупольський державний університет
Ідентифікаційний код ЗВО	26593428
ПІБ керівника ЗВО	Трофименко Микола Валерійович
Посилання на офіційний веб-сайт ЗВО	http://www.mdu.in.ua

2. Посилання на інформацію про ЗВО (ВСП ЗВО) у Реєстрі суб'єктів освітньої діяльності ЄДЕБО

<https://registry.edbo.gov.ua/university/19>

3. Загальна інформація про ОП, яка подається на акредитацію

ID освітньої програми в ЄДЕБО	194
Назва ОП	Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Тип освітньої програми	Освітньо-професійна
Вступ на освітню програму здійснюється на основі ступеня (рівня)	Повна загальна середня освіта, ОКР «молодший спеціаліст»
Структурний підрозділ (кафедра або інший підрозділ), відповідальний за реалізацію ОП	Кафедра раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища
Інші навчальні структурні підрозділи (кафедра або інші підрозділи), залучені до реалізації ОП	Кафедри: Історичних дисциплін, Філософії та соціології, Культурології та інформаційної діяльності, Англійської філології, Української філології, Міжнародних відносин та зовнішньої політики, Фізичного виховання, спорту та здоров'я людини, Математичних методів та системного аналізу, Практичної психології, Економіки та міжнародних економічних відносин, Права та публічного адміністрування.
Місце (адреса) провадження освітньої діяльності за ОП	м. Маріуполь, проспект Будівельників 129 а
Освітня програма передбачає присвоєння професійної кваліфікації	<i>не передбачає</i>
Професійна кваліфікація, яка присвоюється за ОП (за наявності)	<i>відсутня</i>
Мова (мови) викладання	Українська
ID гаранта ОП у ЄДЕБО	64750
ПІБ гаранта ОП	Пастернак Олена Миколаївна
Посада гаранта ОП	Доцент
Корпоративна електронна адреса гаранта ОП	om_pasternak@mdu.in.ua
Контактний телефон гаранта ОП	(0629) 58-75-54
Додатковий телефон гаранта ОП	<i>відсутній</i>

Форми здобуття освіти на ОП	Термін навчання
заочна	3 р. 10 міс.
очна денна	3 р. 10 міс.

4. Загальні відомості про ОП, історію її розроблення та впровадження

Сучасні глобалізаційні процеси обумовили погіршення стану довкілля, що викликало необхідність впровадження у різні сфери діяльності суспільства принципів сталого розвитку, охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування.

Основною метою впровадження освітньої програми є підготовка фахівців, здатних вирішувати практичні проблеми та складні спеціалізовані задачі з ефективного використання та впровадження природоохоронних технологій, які сприятимуть зниженню негативного впливу підприємств на стан об'єктів довкілля та здоров'я населення.

На базі університету у 2010 році створена кафедра раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища. Згідно наказу Міністерства освіти і науки №767-л від 31.03.2011 р. Маріупольський державний університет отримав ліцензію на підготовку бакалаврів галузі знань 0401 Природничі науки, за напрямом підготовки 6.040106 Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування.

Ліцензований обсяг складав 30 осіб для денної форми здобуття освіти та 20 осіб для заочної форми здобуття освіти. У зв'язку із запровадженням переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266), відповідно до Акту узгодження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти було здійснено перехід до нового переліку та переоформлено ліцензію на спеціальність 101 Екологія (наказ МОН України від 6.11.2015 р. № 1151).

ОПП «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» затверджено і надано чинності рішенням вченої ради МДУ від 24.06.2016 р. №13.

У зв'язку із затвердженням стандарту вищої освіти для спеціальності «Екологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти до чинної освітньо-професійної програми було внесено відповідні зміни та схвалено оновлену ОПП протокол № 5 від 26.12.2018 р. (введено в дію з 2018-2019 навч. року).

Відповідно до проведеного моніторингу було розширено перелік загальних та предметних компетентностей та затверджено оновлену ОПП (протокол засідання Вченої ради МДУ від 27.03.2019 № 8), введено в дію з 2019-2020 навч. року

Маріупольський державний університет – єдиний заклад вищої освіти в Маріупольському районі, який здійснює підготовку фахівців зі спеціальності 101 «Екологія».

5. Інформація про контингент здобувачів вищої освіти на ОП станом на 1 жовтня поточного навчального року у розрізі форм здобуття освіти та набір на ОП (кількість здобувачів, зарахованих на навчання у відповідному навчальному році сумарно за усіма формами здобуття освіти)

Рік навчання	Навчальний рік, у якому відбувся набір здобувачів відповідного року навчання	Обсяг набору на ОП у відповідному навчальному році	Контингент студентів на відповідному році навчання станом на 1 жовтня поточного навчального року		У тому числі іноземців	
			ОД	З	ОД	З
1 курс	2020 - 2021	12	9	3	0	0
2 курс	2019 - 2020	30	30	0	14	0
3 курс	2018 - 2019	27	21	6	2	1
4 курс	2017 - 2018	26	18	8	4	2

Умовні позначення: ОД – очна денна; ОВ – очна вечірня; З – заочна; Дс – дистанційна; М – мережева; Дл – дуальна.

6. Інформація про інші ОП ЗВО за відповідною спеціальністю

Рівень вищої освіти	Інформація про освітні програми
початковий рівень (короткий цикл)	програми відсутні
перший (бакалаврський) рівень	924 Екологія та охорона навколишнього середовища 194 Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування
другий (магістерський) рівень	31691 Екологія, охорона навколишнього середовища 724 Екологія та охорона навколишнього середовища
третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень	програми відсутні

7. Інформація про площі приміщень ЗВО станом на момент подання відомостей про самооцінювання, кв. м.

	Загальна площа	Навчальна площа
Усі приміщення ЗВО	30884	6703
Власні приміщення ЗВО (на праві власності, господарського відання або оперативного управління)	30884	6703
Приміщення, які використовуються на іншому праві, аніж право власності, господарського відання або оперативного управління (оренда, безоплатне користування тощо)	0	0
Приміщення, здані в оренду	0	0

Примітка. Для ЗВО із ВСП інформація зазначається:

- щодо ОП, яка реалізується у базовому ЗВО – без урахування приміщень ВСП;
- щодо ОП, яка реалізується у ВСП – лише щодо приміщень даного ВСП.

8. Документи щодо ОП

Документ	Назва файла	Хеш файла
Освітня програма	<i>ekologija_ta_okhrona_navkolishno_go_seredovishha.pdf</i>	90nhoD5V8eSkYaBcoDzM3yB5MnPVrVhgvJL5/zveqcg=
Навчальний план за ОП	<i>навчальний план_2019.pdf</i>	3V54iCfvp/EB/o2GrBHNm9kfaQdkULwfpBFlo+D3yuo=
Рецензії та відгуки роботодавців	<i>рецензія_Морева.pdf</i>	UoqFk2CyBkQUz1vKFQMgGh2EMy7vgJ52V6cFq3vJLM4 =
Рецензії та відгуки роботодавців	<i>рецензія_Белицький.pdf</i>	r57f1NUaPiba5oyIHmXOBUZ1AphucKWgE4oXWRDVt2 U=

1. Проектування та цілі освітньої програми

Якими є цілі ОП? У чому полягають особливості (унікальність) цієї програми?

В умовах необхідності реалізації концепції сталого розвитку ОП пропонує формування компетентностей майбутніх фахівців з екології та охорони навколишнього середовища (НС) націлених на розуміння важливості соціо-еколого-економічного взаємозв'язку.

Метою ОП є формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань, умінь та навичок для застосування в професійній діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування; можливість подальшої самореалізації в професійній і громадській діяльності; саморозвитку й самовдосконалення на засадах інтеграції національних, європейських і світових цінностей, принципах сталого розвитку, та досягнень у галузі охорони НС та забезпечення екобезпеки.

ОП спрямована на глибоку професійно-прикладну підготовку здобувачів, що дозволяє сформувати знання щодо понять, концепцій та принципів природничих наук, сучасної екології та їх використання для охорони НС, збалансованого природокористування та сталого розвитку, які опираються на найновіші дослідження в галузі охорони довкілля та європейський досвід у вирішенні екологічних проблем. Освітні компоненти орієнтовані на актуальні напрями, в рамках яких можлива подальша професійна та наукова кар'єра здобувача; оволодіння професійними компетентностями; врахування регіональних особливостей техногенно навантаженого Маріупольського району.

Продемонструйте, із посиланням на конкретні документи ЗВО, що цілі ОП відповідають місії та стратегії ЗВО

Згідно концепції освітньої діяльності університету затвердженою Статутом МДУ (затверджено наказом МОН України №53 від 13.01.2017 р., http://mdu.in.ua/Dokumenty/ustanovchi/statut_mdu.pdf) однією з цілей освітньої діяльності університету є екологічна освіта.

Стратегія розвитку МДУ на 2021–2025 рр.

(http://mdu.in.ua/Dokumenty/strategia/strategichnij_plan_rozvitku_mdu_2021_2025.pdf), має на меті забезпечення якості та конкурентоспроможності вищої освіти та освітньої діяльності, що відповідають міжнародним стандартам якості освіти. Стратегічні цілі розвитку ЗВО виходять із його місії - практичне втілення євроінтеграційних прагнень Української держави через забезпечення зміцнення науково-освітнього та інноваційного потенціалу країни шляхом розвитку людського капіталу, продукування та поширення ідей та нових знань.

Міжнародна діяльність у зв'язку з інтеграцією університету у міжнародний простір включає в себе діяльність у формі академічної мобільності та навчання іноземних громадян.

ОП виконує місію забезпечення східного регіону України, зокрема таких важливих галузей як важка промисловість,

аграрний, комунальний та рекреаційний сектори економіки, кваліфікованими фахівцями в сфері охорони навколишнього середовища, екобезпеки та збалансованого природокористування, також забезпечення інтеграції молоді з тимчасово окупованих територій України, забезпечення реалізації концепції сталого розвитку України.

**Опишіть, яким чином інтереси та пропозиції таких груп заінтересованих сторін (стейкхолдерів) були враховані під час формулювання цілей та програмних результатів навчання ОП:
- здобувачі вищої освіти та випускники програми**

Під час реалізації освітньої програми використовується накопичений досвід зворотнього зв'язку у спілкуванні між викладачами та студентами. Кафедрою РПОНС ведеться моніторинг працевлаштування випускників спеціальності та підтримуються контакти з ними. Студенти залучені до обговорень внесення змін в перелік програмних результатів навчання. За результатами зворотнього зв'язку з випускниками обговорюються питання формування нових компетентностей з врахуванням пропозицій фахівців. В результаті змінюється перелік вибіркового освітніх компонентів, зміст робочих програм освітніх компонентів.

У вибіркові блоки внесено зміни, які здатні сформувати більш вузько спеціалізовану підготовку: було введено ОК які забезпечують формування фахівця-еколога, здатного вирішувати комплексні задачі розвитку альтернативної енергетики, стратегічної екологічної оцінки, обґрунтовувати екостратегію і політику підприємства, формування екомережі та лісових екосистем з урахуванням особливостей Маріупольського району, ознайомлення з сучасними світовими підходами до еколого-правового регулювання охорони НС («Альтернативна енергетика та енергозберігаючі технології», «Оцінка впливу на довкілля та CEO», «Екологічна стратегія і політика підприємства», «Основи формування екомережі», «Екологія лісів та їх охорона», «Міжнародне та національне екологічне законодавство») – протокол кафедри РПОНС № 1 від 27.08.20р.

- роботодавці

До формулювання цілей та визначення програмних результатів ОП були залучені роботодавці: керівники та провідні фахівці ПАТ «МК «Азовсталь», ПАТ «МК ім. Ілліча», ММФ ДУ «Донецький обласний лабораторний центр МОЗ України», Управління з питань екології, енергоменеджменту та охорони праці, управління Державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства Головного управління Держпродспоживслужби в Донецькій області, відділення УСПЗ НАН України «Кам'яні Могили», Національного природного парку «Меотида», Маріупольської гідрометеорологічної обсерваторії. Роботодавці звернули увагу на спеціалізовану підготовку у сфері енергоменеджменту, рекреаційних ресурсів, природо-заповідної діяльності. Робочою групою було враховано пропозиції, що відображено у контенті навчальних дисциплін професійної підготовки.

(http://elf.mdu.in.ua/news/ekologi_obgovorjуют_pitannja_rozvitku_profesijnikh_navichok_majbutnikh_fakhivciv/2020-10-20-39

http://elf.mdu.in.ua/news/na_bazi_mariupolskoji_gidrometeorologichnoji_observatoriji_vidbulas_zustrich_studentiv_ekologiv_zi_stejkkholderami/2021-02-09-55

http://elf.mdu.in.ua/news/kafedra_racionalnogo_prirodokoristuvannja_ta_okhoroni_navkolishnogo_seredovishha_mdu_provela_zustrichi_zi_stejkkholderami/2021-02-08-54

http://elf.mdu.in.ua/news/kafedra_racionalnogo_prirodokoristuvannja_ta_okhoroni_navkolishnogo_seredovishha_mdu_provela_zustrichi_zi_stejkkholderami/2021-02-08-53

Роботодавці були залучені до анкетування (<http://elf.mdu.in.ua/index/rpons/0-23>).

- академічна спільнота

Під час формулювання цілей та програмних результатів навчання ОП враховуються досвід представників академічної спільноти, професійні інтереси яких є суміжними до освітніх компонентів ОП.

При розробці ОП враховано підходи щодо формулювання цілей та програмних результатів навчання ОП на споріднених кафедрах Харківського національного університету ім. Каразіна, Одеського державного екологічного університету, Донецького національного університету управління, а також Донецького національного університету імені Василя Стуса, Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, з якими укладено договори про співпрацю.

Стажування викладачів кафедри РПОНС у вітчизняних ЗВО дало можливість відкоригувати набір освітніх компонентів ОП згідно досвіду інших ЗВО. Науково-педагогічні працівники, які забезпечують ОП, беруть участь у семінарах кафедри, круглих столах із обговорення програми, переліку нормативних і вибіркового дисциплін.

- інші стейкхолдери

Для залучення потенційних стейкхолдерів викладачі проводять: екотренінги для школярів-членів клубу «Зелений росток» Метінвесту

(http://elf.mdu.in.ua/news/u_mdu_projshli_ekotreningi_dlja_shkoljariv_chleniv_klubu_zelenij_rostok/2019-06-05-4); виступають рецензентами, журі під час захисту наукових робіт МАН України на базі МДУ,

(http://mdu.in.ua/news/chleni_maloji_akademiji_nauk_zakhishhali_naukovi_roboti_na_bazi_mdu/2018-12-17-2845), (http://elf.mdu.in.ua/news/u_mdu_vidbuvsja_ii_etap_vseukrajinskogo_konkursu_zakhistu_naukovo_doslidnickikh_robot_man_sekcija_geografija_ta_landshaftoznavstvo/2021-02-10-52; участь у соціологічному дослідженні у рамках проекту

Програми ім. Фулбрайта в Україні, що дозволяє оновити унікальність ОП http://mdu.in.ua/news/predstavniki_mdu_vzjali_uchast_u_sociologichnomu_doslidzhenni_u_ramkakh_proektu_progri_mi_imeni_fulbrajta_v_ukrajini/2020-02-18-3534

До обговорення ОП залучені представники Департаменту освіти Маріупольської міської Ради

(http://mdu.in.ua/news/osvitjani_mariupolja_obednali_zusillja_dlja_virishennja_problem_osvitnoji_galuzi/2017-02-04-1658), що позитивно вплинуло на формування практичної складової ОП та підписання угод зі стейкхолдерами.

Студенти-екологи зустрілися з представниками відділу профорієнтації Маріупольського міського центру зайнятості щодо особливостей ринку праці м. Маріуполя та потреби у фахівцях екологів (http://elf.mdu.in.ua/news/predstavniki_mariupolskogo_miskogo_centru_zajnjatosti_zustrilisja_zi_studentami_mdu/2019-12-12-20)

Продемонструйте, яким чином цілі та програмні результати навчання ОП відбивають тенденції розвитку спеціальності та ринку праці

Проблема врівноваженого природокористування та захисту НС є однією з ключових проблем, що постали перед Україною. Враховуючи те, що регіон має значний промисловий потенціал й відповідне техногенне навантаження, нестача фахівців з екології та охорони НС відчувається досить гостро. Ціллю ОП є підготовка фахівців з екології, які зможуть вирішити такі актуальні задачі як: моніторинг забруднення атмосфери, води та земельних ресурсів; розробка планів природоохоронних заходів; складання екологічних прогнозів; проектування та моделювання систем захисту територій від різного типу антропогенного навантаження. Слід врахувати виклики, які постали перед державою у сфері захисту НС, а саме, випадки несанкціонованих викидів забруднюючих речовин в атмосферу, гідросферу; накопичення та неправильна утилізація твердих відходів високого класу небезпеки.

Тенденціями розвитку ринку праці є підвищення професійних вимог до фахівця-еколога у зв'язку з Концепцією сталого розвитку та дискусії про внесення змін до ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» щодо створення служби охорони довкілля. Аналіз діяльності промислових підприємств м. Маріуполя в контексті реалізації ними екополітики та заходів природоохоронного характеру, свідчить про потребу регіону та міста у фахівцях-екологах (протокол засідання кафедри №8 від 20.03.19р.).

Проектування змісту ОП здійснювалося з урахуванням зазначених вище тенденцій, а також вимог державних документів, які визначають сутність та зміст підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Продемонструйте, яким чином під час формулювання цілей та програмних результатів навчання ОП було враховано галузевий та регіональний контекст

Сьогодні саме в Маріуполі сконцентровано значний промисловий потенціал Донецького регіону, який формують підприємства державного значення такі як, ПАТ «ММК імені Ілліча», ПАТ МК «Азовсталь», Маріупольський морський торговельний порт. Аналіз ринку праці підтверджує, що регіону потрібні фахівці, які мають ґрунтовні знання у галузі екології, можуть застосовувати прогресивні технології з моделювання та прогнозування стану НС; розуміння принципів технологічних процесів виробництва, які мають негативний вплив на довкілля, а також вміють використовувати новітні методи визначення джерел і шляхів надходження у природне середовище шкідливих компонентів та здійснювати оцінку їх впливу на стан здоров'я людини та якість природних об'єктів.

Враховуючи те, що одним із стратегічних напрямів розвитку Донецького регіону є стабільний стан екосистем міст та екологічна безпека, шляхом поєднання ресурсів та інтересів влади, громадськості та освіти, визначається потреба у фахівцях-екологах, здатних здійснювати аналіз впливу об'єктів господарювання на довкілля та на підставі отриманих результатів надавати практичні рекомендації щодо оптимізації екології міського середовища.

ОП складено з врахуванням галузевої специфіки регіону, його фізико-географічних та кліматичних умов. Особливу увагу при формуванні цілей ОП було приділено процесам, що тривають на регіональному рівні, зокрема, розробка Стратегії м. Маріуполя на 2016-2021 рр. та Стратегії сталого розвитку міста 2030 рр. (<https://mariupolrada.gov.ua/page/strategija-rozvitku-2021>).

Продемонструйте, яким чином під час формулювання цілей та програмних результатів навчання ОП було враховано досвід аналогічних вітчизняних та іноземних програм

Під час формулювання цілей та програмних результатів навчання був взятий стандарт вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затверджений наказом МОН України №1076 від 04.10.2018 р. НПП кафедри проведено аналіз вітчизняних освітніх програм (протокол засідання НМС №1 від 21.01.2019р.):

- ОП ОС «Бакалавр» спеціальності 101 «Екологія» ХНУ ім. В.Н. Каразіна. URL: http://ecology.karazin.ua/wp-content/uploads/2020/07/opp-ekologija_bakalavr-z-vipravl_otpr.pdf;

- ОП ОС «Бакалавр» спеціальності 101 «Екологія» Одеського державного екологічного університету URL: http://odeku.edu.ua/wp-content/uploads/OPP_Bakalavr_ekologiya.pdf;

- ОП ОС «Бакалавр» спеціальностей: Маркетинг, Туризм, Економіка міста та урбаністика, КНЕУ імені Вадима Гетьмана URL: <https://fm.kneu.edu.ua/ua/>; - ОП ОС «Бакалавр» спеціальності 101 «Екологія» Донецького національного університету імені Василя Стуса URL: <https://www.donnu.edu.ua/uk/ekologiya-bak/>;

- ОП ОС «Бакалавр» спеціальності «Менеджмент екологічної безпеки» Донецького державного університету управління URL: <https://dsum.edu.ua/uk/educational-programs/eco>

Також розглянуто зарубіжні програми (Університет Екології та управління (Польща)

<https://chmurka.wseiz.pl/index.php/s/C6dzah6qvCTavhc#pdfviewer>); TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів. URL: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>).

Вивчення аналогічних та споріднених ОП дозволило розширити перелік загальних та предметних компетенцій (КЗ-14, КП 14-18).

Продемонструйте, яким чином ОП дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія» галузі знань 10 «Природничі науки» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти затверджено наказом МОН України за № 1076 від 04.10.2018 р. Згідно цього стандарту ОП включає перелік освітніх компонентів, які забезпечують формування загальних та спеціальних

компетентностей. Вивчення освітніх компонентів, освоєння практичних навичок дозволяє досягти програмних результатів навчання за спеціальністю.

ОП передбачає набуття інтегральних, загальних та професійних компетентностей за допомогою: проведення наукових досліджень з метою удосконалення навчально-виховного процесу, впровадження інноваційних технологій навчання, обґрунтування змісту навчальних дисциплін кафедри; трансформацію навчально-методичного забезпечення навчального процесу на спеціальності з урахування тенденцій та змін на галузевих ринках та ринку освітніх послуг, а також враховуючи побажання здобувачів, випускників та інших стейкхолдерів; моніторинг та удосконалення навчальних планів та програм, визначення структурно-логічних зв'язків між дисциплінами, навчальними курсами професійного спрямування; підвищення ефективності керівництва позааудиторною роботою здобувачів; підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників; проведення активної профорієнтаційної роботи серед учнів регіональних навчальних закладів середньої освіти з метою формування якісного контингенту здобувачів.

Формування теоретичних знань відбувається під час аудиторної роботи, застосування та здобуття практичних навичок в процесі проходження навчальної загально-екологічної (3 кредити ЄКТС), навчальної ландшафтно-екологічної (3 кредити ЄКТС), виробничої (6 кредитів ЄКТС) практик. Системне застосування здобутих під час навчання теоретичних та практичних знань реалізується через такі освітні компоненти – курсова робота (3 кредити ЄКТС) та кваліфікаційна робота (6 кредитів ЄКТС). Програмні результати навчання ПР1-ПР25 відповідають стандарту, досягаються шляхом вивчення нормативних дисциплін загальної та професійної підготовки. Результат навчання забезпечується вивченням ОК: РН-5 («Моніторинг довкілля», «Техноекологія»), РН-8 («Екологічна стандартизація, сертифікація та метрологія»), РН-21 («Метеорологія та кліматологія», «Хімія з основами біогеохімії», «Гідрологія») РН-23 («Екологічний менеджмент та аудит», виробнича практика).

Якщо стандарт вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти відсутній, поясніть, яким чином визначені ОП програмні результати навчання відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня?

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія» галузі знань 10 «Природничі науки» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти затверджено наказом МОН України за № 1076 від 04.10.2018 р.

2. Структура та зміст освітньої програми

Яким є обсяг ОП (у кредитах ЄКТС)?

240

Яким є обсяг освітніх компонентів (у кредитах ЄКТС), спрямованих на формування компетентностей, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності)?

180

Який обсяг (у кредитах ЄКТС) відводиться на дисципліни за вибором здобувачів вищої освіти?

60

Продемонструйте, що зміст ОП відповідає предметній області заявленої для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною)?

Зміст ОП відповідає предметній області спеціальності 101 Екологія галузі знань 10 Природничі науки, забезпечуючи формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань, умінь та навичок для застосування в професійній діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

Розподіл змісту ОП та навчальний час за нормативною і варіативною частиною, за циклами підготовки, кількість навчальних годин/кредитів вивчення кожної з дисциплін і практик відповідає навчальному плану, методам, методикам і технологіям, якими має оволодіти здобувач на практиці; відповідає обладнанню, яке здобувач вчиться застосовувати і використовувати у практичній екологічній діяльності.

Структура і зміст компонентів ОП зорієнтовані на об'єкт вивчення та діяльності:

- нормативні навчальні дисципліни загальної підготовки (ОК1-ОК12) забезпечують гуманітарну складову, виступають підґрунтям для формування світоглядних і громадянських якостей, моральних цінностей, загальнокультурної підготовки майбутніх фахівців-екологів;

- нормативні навчальні дисципліни професійної підготовки (ОК13-ОК22) знайомлять здобувачів з теоретичним змістом предметної області: з основами метеорології, кліматології, гідрології, біогеохімії, геології, загальної екології та неоекології, врівноваженого природокористування;

- нормативні навчальні дисципліни професійної підготовки (ОК23-ОК32) розкривають методичні, організаційні аспекти реалізації завдань, передбачених Стандартом вищої освіти України зі спеціальності 101 «Екологія», призначені для оволодіння методами, методиками, технологіями моніторингу, оцінки та моделювання стану навколишнього середовища;

- науково-дослідні роботи здобувачів (ОК-33, ОК34): курсова робота з дисципліни «Загальна екологія та неоекологія» та кваліфікаційна робота.

- практична підготовка фахівців забезпечується проведенням навчальних (загально-екологічної та ландшафтно-екологічної) і виробничої практик (ОК35-ОК37), що передбачають формування та розвиток умінь і навичок у межах організації, виконання широкого кола завдань з охорони навколишнього середовища, аналіз ефективності нових підходів та технологій раціонального природокористування з урахуванням регіональних особливостей;

- навчальні дисципліни вільного вибору є додатковим ресурсом у досягненні результатів навчання та спрямовані загальні (ВК1-ВК4) на формування соціальних навичок (здатність до лідерства, комунікації, професійної взаємодії з представниками різних соціальних груп, партнерами, стейкхолдерами) та професійні (ВК5-ВК13) на вирішення специфічних завдань з екології та природокористування.

Обов'язкові ОК, включені до ОП, призводять до досягнення програмних результатів навчання. Міждисциплінарність програми здійснюється через зважений і доцільний добір освітніх компонентів, їхню інтеграцію в змісті більшої частини навчальних дисциплін. Такий підхід зумовлений цілями і програмними результатами навчання, а також комплексним підходом до розуміння предметної області ОП.

Яким чином здобувачам вищої освіти забезпечена можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії?

Згідно Положення про організацію освітнього процесу МДУ, навчання здобувачів вищої освіти здійснюється за індивідуальним навчальним планом, який складається на підставі навчального та робочого навчального планів (п. 2.10). Формування індивідуальної освітньої траєкторії забезпечується на основі індивідуального вибору здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі не менше 25 %, що відповідає статті 62, п. 15 Закону України «Про вищу освіту». В університеті діє конкретна процедура, є відповідне організаційне забезпечення процесу обрання дисциплін, що регулюється Положенням про організацію освітнього процесу у МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_osvitnogo_procesu.pdf), Положення про вибіркові дисципліни у Маріупольському державному університеті (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_vibirkovi_disciplini_100620.pdf), Порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/porjadok_viznannja_neformalna_osvita.pdf)

Здобувачі здійснюють вибір навчальних дисциплін за допомогою Google-форм, а також заяви щодо вибору навчальних дисциплін.

Навчальним планом передбачено вибірковий цикл загальної та професійної підготовки.

Забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії регламентовано правом самостійного вибору здобувачем вищої освіти теми курсової та кваліфікаційної роботи, бази практики, участю у наукових заходах різного рівня.

Яким чином здобувачі вищої освіти можуть реалізувати своє право на вибір навчальних дисциплін?

Вибір навчальних дисциплін здійснюється здобувачем в обсязі, що становить не менше, ніж 25% від загальної кількості кредитів, передбачених ОП.

У 2020 р. було оновлено Положення про вибіркові дисципліни у Маріупольському державному університеті, зокрема, в частині розширення набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (вперше розроблено та введено в дію наказом МДУ № 196 від 26 червня 2015, оновлено наказом МДУ 10.06.2020 № 130). Відповідно до Р.2 зазначеного Положення в МДУ визначено загальні підходи до формування вибіркового дисциплін. Зокрема, здобувачі вищої освіти здійснюють вибір дисциплін за циклами підготовки (загальної та професійної) з Каталогів вибіркового дисциплін (загальноуніверситетського – загальної підготовки та кафедрального – професійної підготовки), також здобувачі можуть обрати дисципліни, запропоновані для іншого рівня вищої освіти. Для здобувачів ступеня бакалавра варіативна компонента освітньо-професійної програми становить 1800 год./60 кредитів ЄКТС. Обсяг однієї дисципліни вільного вибору циклу загальної підготовки студента становить 3 кредити ЄКТС (90 годин); циклу професійної підготовки – за вибором випускової кафедри. Вивчення дисциплін за вибором для здобувачів першого (бакалаврського) рівня розпочинається з III семестру.

Куратор академічної групи у вересні місяці ознайомлює здобувачів із процедурою вибору дисциплін та, за бажанням здобувачів, запрошує на кураторську годину викладачів, які забезпечують дисципліни за вибором, для більш глибокого ознайомлення здобувачів з їх змістом та перевагами над іншими навчальними дисциплінами. Також зміст усіх вибіркового дисциплін зазначений у презентаціях, що викладені у вільному доступі на Навчальному порталі МДУ за посиланням <http://moodle.mdu.in.ua/course/index.php?categoryid=1398>.

Після ознайомлення з Каталогом здобувачі за допомогою кураторів в електронній формі (на офіційному сайті МДУ з використанням Google-form) визначають свій вибір щодо вивчення конкретних дисциплін. На підставі заяв здобувачів та подання факультетів, навчальним відділом формуються накази щодо створення груп для вивчення вибіркового дисциплін.

Опишіть, яким чином ОП та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності

Навчальним планом підготовки бакалаврів передбачено проходження навчальних (загально-екологічної та ландшафтно-екологічної) практик в обсязі по 3 кредити ЄКТС у 3 та 6 семестрі; виробничої практики в обсязі 6 кредитів ЄКТС у 8 семестрі. Метою проходження здобувачами освіти практики є формування професійних вмінь і навичок шляхом проведення індивідуального теоретичного та практичного дослідження екологічного стану навколишнього середовища. Основними базами проходження навчальних та виробничої практик здобувачів освіти даної ОП є провідні підприємства, організації, установи м. Маріуполя, з якими укладено відповідні договори, серед яких ПАТ «МК ім. Ілліча», ПАТ «МК «Азовсталь»», Маріупольська міська філія ДУ «Донецький обласний лабораторний центр МОЗ України», Маріупольське комунальне підприємство зеленого будівництва, відділення Українського степового природного заповідника Національної академії наук України «Кам'яні Могили». За результатами проходження практики здобувачем розробляється звіт у відповідній формі, який містить ключові

результати практичної діяльності здобувача освіти. Захист звіту відбувається публічно; студентом надаються пояснення та обґрунтування результатів його індивідуальної практичної роботи.
http://mdu.in.ua/news/studenti_ekologi_mdu_prokhoroditumut_praktiku_na_bazi_prirodnogo_zapovidniku_kam_jani_mogili/2020-01-08-3494 .

Продемонструйте, що ОП дозволяє забезпечити набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills) упродовж періоду навчання, які відповідають цілям та результатам навчання ОП результатам навчання ОП

В МДУ розроблено Положення щодо політики розвитку soft skills (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_soft_skills.pdf).

Організація освітнього процесу передбачає роботу в групах під час підготовки до семінарських занять, захисту проєктів та презентацій, сприяє формуванню навичок роботи в команді. В університеті проводяться культурно-масові заходи («Дебют першокурсника», «Майдан'с», «Брейн-ринг», «Що?Де?Коли?», діють гуртки: театральний, танцювальний, вокальний, «Англійський розмовний клуб», успішно реалізовано благодійні проєкти «З теплом в серці», «Ялинка бажань» для підтримки дітей соціально незахищених категорій, здійснюються контакти з благодійними організаціями міста). На кафедрі функціонує студентське наукове товариство, що дозволяє набутти навички командної роботи, розвинути здатність брати на себе відповідальність, вміння працювати в критичних умовах, розв'язувати конфліктні ситуації, управляти своїм часом та сприяє творчому розвитку.

Формуванню softskills сприяють проведення творчих та наукових конкурсів, зустрічей із стейкхолдерами (практиками-організаторами), круглих столів, дебатів та відкритих дискусій.

Студенти актуальної ОП організували інформаційну кампанію до Всесвітнього дня рециклінгу http://mdu.in.ua/news/mdu_doluchivsja_do_vsesvitnogo_dnja_reciklingu/2018-11-14-2784, а також

Меморіальний захід до 85-ї річниці Голодомору в Україні

http://mdu.in.ua/news/mdu_doluchivsja_do_akciji_zapali_svichku_do_85_richnici_golodomoru_v_ukrajini_1932_1933_rokiv/2018-11-19-2797

Яким чином зміст ОП ураховує вимоги відповідного професійного стандарту?

Професійний стандарт відсутній

Який підхід використовує ЗВО для співвіднесення обсягу окремих освітніх компонентів ОП (у кредитах ЕКТС) із фактичним навантаженням здобувачів вищої освіти (включно із самостійною роботою)?

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом. Ефективність організації СРС забезпечується шляхом: індивідуального підходу до студентів, що позначається у сформованому індивідуальному стилі діяльності; диференціації та індивідуалізації (врахування психологічних закономірностей продуктивного мислення, механізмів вчення та навчання); праксеологічності (максимальна активізація пошуково-дослідницьких дій студентів); інформаційної технологічності; керованості (активне стимулювання студентів до самостійної освітньої діяльності, оцінка способів продуктивної навчальної діяльності студента, підготовленість студентів до виконання завдань). Зміст СРС полягає в науково обґрунтованій системі дидактично і методично оформленого навчального матеріалу і визначається з урахуванням структурно-логічної схеми підготовки фахівців, відображеної в ОПП та робочому навчальному плані. Зміст самостійної роботи студента у форматі конкретної дисципліни визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом і становить не менше 1/2 та не більше 2/3 від загального обсягу навчального часу студента для вивчення конкретної дисципліни. Загальне навантаження студентів становить 7200 год. Загальна кількість годин, виділених на самостійну роботу – 4134 години.

Якщо за ОП здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти, продемонструйте, яким чином структура освітньої програми та навчальний план зумовлюються завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти

Дуальна форма навчання не впроваджена на освітній програмі та в університеті в цілому.

3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Наведіть посилання на веб-сторінку, яка містить інформацію про правила прийому на навчання та вимоги до вступників ОП

<http://mdu.in.ua/index/vstup/0-67>

Поясніть, як правила прийому на навчання та вимоги до вступників ураховують особливості ОП?

Конкурсний відбір на навчання здійснюється за результатами вступних випробувань і проводиться на основі конкурсного балу, який розраховується відповідно до Правил прийому на навчання до МДУ, які розроблені прийнятною комісією та затверджені Вченою радою університету (протокол №7 від 23.12.2020р.) відповідно до

Умов прийому на навчання до ЗВО України в 2021 р., затверджених наказом МОН України від 15.10.2020 р. № 1274. (http://mdu.in.ua/PK/pp_2021_rik.pdf).

Для конкурсного відбору осіб, які на основі повної загальної середньої освіти вступають на перший курс для здобуття ступеня бакалавра, зараховуються бали сертифіката(ів) ЗНО з трьох конкурсних предметів (українська мова, біологія, історія України/іноземна мова/географія/математика/фізика/хімія). Особи, які навчаються у МДУ, мають право на навчання одночасно за декількома ОП, а також поєднувати навчання у інших ЗВО за умови здобуття тільки однієї вищої освіти за кожним ступенем за кошти державного (місцевого) бюджету. Згідно вимог та особливостей ОП вступники повинні мати певний рівень знань із зазначених предметів згідно ЗНО та відповідати іншим вимогам, зазначеним у правилах прийому МДУ. Згідно Стандарту вищої освіти університет перезараховує до 120 кредитів ЄКТС, отриманих в межах попередньої освітньої програми підготовки молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста).

Яким документом ЗВО регулюється питання визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО? Яким чином забезпечується його доступність для учасників освітнього процесу?

У Маріупольському державному університеті питання визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО регулюється:

- Інструкцією про порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у Маріупольському державному університеті, затвердженою протоколом засідання Вченої ради МДУ від 27.06.2019 № 11, введеною в дію наказом МДУ від 09.07.2019 № 239 (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/instrukcija_pro_porjadok_viznachennja_akademichnoj.pdf)

- Положенням про порядок переведення, поновлення та вступу на паралельне навчання у Маріупольському державному університеті (затверджено протокол засідання Вченої ради МДУ 02.02.2017 № 10, введено в дію наказом МДУ 16.02.2017 № 71) (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_perevedennja_ponovlennja_ta_vstupu.pdf)

Визнання результатів, отриманих під час академічної мобільності, регулюється Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність у Маріупольському державному університеті, затвердженим наказом МДУ № 350 від 10.11.2016 р. (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_porjadok_realizaciji_prava_na_akad.pdf).

Право на академічну мобільність може бути реалізоване на підставі: міжнародних договорів; міжнародних програм та проєктів; договорів про співробітництво між МДУ з вітчизняними або іноземними ЗВО; власної ініціативи учасника освітнього процесу, підтриманої адміністрацією МДУ на основі індивідуального запрошення та тристороннього договору між МДУ, учасником академічної мобільності та ЗВО.

Опишіть на конкретних прикладах практику застосування вказаних правил на відповідній ОП (якщо такі були)?

Запити щодо визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО надходять від здобувачів вищої освіти щорічно. Згідно зі Стандартом вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія 10 Природничі науки для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 № 1076, відбувається визнання та перезарахування до 120 кредитів ЄКТС, отриманих в межах попередньої освітньої програми підготовки молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста).

На освітню програму «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» денна форма: у 2016 р. вступив Сербін В.С. (наказ МДУ від 28.09.2016 № 878); заочна форма: Таркова К.І. на 2 курс на ОП «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» у 2019 р. (наказ МДУ від 30.08.2019 № 608).

Яким документом ЗВО регулюється питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті? Яким чином забезпечується його доступність для учасників освітнього процесу?

Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регламентуються Порядком визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, затверджені протоколом № 7 Вченої ради МДУ від 01.04.2020 та введеним у дію наказом МДУ 06.04.2020 № 93. Відповідно п. 2.1 Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті для здобувачів першого (бакалаврського) рівня дозволяється:

- для змістових модулів навчальних дисциплін, практичних завдань з навчальних дисциплін, завдань самостійної роботи здобувачів, результати навчання за якими частково співпадають із набутими результатами / компетентностями за документами неформальної освіти;
- для навчальних дисциплін, результати навчання яких повністю або переважно більшістю співпадають із набутими результатами / компетентностями за документами неформальної освіти та мають однаковий розмір часу на оволодіння матеріалу (різниця у часі допускається не більше 20%);
- для навчальних дисциплін з вивчення іноземних мов для здобувачів вищої освіти, які мають міжнародні сертифікати/дипломи з підтвердженням відповідного рівня володіння мовою;
- для відповідних видів практики або завдань з практики здобувачів вищої освіти.

Зазначений вище документ знаходиться у відкритому доступі на сайті МДУ (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/porjadok_viznannja_neformalna_osvita.pdf).

Опишіть на конкретних прикладах практику застосування вказаних правил на відповідній ОП (якщо такі були)

В рамках опанування дисципліни «Урбоекологія» здобувачам запропоновано пройти онлайн-курс «Тверді побутові відходи» на платформі масових відкритих онлайн-курсів Prometheus (<https://prometheus.org.ua/courses-catalog/>),

результати якого будуть враховані в якості практичної та самостійної роботи за окремими темами курсу (Проблеми накопичення відходів у великих та малих містах, Сталій розвиток міського господарського комплексу) у кількості 0,5 кредиту ЄКТС (15 годин).

За зазначений період навчання в межах ОП «Екологія» не було запитів від здобувачів вищої освіти щодо необхідності визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті.

4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Продемонструйте, яким чином форми та методи навчання і викладання на ОП сприяють досягненню програмних результатів навчання? Наведіть посилання на відповідні документи

Програмні результати навчання за ОП характеризуються практичною спрямованістю, надається перевага поєднанню традиційних та нетрадиційних форм і методів навчання, на основі врахування специфіки кожного освітнього компоненту ОП та ступеня пізнавальної активності здобувачів. Основні форми навчання: лекції, мультимедійні лекції, семінари, практичні заняття з виконання розрахункових задач, вирішення ситуаційних завдань, самостійна робота (підготовка есе, презентацій, проектів, рефератів), індивідуальні консультації. Переважають активні методи навчання: бесіда, аналіз професійних ситуацій, проблемне викладення матеріалу, частково-пошуковий та дослідницький методи.

При вивченні ОК Загальна екологія та неоекологія досягнення ПР «Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування» відбувається при дослідженні дефініції поняття екологія. Для досягнення ПР «Знати концептуальні основи моніторингу та нормування антропогенного навантаження на довкілля» при вивченні ОК Моніторинг довкілля проводиться практичне визначення показників якості гідросфери. Викладачами на ОП розроблені та відпрацьовані методи дистанційного навчання (на платформах Zoom, Google Meet, Skype, Moodle).

Продемонструйте, яким чином форми і методи навчання і викладання відповідають вимогам студентоцентрованого підходу? Яким є рівень задоволеності здобувачів вищої освіти методами навчання і викладання відповідно до результатів опитувань?

Індивідуальні навчальні траєкторії під час викладання дисциплін спрямовані на потреби здобувача. Застосовуються активні методи та форми подачі матеріалу (під час вирішення проблемних ситуацій здобувачі набувають навички систематизації і освоєння матеріалу). Під час викладання геології з основами геоморфології та ґрунтознавства викладач використовує різні методи подачі матеріалу: короткі інформаційні повідомлення, презентації, проведення польових методів дослідження, які закріплюються виконанням різномісних завдань. Студент засвоює теоретичний матеріал в індивідуальному темпі, що дає можливість виконувати індивідуальні завдання та набувати практичних навичок. Творча взаємодія під час навчання сприяє створенню мікроклімату, який дає можливість студенту вільно висловлювати власні думки.

Навчальним процесом передбачено активне залучення студентів до участі у web-конференціях, форумах, семінарах та інших заходах очної та дистанційної форми, що надає можливість особистого спілкування та обміну досвідом із провідними науковцями та практиками в сфері моніторингу та охорони НС.

Результати анкетування «Аналіз якості вищої освіти» показали, що абсолютна більшість студентів 95% задоволені рівнем викладання в університеті (http://mdu.in.ua/Dokumenty/jakist-osvity/monitoring/zvit_pro_opituvannja_shhodo_jakosti_2019-2020.pdf) Кожного семестру в університеті проводиться анкетування «Якість викладання навчальних дисциплін», результати яких є у вільному доступі http://mdu.in.ua/index/monitoring_op/0-302.

Продемонструйте, яким чином забезпечується відповідність методів навчання і викладання на ОП принципам академічної свободи

Викладач має право вільно обирати напрями, форми та методи навчання, впроваджувати власні наукові дослідження, обирати перелік рекомендованої літератури в межах ОК.

Відповідно до своїх потреб та інтелектуальних запитів студент має право обирати освітні компоненти, тематику рефератів, індивідуальних завдань, курсових проектів, кваліфікаційних робіт та їх наукових керівників (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_vibirkovi_disciplini_100620.pdf)

Про високий рівень відповідності принципам академічної свободи методів навчання і викладання свідчать результати опитувань викладачів та здобувачів вищої освіти за ОП

http://mdu.in.ua/Dokumenty/jakist-osvity/monitoring/zvit_pro_opituvannja_shhodo_jakosti_2019-2020.pdf

На ОП застосовуються інтерактивні методи у процесі вивчення дисциплін для створення комфортних умов навчання, в яких усі студенти взаємодіють між собою. На заняттях здійснюється обговорення різноманітних проблем, доведення, аргументування власного погляду, відбувається взаємодія викладача і студента, яка орієнтує особистість на розвиток її творчих і розумових здібностей та комунікативних навичок. Під час діалогічного спілкування студенти навчаються мислити критично, розв'язувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, брати участь у різних дискусіях, приймати виважені рішення та спілкуватись у команді, вільно висловлювати свою особисту точку зору, філософські, політичні або релігійні погляди.

Опишіть, яким чином і у які строки учасникам освітнього процесу надається інформація щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих

освітніх компонентів *

Інформація про ОП, графік навчального процесу на поточний навчальний рік (на початку навчального року), графік екзаменаційної сесії (за місяць до проведення контрольних заходів) оприлюднюється на сайті МДУ. Інформація щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих ОК містяться в робочих програмах навчальних дисциплін, програмах практик, методичних рекомендаціях щодо організації самостійної роботи студентів та оприлюднюється на навчальному порталі МДУ. На початку вивчення певної дисципліни викладачі інформують ЗВО про форми контролю, очікувані результати навчання, процедури і критерії оцінювання, кількість лекційних та семінарських занять, завдання для самостійної роботи тощо.

(<http://moodle.mdu.in.ua/course/index.php?categoryid=1170>).

Порядок організації підсумкової атестації студентів ОП «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» визначено Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії в МДУ.

Інформація про порядок проведення поточного і підсумкового контролю, оцінювання рівня навчальних досягнень, набуття необхідних компетентностей ЗВО ОП «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» відповідає вимогам ЄКТС, викладена в Положенні про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ.

(http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_kontrolju_ta_ocinjuva.pdf).

Опишіть, яким чином відбувається поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП

Освітній процес на ОП проходить у результативному поєднанні навчання і наукових досліджень викладачів кафедри, ЗВО: використовуються сучасні засоби аудіо-візуального представлення результатів наукових досліджень; застосовуються методи і наочні засоби навчання, які активізують пізнавальну діяльність на аудиторних, позааудиторних заняттях; обговорюються результати наукових досліджень студентів; організуються лекції за участі відомих науковців і практиків у сфері охорони навколишнього середовища з метою обговорення важливих аспектів досліджень, що дає змогу здобувачам набувати практичного досвіду та використовувати його в наукових роботах (наприклад, науково-практична лекція на базі Краєзнавчого музею м. Маріуполя не тему «Палеографічні умови формування території Донецької області. Мінерали та гірські породи» https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=804867046623820&id=100013015961560);

В освітній діяльності за ОП використовуються наступні напрямки наукової роботи:

- виконання здобувачами різнорівневих завдань, що стосуються аналізу актуальних наукових джерел та нормативної бази моніторингу, охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування, написання тез та наукових статей, складання схем, заповнення таблиць, підготовка презентацій та наукових доповідей тощо;
- написання науково-дослідних робіт, що мають прикладний характер і направлені на вирішення конкретних та загальних екологічних проблем, нетипових завдань дослідницького характеру під час проходження практики;
- залучення ЗВО до участі у роботі наукових гуртків («Екомоніторинг», «Екологічна безпека») та проєктів, що забезпечує творчу реалізацію та психологічний комфорт процесу навчання;
- участь ЗВО у щорічній Декаді студентської науки МДУ з апробацією матеріалів у збірнику наукових праць; у Всеукраїнській науково-практичній заочній конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладні аспекти», яка проводиться кафедрою http://mdu.in.ua/news/naukoju_peremozhesh_u_mdu_rozpochalasja_dekada_studentskoji_nauki/2020-03-10-3555; http://mdu.in.ua/Nauch/Konf/2020/zbirnik_ekologija_2020.pdf;
- участь у Всеукраїнських та Міжнародних науково-практичних конференціях, конкурсах наукових робіт під керівництвом викладачів кафедри (є призери Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт галузь науки – «Екологія»; Всеукраїнського студентського професійного творчого конкурсу проєктів з екологічного та енергетичного менеджменту; Міжнародного конкурсу студентських наукових робіт за спеціальністю 101 «Екологія», I тур; I етапу Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Екологія»);
- участь студентів ОС «Бакалавр» у реалізації наукової теми кафедри: «Формування механізму забезпечення безпеки екосистем в умовах сталого розвитку» (номер державної реєстрації в УкрІНТЕІ номер 0120U101442, 2020-2022 рр.) <https://drive.google.com/file/d/13uk6mgvDYGmCbcahFA4aQGzmHIQsd1T/view>

Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, яким чином викладачі оновлюють зміст навчальних дисциплін на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

Зміст освітніх компонентів ОП «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» за першим (бакалаврським) рівнем формується на основі Положення про комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни МДУ, як складової частини системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти МДУ. Передбачений Положенням зміст навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни є однією з умов, що дозволяють досягти необхідної якості освітньої діяльності, ефективно організувати самостійну роботу здобувача й зберегти структурно-логічну схему підготовки, наступність у викладанні навчальних дисциплін.

Положення затверджено наказом МДУ 04.07.2016 №224 (протокол Вченої ради МДУ 24.06.2016 №13), зі змінами та доповненнями, внесеними згідно з протоколом Вченої ради МДУ 02.02.2017 №10, наказом МДУ від 27.02.2017 №85, протоколом Вченої ради МДУ 09.11.2018 № 3, введено в дію наказом МДУ 16.11.2018 № 454)

(http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_knmznd_zmini_listopad_2018.pdf)

Пріоритетними напрямками навчально-методичної роботи кафедри РПОНС є постійне вдосконалення та реалізація вимог щодо тематики та змісту дисциплін, що викладаються, послідовне поліпшення організації освітнього процесу, запровадження інноваційних технологій, які обговорюються під час проведення навчально-методичних семінарів кафедри. З метою забезпечення цілісності освітнього матеріалу, забезпечення професійної спрямованості змісту навчання, попередження дублювання робочі програми розглядаються та затверджуються на засіданнях кафедри.

На основі принципу академічної свободи викладачі ОП впроваджують в навчальний процес результати своїх наукових досліджень.

Наприклад, к.е.н. Івановою В.В. оновлено зміст нормативних та вибіркових ОК на основі видання монографій («Формування парадигми розвитку потенціалу відновлювальної енергетики національного господарства України», «Теоретико-практичні концепції впровадження енергозберігаючих технологій – ключові фактори ефективного державного управління розвитком національної економіки») та отримання свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір, зокрема було запроваджено теоретико-практичні концепції впровадження енергозберігаючих технологій, парадигми розвитку потенціалу відтворювальної енергетики у освітню компоненту «Екологічна безпека», «Екологічний менеджмент та аудит», «Проблеми природокористування України»; теоретико-методологічні аспекти формування екологічної політики на інноваційних засадах розвитку, концептуальні основи формування механізму економічного інноваційного розвитку у освітню компоненту «Екологічний менеджмент та аудит», «Основи врівноваженого природокористування».

Сучасна практика проведення екологічного моніторингу впроваджена в освітню компоненту «Моніторинг довкілля» к.х.н. Пастернак О.М. на базі проведених науково-практичних досліджень в рамках реалізації наукової теми кафедри: «Формування механізму забезпечення безпеки екосистем в умовах сталого розвитку».

Опишіть, яким чином навчання, викладання та наукові дослідження у межах ОП пов'язані із інтернаціоналізацією діяльності ЗВО

Пріоритетним напрямком діяльності МДУ є міжнародні зв'язки, що постійно розширюються. Ефективною реалізацією моделі міжнародної співпраці, інтеграції у європейський освітній простір є той факт, що МДУ, не дивлячись на ситуацію в регіоні, постійно відвідують іноземні делегації, представники яких, читають лекції для здобувачів та викладачів, проводять майстер-класи, беруть участь у заходах, що проходять у МДУ. Університетом підписано 119 угод про співробітництво з іноземними партнерами. Окремими напрямками інтернаціоналізації в МДУ є проведення Міжнародних конференцій з питань інтернаціоналізації вищої освіти, проблемних лекцій для здобувачів.

(http://mdu.in.ua/news/v_mdu_vidbulosja_vidkrittja_mizhnarodnoji_konferenciji_z_pitan_internacionalizaciji_vishhoji_osviti/2018-04-18-2421).

http://elf.mdu.in.ua/news/onlajn_lekcija_dlja_zdobuvachiv_vishhoji_osviti_ekonomiko_pravovogo_fakultetu/2021-03-15-65

Викладачі та студенти мають доступ до електронних баз OECD iLibrary, до міжнародних наукометричних баз даних Web of Science, ScienceDirect та Scopus, Window on America Mariupol, EBSCO.

Міжнародна діяльність у зв'язку з інтеграцією університету у міжнародний простір включає в себе діяльність у формі академічної мобільності та навчання іноземних громадян.

5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Опишіть, яким чином форми контрольних заходів у межах навчальних дисциплін ОП дозволяють перевірити досягнення програмних результатів навчання?

Інформація про форми контрольних заходів і критерії оцінювання доводиться до здобувачів протягом 1-го тижня навчання, коли куратор ознайомлює їх з особливостями ОП, системою оцінювання та графіком освітнього процесу. На початку вивчення певної дисципліни кожним викладачем надається інформація щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання, процедури і критеріїв оцінювання.

Перевірка досягнень програмних результатів навчання за ОП забезпечується такими формами контрольних заходів у межах навчальних дисциплін, як поточний і підсумковий контроль та підсумкова атестація.

Поточний контроль здійснюється у процесі засвоєння матеріалу окремого заняття та в рамках модуля і дає можливість визначити ступінь сформованості компетентностей, передбачених ОП для кожної компоненти. Мета поточного контролю оцінка рівня засвоєння інформаційно-теоретичного матеріалу студентом та набуття практичних вмінь, а також підтримання зворотного зв'язку та посилення стимулювання, мотивації здобувачів вищої освіти. Особливість такої форми контрольного заходу полягає в тому, що він дозволяє бачити процес формування компетентностей, передбачених ОП, та своєчасно виявляти прогалини у знаннях, надавати допомогу в засвоєнні програмного матеріалу і, відповідно, вносити корективи в роботу викладача. Поточний контроль стимулює відповідальність здобувача за підготовку до кожного заняття.

Формами підсумкового контролю за ОП є екзамени та заліки з урахуванням накопичених балів поточного контролю, а також диференційовані заліки, захист курсової роботи відповідно до навчального плану та графіку освітнього процесу. Мета підсумкового контролю – встановити рівень сформованості компетентності після закінчення вивчення предмету

http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_osvitnogo_procesu.pdf.

Однією з форм прозості контролю знань є виконання завдань на навчальному порталі.

Підсумкова атестація здобувача ОП передбачає складання комплексного кваліфікаційного екзамену та екзамену з дисципліни «Загальна екологія та неоекологія» (для ОП 2016 р.), а відповідно до вимог Стандарту було замінено форму підсумкової атестації на публічний захист кваліфікаційної роботи здобувачами (для ОП 2018р).

В МДУ проводять ректорські контрольні роботи, що регламентуються Положенням про ректорський контроль знань студентів МДУ

(http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_rektorskij_kontrol_znan_studentiv_.pdf) і є контролем залишкових знань здобувачів освіти.

Контроль навчальної діяльності студентів дозволяє викладачу оцінювати одержані ними знання, уміння, навички, вчасно надавати необхідну допомогу і досягнути поставлених цілей навчання.

Яким чином забезпечуються чіткість та зрозумілість форм контрольних заходів та критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти?

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу у МДУ та Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії у МДУ окреслені форми контрольних заходів та критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. Прозорість і зрозумілість форм контролю і критеріїв оцінювання навчальних досягнень, перелік питань та завдань, що виносяться на екзамен відображена в робочих програмах і комплексах навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін (КНМЗНД), підтримується консультативною роботою куратора. На 1-му занятті з певної навчальної дисципліни викладачі ознайомлюють здобувачів із формами роботи та розподілом балів за їх виконання, протягом опанування дисципліною мотивують оцінки, виставлені за виконання пропонованих завдань.

В МДУ існує уніфікована система оцінювання згідно з якою екзамени та заліки оцінюються за національною, 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС. Національні оцінки «Зараховано», «Відмінно», «Добре», «Задовільно», оцінки ЄКТС «А», «В», «С», «D», «E» та бали від 60 до 100 за 100-бальною шкалою проставляються екзаменаторами у відомість обліку успішності, залікову книжку та навчальну картку студента. Національні оцінки «Незадовільно», «Не зараховано», оцінки ЄКТС «FX», «F» та бали від 1 до 59 за 100-бальною шкалою заносяться лише у відомість обліку успішності.

Яким чином і у які строки інформація про форми контрольних заходів та критерії оцінювання доводяться до здобувачів вищої освіти?

Інформація про форми контрольних заходів та критерії оцінювання є у вільному доступі, студенти мають змогу ознайомитись з нею неодноразово з декількох джерел: електронні ресурси, навч.-метод. забезпечення, інформація деканату, робота кураторів академічних груп.

Форми підсумкового контролю відображені в індивідуальному навчальному плані студента. На початку вивчення дисципліни педагог знайомить здобувачів з формами контрольних заходів та обговорює з ними критерії оцінювання. Деканат факультету складає розклад екзаменів. Заліки складаються до початку екзаменаційної сесії. Для дистанційної форми складання сесії, із здобувачами проводяться навчальні вебінари, тестування на навчальному порталі. Моніторинг якості освітнього процесу відображено на сайті університету, в екзаменаційних відомостях, індивідуальному плані, навчальній картці студента.

Форма проведення семестрового контролю (усна, письмова, комбінована, тестування тощо), зміст і структура контрольних завдань та критерії оцінювання визначаються рішенням відповідної кафедри, про що студенти інформуються на початку семестру.

Збір інформації щодо чіткості та зрозумілості критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється засобами анкетування у межах кожного компоненту ОП окремо (<http://elf.mdu.in.ua/index/rpons/o-23>).

Яким чином форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)?

Згідно п.4 «Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ» атестація здобувачів здійснюється відповідно до вимог ОП, Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії в МДУ.

Атестація здобувачів вищої освіти ОП «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» ОС «Бакалавр» здійснюється екзаменаційною комісією відповідно до освітньо-професійної програми після виконання студентом навчального плану у формі публічного захисту кваліфікаційних робіт здобувачами та завершується виданням диплому встановленого зразка про присудження йому ступеня бакалавра з присвоєнням кваліфікації: Бакалавр з екології. Термін проведення атестації визначається навчальним планом та графіком освітнього процесу.

Яким документом ЗВО регулюється процедура проведення контрольних заходів? Яким чином забезпечується його доступність для учасників освітнього процесу?

Процедура проведення контрольних заходів у МДУ регулюється «Положенням про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у Маріупольському державному університеті», Положенням про організацію освітнього процесу, Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії, які знаходяться у вільному доступі на офіційній сторінці Маріупольського державного університету за посиланнями:

http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_kontrolju_ta_ocinjuva.pdf.

http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_osvitnogo_procesu.pdf

http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_ek_v_mdu.pdf

Яким чином ці процедури забезпечують об'єктивність екзаменаторів? Якими є процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів? Наведіть приклади застосування відповідних процедур на ОП

У МДУ затверджено Етичний кодекс (протокол Конференції трудового колективу №2 від 25.01.2019 р., введено в дію наказом МДУ від 29.01.2019 №35), в якому зазначено основні засади діяльності Маріупольського державного університету. З метою сприяння дотриманню учасниками освітнього процесу положень цього Кодексу та розв'язання конфліктних ситуацій в МДУ створено постійно діючу Комісію з питань дотримання Етичного кодексу

МДУ. Кодекс знаходиться у вільному доступі на офіційній сторінці МДУ за посиланням:
http://mdu.in.ua/Dokumenty/ustanovchi/etichnij_kodeks_mdu.pdf

В університеті розроблено Процедуру вирішення конфліктних ситуацій на факультетах, що є додатком до положення Про факультет Маріупольського державного університету й знаходиться у відкритому доступі на сайті МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/pidrozdzily/polozhennja_pro_fakultet.pdf).

З метою врегулювання конфлікту інтересів на факультетах створено Комісії з вирішення конфліктних ситуацій. На ОП «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» подібних випадків не було.

Яким чином процедури ЗВО урегулюють порядок повторного проходження контрольних заходів? Наведіть приклади застосування відповідних правил на ОП

Згідно п.4.3.13 Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті, у разі коли здобувачі вищої освіти, які не з'явилися на екзамені без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку, повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачу, другий – комісії, яка створюється деканом факультету.

Процедура та порядок повторного проходження контрольних заходів за ОП організується та контролюється деканатом економіко-правового факультету МДУ. Повторне проходження контрольних заходів проходить відповідно до встановленого графіку.

До складання екзаменів за ОК допускаються студенти, які виконали програму у повному обсязі. Екзамені відбуваються у письмовій формі, а за умов дистанційного навчання – тестування на платформі MOODLE.

Яким чином процедури ЗВО урегулюють порядок оскарження процедури та результатів проведення контрольних заходів? Наведіть приклади застосування відповідних правил на ОП

Згідно п.3.16.7. Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ, повторне складання екзаменів та заліків з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. Як виняток, ректор може дозволити перескласти не більше двох екзаменів чи заліків студентів випускного курсу, якщо той претендує на одержання диплома з відзнакою.

В МДУ розроблено оскарження процедури та результатів проведення контрольних заходів, відповідний проєкт знаходиться на Громадському обговоренні.

http://mdu.in.ua/publ/polozhennja_pro_organizaciju_kontrolju_ta_ocinjuvannja_uspishnosti_navchannja_zdobuvachiv_vishhoji_osviti_u_mdu/1-1-0-229

Відповідно до п.6. Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії у Маріупольському державному університеті у випадку незгоди з оцінкою випускник має право подати апеляцію, у зв'язку з цим наказом ректора створюється комісія з розгляду апеляції. Комісія може запропонувати ректору університету ініціювати скасування відповідного рішення екзаменаційної комісії, створення нової ЕК і проведення нового засідання в присутності представників комісії з розгляду апеляції».

Оскарження результатів проведення контрольних заходів на спеціальності ОП «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» ОС «Бакалавр» не відбувалось.

Які документи ЗВО містять політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності?

Політику і процедури дотримання академічної доброчесності в МДУ викладено в таких документах:

- Положення про академічну доброчесність в МДУ (затверджено протоколом ВР МДУ від 17.05. 2018 № 203, введено в дію наказом МДУ від 29.05.2018 №203). Положення знаходиться за посиланням

http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_akademichnu_dobrochesnist_v_mdu.pdf;

- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових та навчально-методичних працях науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти МДУ у новій редакції (затверджено протоколом Вченої ради від 25.11.2020 №6, введено в дію наказом МДУ 30.11.2020 №302)

(http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_zapobigannja_ta_vijavlennja_akadem_pl.pdf);

- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в кваліфікаційних роботах студентів МДУ у новій редакції (затверджено протоколом Вченої ради від 25.11.2020 №6, введено в дію наказом МДУ 30.11.2020 №302) (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_zapobigannja_ta_vijavlennja_studen.pdf);

- Етичний кодекс (http://mdu.in.ua/Dokumenty/ustanovchi/etichnij_kodeks_mdu.pdf).

МДУ є учасником Проєкту сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP)

http://slibr.mdu.in.ua/index/ad_proekt_spryannia_akademichnij_dobrochesnosti_v_ukraini/0-372

Наразі триває громадське обговорення Кодексу академічної доброчесності

http://mdu.in.ua/publ/kodeks_akademichnoj_dobrochesnosti/1-1-0-232

Які технологічні рішення використовуються на ОП як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності?

З 2016 р. створено Інституційний репозитарій МДУ (електронний архів праць викладачів)

(<http://91.250.23.215:8080/jsrui/>).

- Укладено Договір про співпрацю №25/06 від 25.06.2018 р. до 31.12.2025 р. з Unicheck. Предмет договору: перевірка наукових робіт здобувачів, досліджень на здобуття ступенів доктора філософії та доктора наук, кваліфікаційних робіт здобувачів.

- Створено окремий розділ на сайті університету, присвячений академічній доброчесності, у якому також на постійній основі розміщено опитування щодо дотримання принципів академічної доброчесності

<https://docs.google.com/forms/d/1VHzYkdFEGivtVl-dsENos1SCDRHfUpGia1YklgQK8jo/edit> ;

- Розроблено QR-код для здобувачів вищої освіти з метою поширення в університеті принципів академічної доброчесності

- На сайті університету розміщено посилання на безкоштовний сервіс, який здійснює перевірку на плагіат письмових робіт - EduBirdie (<https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>).

Яким чином ЗВО популяризує академічну доброчесність серед здобувачів вищої освіти ОП?

Питання академічної доброчесності розглядалися: на міжкафедральних семінарах з питань академічної доброчесності:

http://mdu.in.ua/news/na_ekonomiko_pravovomu_fakulteti_mdu_projshov_seminar_z_pitan_akademichnoji_dobrochesnosti/2018-05-24-2496);

http://elf.mdu.in.ua/news/na_ekonomiko_pravovomu_fakulteti_vidbuvsja_mizhkafedralnij_seminar_na_temu_etichnij_kodeks_mariupolskogo_derzhavnogo_universitetu/2021-01-29-50;

http://mdu.in.ua/news/vikladachi_ta_studentsi_mdu_obgovorili_akademichnu_dobrochesnist/2019-11-06-3370.

В університеті на постійній основі здійснюється популяризація принципів академічної доброчесності через:

- проведення тижнів академічної доброчесності;

- включено до робочої програми навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» тему «Академічна доброчесність та боротьба з академічним плагіатом». Популяризація принципів академічної доброчесності відбувається через проведення методичних семінарів завідувачем кафедри Черніченком Г.О. для здобувачів ОП на тему: «Про академічну доброчесність» (15.05.2020).

Розроблено QR-код для здобувачів вищої освіти з метою поширення в університеті принципів академічної доброчесності та розміщено відео, що популяризує принципи академічної доброчесності.

На ОП здійснюється опитування студентів з питань дотримання академічної доброчесності

(https://docs.google.com/forms/d/1VHzYkdFEGivtVl-dsENos1SCDRHfUpGia1YklgQK8jo/viewform?edit_requested=true).

Яким чином ЗВО реагує на порушення академічної доброчесності? Наведіть приклади відповідних ситуацій щодо здобувачів вищої освіти відповідної ОП

Організаційні принципи роботи Комісії з питань академічної доброчесності та відповідальність за порушення академічної доброчесності як з боку здобувачів вищої освіти, так і з боку науково-педагогічних працівників викладені у Положенні про академічну доброчесність в МДУ (затверджено протоколом Вченої ради МДУ від 17.05.2018 № 203, введено в дію наказом МДУ від 29.05.2018 №203). Положення знаходиться у вільному доступі на офіційній сторінці МДУ за посиланням

(http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennja/polozhennja_pro_akademichnu_dobrochesnist_v_mdu.pdf).

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності, яка передбачає: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); відрахування із МДУ; позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання; інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.

Випадків порушення академічної доброчесності на ОП «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» ОС «Бакалавр» не було.

6. Людські ресурси

Яким чином під час конкурсного добору викладачів ОП забезпечується необхідний рівень їх професіоналізму?

Трудовий договір з НПП укладається після конкурсного відбору, на засадах відкритості, законності, колегіальності прийняття рішень, незалежності, об'єктивності та обґрунтованості рішень, неупередженого ставлення до кандидатів на зайняття вакантних посад. Конкурсний добір викладачів на вільні посади НПП в МДУ регламентується: законом України Про вищу освіту, наказом МОН України від 05.10.2015 № 1005, Статутом МДУ та Положенням про проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних працівників, обрання за конкурсом та укладання з ними трудових договорів (контрактів) у МДУ,

http://mdu.in.ua/publ/zmini_do_polozhennja_pro_provedennja_konkursnogo_vidboru_pri_zamishhenni_vakantnikh_posad_naukovo_pedagogichnikh_pracivnikiv_obrannja_za_konkursom_ta/1-1-0-230

Сукупність навичок, умінь та знань є тим критерієм, згідно якого оцінюють професіоналізм НПП. Для досягнення необхідного рівня професіоналізму викладача при конкурсному доборі висувається вимога відповідності не менше 5 видам і результатам професійної діяльності особи за спеціальністю п. 30 Ліцензійних умов. Враховується наявність відповідного наукового ступеня, вченого звання, результати науково-дослідної, дидактичної роботи, наявність публікацій. Претенденти подають необхідний пакет документів. Для оцінки достатності рівня кваліфікації працівника, йому може бути запропоновано прочитати відкриту лекцію чи провести лабораторне/практичне заняття.

Опишіть, із посиланням на конкретні приклади, яким чином ЗВО залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу

У рамках організації освітнього процесу та перспектив працевлаштування випускників МДУ щорічно проводить

низку заходів, спрямованих на залучення роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу:
-презентація ОП «Skills Lab» за напрямками «Успішна кар'єра» та «Власна справа 2.0» від ГО «Маріупольська Спілка Молоді» (http://mdu.in.ua/news/studentiv_mdu_zaprosujut_na_osvitnju_programu_skills_lab_podacha_zajavok_do_21_listopada/2018-11-16-2790);
-зустрічі з представниками центру зайнятості, проведення тренінгів, зокрема «Співбесіда твоєї мрії» (http://mdu.in.ua/news/dosvid_mae_znachennja_den_kar_39_eri_u_mdu_15_kvitnja/2019-03-28-2982).
На базі МДУ організовується День кар'єри ЄС (http://mdu.in.ua/news/den_kar_39_eri_es_molodi_fakhivci_diznalisja_pro_mozhливosti_pracevlashtuvannja_u_mariupoli/2018-04-24-2436);
http://mdu.in.ua/news/jarmarok_vakansij_treningi_i_diskusiji_u_mdu_projshov_den_kar_eri_es/2019-04-15-3016).
Здобувачі ОП протягом останніх років брали участь у зустрічах із співробітниками ПАТ «МК ім. Ілліча», ПАТ МК «Азовсталь», ММФ ДУ «Донецький обласний лабораторний центр МОЗ України», МКП зеленого будівництва, директором національного природного парку «Меотида», Відділення УСПЗ «Кам'яні могили», Управління з питань екології, енергоменеджменту та охорони праці, Пенсійного фонду. Це дозволяє використати їх науково-виробничий потенціал та дає можливість ефективної організації та реалізації освітніх процесів з врахуванням побажань і вимог самих роботодавців.

Опишіть, із посиланням на конкретні приклади, яким чином ЗВО залучає до аудиторних занять на ОП професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців

При набутті спеціально-практичних навиків та отриманні конкретної інформації щодо основних аспектів моніторингу об'єктів довкілля, для проведення семінарських та науково-практичних занять залучаються професіонали практики галузі. Так, зокрема, запрошуються для висвітлення окремих проблем та читання певних тем: в.о. директора УСПЗ НАН України «Кам'яні могили» Яровий С.С. («Заповідна справа»); Белицький В.Л. - начальник управління Державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства Головного управління Держпродспоживслужби в Донецькій області («Екологічна безпека», «Екологічна стандартизація, сертифікація та метрологія»), Єлезарова Є.М. - робітник Маріупольської міської філії ДУ «Донецький обласний лабораторний центр МОЗ України» («Моніторинг довкілля»), Лісна А.С. – представник Управління з питань екології, енергоменеджменту та охорони праці («Екологічний менеджмент та аудит»).

Опишіть, яким чином ЗВО сприяє професійному розвитку викладачів ОП? Наведіть конкретні приклади такого сприяння

Основним документом МДУ, який визначатиме головні критерії оцінки підвищення рівня кваліфікації та стажування викладачів є «Положення про підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників МДУ» (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_pidvyshennja_kvalifikacii_2017.pdf). Основною умовою стажувань, є обов'язкове урахування дисциплін які викладаються студентам ОП в закладах, де проходить реалізація програм професійного розвитку викладачів.
У МДУ діє Тимчасове положення про щорічне рейтингове оцінювання науково-педагогічних працівників, кафедр і факультетів (затверджене протоколом Вченої ради 26.12.2019 №5, введене в дію наказом МДУ 27.12.2019 №428) (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/timchasove_polozhennja_rejt_ocinjuvannja.pdf).
Розроблено Положення про матеріальне заохочення науково-педагогічних, педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти Маріупольського державного університету за високий рівень результатів наукової роботи, що вміщене на сайті МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/ustanovchi/polozhennja_pro_stimuljuvannja_rezultativ_naukovej.pdf).
Викладачі кафедри пройшли курси підвищення кваліфікації у провідних вітчизняних вищих навчальних закладах у 2016 р. Іванова В.В., Пастернак О.М., Черніченко Г.О.; у 2017 Мітюшкіна Х.С.
Січень-березень 2021 року викладачі кафедри проходять професійне стажування у Київському національному економічному університеті, Маріупольській міській філії ДУ «Донецький обласний лабораторний центр МОЗ України».

Продемонструйте, що ЗВО стимулює розвиток викладацької майстерності

Стимулювання розвитку викладацької майстерності викладачів університету здійснюється на основі критеріїв оцінки праці при преміюванні науково-педагогічного персоналу (Положення про преміювання та Положення про матеріальне заохочення науково-педагогічних, педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти очної форми навчання МДУ за високий рівень результатів наукової роботи).
http://mdu.in.ua/Dokumenty/ustanovchi/polozhennja_pro_stimuljuvannja_rezultativ_naukovej.pdf
Проведення Міжнародних проектів: у межах Програми розвитку лідерського потенціалу університетів України, протягом 2-х років викладачі й студенти були задіяні у тренінгах і семінарах з лідерства за участі тренерів British Council. 30.09-3.10.2019 р. в МДУ проходили тренінги з викладацької майстерності для педагогів переміщених і східних ЗВО (організатор - громадська організація «Вище», Саксонський центр викладання та навчання вищої освіти в Лейпцигу (Німеччина).
В МДУ успішно розвивається «Школа педагогічної майстерності викладачів МДУ», яка забезпечує підвищення психолого-педагогічної і методичної компетентності викладачів, сприяє їх професійному самовдосконаленню, розвитку лідерських якостей.

Продемонструйте, яким чином фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення ОП забезпечують досягнення визначених ОП цілей та програмних результатів навчання?

Фінансові ресурси МДУ складаються з фінансування із загального фонду Держбюджету та надходжень спеціального фонду. Фінансування із загального фонду надається для покриття витрат, пов'язаних з навчанням студентів за держзамовленням. Надходження спеціального фонду університету формуються за рахунок платних послуг та отримання грантів та цільових коштів.

Матеріально-технічна база дозволяє на належному рівні організувати освітній процес, комфортні умови для відпочинку та побуту, заняттям фізкультурою та спортом. Навчально-методичне забезпечення в повній мірі забезпечує досягнення зазначених ОП цілей і програмних результатів навчального процесу.

Обладнання придбане в рамках гранту дозволяє реалізувати результати навчання ОП (РН-22, РН-23)

МДУ розміщується у 5 навчальних корпусах. Загальна площа 30883,6 м², з них навчальні приміщення - 6702,5 м². Соціально-побутова інфраструктура МДУ включає Наукову бібліотеку, 3 медичні пункти, 3 їдальні та буфети, гуртожиток на 450 місць, спортивний комплекс. Навчальні аудиторії обладнані новітнім мультимедійним забезпеченням. Тематичні аудиторії – ауд. БЖД, Науково-дослідний екологічний центр.

Бібліотечний фонд сформовано відповідно до спеціальності, здійснюється передплата екологічно орієнтованих видань України, систематично оновлюється спектр спеціалізованих навчальних посібників. Викладачі та студенти мають доступ до електронних баз OECD iLibrary, до міжнародних наукометричних баз даних Web of Science, ScienceDirect та Scopus, Window on America Mariupol, EBSCO.

Продемонструйте, яким чином освітнє середовище, створене у ЗВО, дозволяє задовольнити потреби та інтереси здобувачів вищої освіти ОП? Які заходи вживаються ЗВО задля виявлення і врахування цих потреб та інтересів?

Потреби та інтереси здобувачів вищої освіти в університеті повністю задовольняються освітнім середовищем, що є передбаченим в Статуті МДУ. Всі навчальні корпуси є капітальними будівлями, що відповідають існуючим на сьогодні вимогам ДБНіП, їх технічний стан є задовільним і повністю забезпечує всі вимоги необхідні для навчального процесу. У всіх корпусах втримані санітарні норми, вимоги щодо пожежної безпеки, охорони праці. Соціальна інфраструктура в університеті є добре розвиненою. Студенти мають можливість проживати та навчатися в гуртожитку. Для повноцінного харчування функціонують буфети, що знаходяться в корпусах університету. Необхідну медичну допомогу студенти можуть отримати в медпункті на базі університету.

Студенти мають змогу вільно та безкоштовно користуватися всією інфраструктурою (аудиторним фондом, методичними кабінетами, комп'ютерними класами, спортивним комплексом) та інформаційними ресурсами. В навчальних корпусах студенти користуються мережею Інтернет, використовуючи Wi-Fi підключення.

У МДУ проводяться опитування з метою вивчення потреб і проблем здобувачів. Протягом 2016-2020 рр. проведено такі опитування:

- «Університет очима студентів» (оцінка здобувачами якості освітніх послуг - 76,2%);

- «Аналіз якості вищої освіти» (2019-2020 н.р). Кількість задоволених навчанням студентів зросла на 2,8% і склала 79%. Результати опитування розглянуто на засіданні науково-методичної ради (НМР) 04.12.2019 (http://mdu.in.ua/Dokumenty/jakist-osvity/monitoring/zvit_pro_opituvannja_shhodo_jakosti_2019-2020.pdf) та інші.

Опишіть, яким чином ЗВО забезпечує безпечність освітнього середовища для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти (включаючи психічне здоров'я)?

Пріоритетним завданням в МДУ є створення необхідних умов для безпечного життя і підтримання здоров'я здобувачів вищої освіти. Це досягається підтриманням санітарно-технічного стану будівель і споруд на належному рівні, дотриманням відповідності їх протипожежним вимогам та нормативним документам. Для покращення умов навчання і проживання здобувачів вищої освіти постійно проводяться відповідні роботи, зокрема здійснено часткову заміну вікон на енергозберігаючі, введено в експлуатацію енергосистему з датчиками руху, встановлено пандуси, є аудиторія для здобувачів освіти з особливими потребами.

Освітня діяльність МДУ спрямована на створення умов для особистого розвитку і творчої самореалізації майбутніх фахівців (художні колективи, гуртки, спортивні секції), формування національних та загальнолюдських цінностей, створення рівних можливостей для молоді у здобутті якісної освіти, підготовки до життя і праці в сучасних умовах, демократизацію освіти та освітнього процесу, інтеграцію української освіти в європейський і світовий простір, забезпечення соціального захисту студентів та НПП.

На базі МДУ створена Студентська рада. Її структура розроблена з урахуванням кращих традицій європейських закладів вищої освіти.

Наявність в МДУ практичного психолога, інспектора з соціальної роботи, прийнятий Етичний кодекс допомагають забезпечити та захистити права та інтереси студентів; виявити та сформулювати потенційних лідерів; створити необхідні умови для проживання та відпочинку студентів.

Опишіть механізми освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки здобувачів вищої освіти? Яким є рівень задоволеності здобувачів вищої освіти цією підтримкою відповідно до результатів опитувань?

Основоположним у реалізації ОП є студентоцентричний підхід, згідно якого в першу чергу враховуються потреби студентів. В МДУ створено розгалужену мережу освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки здобувачів вищої освіти, зокрема Молодіжний центр, профспілка, інспектор з соціальної

роботи, юристконсульт, практичний психолог, куратор академічної групи, завідувач та усі викладачі кафедри раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища в цілому. Питання освітньої, організаційної підтримки здійснюється через роботу кураторів академічних груп, деканату. Освітній процес здобувачів проходить в атмосфері взаєморозуміння та сприяння, бо характеризується постійною комунікацією студентів та викладачів, що проявляється як у вигляді індивідуальних занять, консультування, роботі кураторів, інтерактивного спілкування. Професорсько-викладацький склад надає допомогу учасникам ОП не лише у формуванні освітніх траєкторій, а також поінформованості у питаннях як освітнього процесу, скерованості наукових пошуків, а також соціально-побутових питаннях, що сприяє не лише якості підготовки здобувачів, а й особистісному росту та формуванню активної громадянської позиції. Інформаційна підтримка забезпечується доступом до веб сторінки МДУ, факультету та кафедри.

Допомога в адаптації до навчання в університеті здійснюється завдяки участі у культурно-масових заходах: дебют першокурсників; організації кураторських годин та зустрічей із завідувачем кафедри й деканом факультету, представниками студентської ради університету, профспілки, молодіжним центром; анкетування щодо виявлення інтересів та потреб у здобувачів освіти.

Здобувачі вищої освіти МДУ можуть отримати консультації інспектора з соціальної роботи у вирішенні організаційних питань (соціальні стипендії, матеріальна допомога, поселення у гуртожиток тощо).

Постійно проводиться мотивація студентів до культурного розвитку через діяльність творчих колективів: НАНТ «Промінь»; Театральна студія «Tallant»; Вокальна студія «Сопрано»; студія сучасного спортивного танцю «Еквілібріум».

На базі МДУ створена за студентською ініціативою Юридична клініка МДУ, яка має на меті надання безкоштовної юридичної допомоги незахищеним верствам населення м. Маріуполя, а також сприяє підвищенню рівня правової культури громадян.

Згідно з анкетуванням студентів щодо якості вищої освіти в МДУ у 2019-2020 навч. році, було проведено оцінювання ресурсів освітнього процесу. Здобувачі задоволені освітньою підтримкою на 33% , організаційною – на 37%, інформаційною – на 43%, консультативною – на 34% та соціальною – на 36%. Рівень викладання у ЗВО оцінюється студентами як високий та достатній та складає 95%.

Яким чином ЗВО створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами? Наведіть посилання на конкретні приклади створення таких умов на ОП (якщо такі були)

Відповідно до п. 33 Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187, в редакції постанови Кабінету Міністрів від 10 травня 2018 р. № 347 щодо доступності до навчальних приміщень для осіб з особливими освітніми потребами у Маріупольському державному університеті здійснено обстеження навчальних корпусів та студентського гуртожитку щодо їх відповідності державним будівельним нормам в частині доступності для маломобільних груп населення, розроблено та затверджено поквартальний План-графік на 2018-2020 рр. реконструкції та проведення ремонту навчальних корпусів Маріупольського державного університету щодо доступності до навчальних приміщень осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (http://mdu.in.ua/index/osoblivivi_potrebi/0-296).

Для людей з особливими потребами в університеті постійно вдосконалюється інфраструктура (при вході до навчальних корпусів та гуртожитку встановлені пандуси).

Під час реалізації ОП «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» осіб з особливими освітніми потребами не було.

Яким чином у ЗВО визначено політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій (включаючи пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та корупцією)? Яким чином забезпечується їх доступність політики та процедур врегулювання для учасників освітнього процесу? Якою є практика їх застосування під час реалізації ОП?

Відповідно до п. 2.1.8. Етичного кодексу МДУ однією з морально-етичних засад діяльності МДУ є взаємна довіра та взаємоповага, партнерство і взаємодопомога, що передбачає: створення та дотримання в МДУ атмосфери доброзичливості, партнерської взаємодії, колективної співпраці в освітній та професійній діяльності учасників освітнього процесу. Повага в університеті має бути взаємною, виявлятися як до інших, так і до себе. Варто поважати й цінувати різноманітні, а іноді й протилежні думки та ідеї.

Обов'язковим є уникнення ситуацій залякування, погроз, приниження та паплюження честі колег, фізичного та психічного насильства, нецензурної мови, проявів будь-якої дискримінації.

Процедура врегулювання конфліктних ситуацій відображена у пункті 3.11 Етичного кодексу МДУ.

З метою розв'язання конфліктних ситуацій у МДУ створюється постійно діюча Комісія з питань дотримання Етичного кодексу МДУ http://mdu.in.ua/Dokumenty/ustanovchi/etichnij_kodeks_mdu.pdf

Також створена Комісія з питань запобігання та виявлення корупції в МДУ. Організаційні засади роботи цієї комісії регламентує Положення про Комісію з питань запобігання та виявлення корупції в МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/korup/polozhennja_pro_komisiju.pdf).

На офіційному сайті МДУ створений окремий розділ «Антикорупційні заходи», який містить вичерпну інформацію щодо політики МДУ відносно запобігання корупції. В цьому розділі розміщена форма «Повідомити про факт корупції», що дає змогу учасникам освітнього процесу доступно висловити скарги тощо (http://mdu.in.ua/index/antikorupcijnij_zakhodi/0-173).

В університеті розроблено Процедуру вирішення конфліктних ситуацій на факультетах, що є додатком до положення Про факультет Маріупольського державного університету й знаходиться у відкритому доступі на сайті МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/pidrozdily/polozhennja_pro_fakultet.pdf).

З метою врегулювання конфлікту інтересів на факультетах створено Комісії з вирішення конфліктних ситуацій. Забезпеченню процедури врегулювання можливих конфліктних ситуацій на ОП сприяє діяльність куратора

академічної групи, що спрямовується на ознайомлення здобувачів із зазначеними вище документами у межах кураторських годин.

Під час реалізації ОП «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» не виникало подібних ситуацій. Звернень до Комісії з питань дотримання Етичного кодексу МДУ, відділу з питань запобігання та виявлення корупції в МДУ, Комісії з вирішення конфліктних ситуацій з приводу врегулювання конфліктних ситуацій (включаючи пов'язаних із сексуальними домаганнями та/або дискримінацією) не надходило.

8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Яким документом ЗВО регулюються процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП? Наведіть посилання на цей документ, оприлюднений у відкритому доступі в мережі Інтернет

Моніторинг і перегляд ОП визначається Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості в МДУ (протокол Вченої ради 23.12.2020 №7, наказ МДУ 28.12.2020 №326) (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_pro_sistemu_vnutrishnogo_zabezpech.pdf); Положення про розробку, моніторинг, перегляд, удосконалення та закриття освітніх програм в Маріупольському державному університеті (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/pro_rozrobku-monitoring-peregljad-udoskonalennja_t.pdf); Моніторинг проводиться шляхом періодичної (щорічно) перевірки змісту ОП викладачами, фахівцями-практиками через опитування випускників ОП, які працюють за фахом, та роботодавців. Критерії, за якими проводиться моніторинг ОП, є у відкритому доступі (http://mdu.in.ua/Dokumenty/jakist-osvity/monitoring/monitorig_dodatok.pdf). http://mdu.in.ua/Dokumenty/jakist-osvity/monitoring/zvit_monitoring_op_2019-2020_n.r.pdf

Опишіть, яким чином та з якою періодичністю відбувається перегляд ОП? Які зміни були внесені до ОП за результатами останнього перегляду, чим вони були обґрунтовані?

Освітні програми розробляються в МДУ для всіх рівнів вищої освіти за кожною спеціальністю (спеціалізацією) на підставі стандартів вищої освіти з урахуванням вимог Національної рамки кваліфікацій. З метою удосконалення освітніх програм, забезпечення їх відповідності цілям, очікуванням, потребам і задоволенням стейкхолдерів та суспільства університет здійснює їх періодичний (щорічний) перегляд та моніторинг.

Розроблення, моніторинг і запровадження в освітній процес ОП здійснюється відповідно до системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності в МДУ (затверджено Вченою радою МДУ від 22.10.2014 року). Моніторинг ОП та навчальних планів проводиться в Маріупольському державному університеті на таких рівнях:

1 рівень: кафедра – науково-методична комісія факультету – навчальний відділ – науково-методична рада;

2 рівень: студент – група – курс – факультет;

3 рівень: навчальна дисципліна – цикл підготовки – навчальний план.

Для вивчення ефективності функціонування освітньої програми використовується сукупність критеріїв, показників і методів дослідження.

Освітня програма «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» галузі знань 10 «Природничі науки» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти була переглянута і вдосконалена у 2018-2019 (внесені корективи відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія» для першого бакалаврського рівня вищої освіти від 04.10.2018 № 1076), 2019-2020 (доповнено перелік загальних та професійних компетенцій); з метою задоволення освітніх потреб здобувачів вищої освіти для створення індивідуально освітньої траєкторії з урахуванням пропозицій роботодавців та зацікавлених сторін було внесено зміни до переліку вибіркового дисциплін із подальшим їх включенням до Каталогу елективних дисциплін МДУ, а також на підставі рекомендацій МОН України у зв'язку з оновленням структури освітніх програм.

Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, як здобувачі вищої освіти залучені до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості, а їх позиція береться до уваги під час перегляду ОП

Здобувачі вищої освіти МДУ залучаються до процесу обговорення ще на етапі розробки проекту ОП відповідною робочою групою.

Відповідно до внутрішніх нормативних актів, здобувачі вищої освіти залучені до роботи у дорадчих та робочих органах університету, зокрема, здобувачі вищої освіти є членами Науково-методичної ради, яка розглядає ОП та виносить рішення про рекомендацію/не рекомендацію до затвердження її Вченою радою.

Члени студентської ради МДУ також входять до складу Вченої ради університету. При цьому не менш як 75% відсотків складу Вченої ради повинні становити наукові, науково-педагогічні працівники Університету і не менш як 10% - виборні представники з числа студентів (Положення про Вчену раду Маріупольського державного університету: Наказ Маріупольського державного університету 28.12.2017 № 528 протоколи Вченої ради МДУ 27.12.2017 №7)

(http://mdu.in.ua/Dokumenty/obgovorennja/polozhennja_pro_vchenu_radu.pdf).

Згідно результатів анкетування 2019-2020 р. здобувачі висловилися про необхідність посилення практичної підготовки та ведення курсів, які сприяють розвиткові лідерських якостей, що було враховано в ОП під час перегляду за рахунок розширення та впровадження нових вибіркового курсів.

Яким чином студентське самоврядування бере участь у процедурах внутрішнього забезпечення якості ОП

Відповідно до Положення МДУ у систему забезпечення якості залучаються всі учасники освітнього процесу (викладачі, науковці, навчально-допоміжний та обслуговуючий персонал, здобувачі), що забезпечує якість освіти, мотивацію студентів до здобуття якісних освітніх послуг і являється одним з ключових принципів студентського самоврядування в університеті.

Представники студентського самоврядування беруть участь в управлінні університетом (члени рейтингових комісій факультетів, стипендіальної комісії університету, науково-методичної ради, вченої ради).

http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_pro_sistemu_vnutrishnogo_zabezpech.pdf

Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, як роботодавці безпосередньо або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості

Якість освітнього процесу нерозривно пов'язана із практичним наповненням ОП. Роботодавці безпосередньо залучаються до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості через організацію таких заходів: ярмарок професій, залучення до анкетування, конференцій

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdtkjoYwz2j3sMaK37ZTv8UR_3nCyNfC4_eZlAeX9oHOIoivQg/viewform (http://mdu.in.ua/news/mdu_vzjav_uchast_u_jarmarku_profesij_u_volnovasi/2019-10-30-3358);

http://elf.mdu.in.ua/news/naukovo_praktichna_konferencija_na_bazi_zapovidnika_kam_39_jani_mogili/2020-10-20-40;

http://mdu.in.ua/news/u_mdu_projshla_khkhii_pidsumkova_konferencija_vikladachiv_aktualni_problemi_nauki_ta_osviti/2020-02-07-3525

http://mdu.in.ua/Nauch/Konf/2020/zbirnik_ekologija_2020.pdf

зустрічей та круглих столів з роботодавцями (протокол кафедри №7 от 14.01.2020)

http://elf.mdu.in.ua/news/kafedra_racionalnogo_prirodokoristuvannja_ta_okhoroni_navkolishnogo_seredovishha_mdu_provela_zustrichi_zi_stejjkholderami/2021-02-08-53;

http://elf.mdu.in.ua/news/na_bazi_mariupolskoji_gidrometeorologichnoji_observatoriji_vidbulas_zustrich_studentiv_ekologiv_zi_stejjkholderami/2021-02-09-55

http://elf.mdu.in.ua/news/kafedra_racionalnogo_prirodokoristuvannja_ta_okhoroni_navkolishnogo_seredovishha_mdu_provela_zustrichi_zi_stejjkholderami/2021-02-08-54

http://mdu.in.ua/news/osvitjani_mariupolja_obednali_zusillja_dlja_virishennja_problem_osvitnoji_galuzi/2017-02-04-1658) та інших процедур забезпечення її якості.

Опишіть практику збирання та врахування інформації щодо кар'єрного шляху та траєкторій працевлаштування випускників ОП

Відповідно до «Положення про навчальну лабораторію з організації практик та працевлаштування випускників МДУ», введеного в дію наказом МДУ від 19.10.2018 р. №394, серед завдань навчальної лабораторії є здійснення моніторингу працевлаштування випускників шляхом аналізу інформації, наданої кафедрами. На основі такого аналізу формується щорічний загальний звіт щодо працевлаштування випускників МДУ, який обговорюється на засіданнях кафедр, вчених рад факультетів та університету.

Інформація про кар'єрний шлях випускників отримується із соціальних мереж, а ще – на традиційних зустрічах випускників. Як показує практика, стосовно випускників рівня вищої освіти бакалавр, що навчалися за ОП, то 81 % продовжує навчання за рівнем вищої освіти «Магістр».

Керівники баз практики, які є потенційними роботодавцями, запрошуються на підсумкові конференції по завершенні практик, де висловлюють відгуки про підготовку здобувачів, зауваження і пропозиції щодо покращення ОП.

Студенти 3-4 курсів по завершенню практики запрошуються на роботу на підприємства та організації, що були базами практик. Хотлубей О.М., Васильченко Д.В. були запрошені працювати в Маріупольську гідрометеорологічну обсерваторію. Ткаченко С.О. був запрошений для працевлаштування у Маріупольське комунальне підприємство зеленого будівництва.

Станом на 1 вересня 2020 р. у закладах м. Маріуполь та Маріупольського району працевлаштування студентів ОП 4 курсу складає 31 % за денною та 44 % за заочною формою навчання.

Які недоліки в ОП та/або освітній діяльності з реалізації ОП були виявлені у ході здійснення процедур внутрішнього забезпечення якості за час її реалізації? Яким чином система забезпечення якості ЗВО відреагувала на ці недоліки?

Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у МДУ створила умови для здійснення різноманітних процедур і заходів, які пов'язані із впровадженням новітніх форм навчального процесу. Як показує сучасна практика основою ОП має бути індивідуальна траєкторія навчання, що є головною умовою студентоцентрованого навчання. У відповідності до цього і постає необхідність у швидких змінах у освітніх програмах та їх мобільності. У МДУ функціонує система забезпечення якості, яка спрямована на виявлення недоліків в ОП та/або освітній діяльності з їх реалізації на наступних етапах: випускова кафедра, факультет, МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/jakist-osvity/polozhennja_sistema_vzjao.pdf).

Кафедрою РПОНС систематично аналізуються усі складові освітнього процесу щодо реалізації ОП. На початку навчального року затверджуються та оновлюються РП дисциплін та комплекси навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін на навчальний рік (Протокол засідання кафедри № 1 від 28.08.2020 р.); затверджуються каталоги елективних дисциплін професійної підготовки (Протокол засідання кафедри № 1 від 28.08.2020 р.); аналізуються результати екзаменаційних сесій (Протокол засідання кафедри №9 від 16.02.2021 р.); аналізуються результати державної атестації та затверджуються заходи щодо усунення зауважень голів ЕК (Протокол засідання кафедри № 12 від 16.06.2020 р.).

Під час реалізації ОП були виявлені незначні недоліки стосовно розподілу окремих ОК спеціалізації викладача, що було усунуто за рахунок проходження викладачами стажування, публікаційної активності.

Проблема щодо забезпечення науково-дослідницької підготовки фахівців, була усунена через розширення кількості баз практики.

Питання якості вищої освіти розглядалися на засіданнях Вченої ради економіко-правового факультету МДУ: про якість підготовки фахівців на економіко-правовому факультеті за результатами роботи екзаменаційних комісій (протокол №2 від 03.10.2018 р.); про проведення підсумкової форми контролю з обов'язкових нормативних навчальних дисциплін циклу загальної підготовки письмово та /або з використанням Навчального порталу (протокол №7 від 26.03.2019 р.); про якість підготовки фахівців на економіко-правовому факультеті за результатами роботи екзаменаційних комісій (протокол №2 від 25.09.2019 р.); про рекомендації щодо виконання плану заходів вдосконалення якості вищої освіти на економіко-правовому факультеті (протокол № 7 від 19.02.2020 р.).

У вересні 2019 р. було проведено міжкафедральний науково-методичний семінар з проблем забезпечення якості вищої освіти.

У березні 2020 року відбувся науково-методичний семінар з питань моніторингу та періодичного вивчення думки та потреб здобувачів вищої освіти; у травні 2019 року та вересні 2020 року проведено методичні семінари щодо розвитку освітніх професійних програм спеціальності «Екологія», для здобуття компетентностей необхідних для подальшої професійної діяльності та працевлаштування.

Продемонструйте, що результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти беруться до уваги під час удосконалення ОП. Яким чином зауваження та пропозиції з останньої акредитації та акредитацій інших ОП були ураховані під час удосконалення цієї ОП?

Зовнішнє забезпечення якості вищої освіти за ОП здійснюється шляхом залучення як наукових, так і провідних фахівців-екологів, які здійснюють свою діяльність у сфері охорони довкілля. Рецензенти ОП «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» СВО «Бакалавр»: Морева В.В. кандидат хімічних наук, доцент кафедри екологічного менеджменту Донецького державного університету управління, Белицький В.Л. начальник управління Державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства Головного управління Держпродспоживслужби в Донецькій області.

Попередня акредитація ОС «Бакалавр» спеціальності 101 «Екологія» припала на 2015 рік. На підставі вивчення поданих матеріалів акредитаційної справи та перевірки стану організації професійної підготовки фахівців спеціальності 101 «Екологія» у МДУ, експертна комісія висловила наступні пропозиції та рекомендації: 1.

Активізувати підготовку власних навчальних посібників з навчального плану за напрямом підготовки. Викладачі кафедри активно займаються науково-дослідною роботою, що підтверджується участю у виданні колективних монографій. Доц. Пастернак розробила навчально-методичний посібник «Екологічна токсикологія» з дисципліни «Екологічна токсикологія» для студентів спеціальності 101 «Екологія». Доц. Мітюшкіна Х.С. розробила навчально-методичний посібник «Економіка природокористування» 2. Залучати до викладання окремих дисциплін практиків, які мають фаховий досвід з питань екології та охорони навколишнього середовища. До викладання окремих тематичних лекційних занять на добровільних засадах залучались: т.о. директора УСПЗ НАН України «Кам'яні могили» Яровий С.С., який запрошується для висвітлення окремих проблем та читання певних тем в межах ОК «Заповідна справа». Белицький В.Л. - начальник управління Державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства Головного управління Держпродспоживслужби в Донецькій області (Екологічна безпека, Екологічна стандартизація, сертифікація та метрологія), Єлезарова Є.М. - робітник Маріупольської міської філії ДУ «Донецький обласний лабораторний центр МОЗ України» (Моніторинг довкілля), Лісна А.С. – представник Управління з питань екології, енергоменеджменту та охорони праці (Екологічний менеджмент та аудит). 3. Запропонувати більш широкий перелік дисциплін вільного вибору студентів з метою імплементації Закону України «Про вищу освіту». Для більш повного задоволення освітніх і кваліфікаційних запитів здобувачів вищої освіти у межах освітньої програми передбачено право вибирати навчальні дисципліни в обсязі, що становить 25 % загальної кількості кредитів ЄКТС, які представлено в каталозі елективних дисциплін циклу загальної підготовки та в каталозі елективних дисциплін циклу професійної підготовки. Здобувачі здійснюють вибір навчальних дисциплін за допомогою Google-форм, а також заяви щодо вибору навчальних дисциплін. Студент може обрати навчальну дисципліну з будь-якого циклу.

Опишіть, яким чином учасники академічної спільноти змістовно залучені до процедур внутрішнього забезпечення якості ОП?

Учасники академічної спільноти систематично залучаються до процесу, який стосується внутрішнього забезпечення якості освітніх програм на усіх етапах навчального процесу.

Відповідно до Положення про систему внутрішнього забезпечення якості в Університеті (http://mdu.in.ua/Dokumenty/jakist-osvity/polozhennja_sistema_vzja0.pdf) визначено такі рівні системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти: студентський, викладацький, кафедральний, факультетський, університетський. Крім того, залучення всіх учасників освітнього процесу (викладачі, науковці, навчально-допоміжний та обслуговуючий персонал, студенти) до забезпечення якості освіти, мотивація студентів до здобуття якісних освітніх послуг є одним з ключових принципів системи внутрішнього забезпечення якості в університеті.

Контроль за дотриманням нормативних вимог та принципів системи внутрішнього забезпечення якості здійснюють у межах своїх службових обов'язків проректори, керівники структурних підрозділів.

Дана система дозволяє удосконалити планування освітньої діяльності, провести щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників та регулярно оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті Університету, виявити проблемні ділянки, які необхідно усунути для повного виконання освітньої програми.

Опишіть розподіл відповідальності між різними структурними підрозділами ЗВО у контексті здійснення процесів і процедур внутрішнього забезпечення якості освіти

Відповідно до Положення про систему внутрішнього забезпечення якості в Університеті визначено складові системи внутрішнього забезпечення якості МДУ, зокрема кадрове забезпечення освітньої діяльності, оцінювання науково-педагогічних та педагогічних працівників; матеріально-технічне та інформаційне забезпечення освітньої діяльності; навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності; оцінювання здобувачів вищої освіти; забезпечення академічної мобільності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників; забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом; здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм; забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації; систему запобігання академічного плагіату у здобувачів вищої освіти. Контроль за дотриманням нормативних вимог та принципів внутрішнього забезпечення якості освіти здійснюють у межах своїх службових обов'язків проректори, керівники структурних підрозділів.

9. Прозорість і публічність

Якими документами ЗВО регулюється права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу? Яким чином забезпечується їх доступність для учасників освітнього процесу?

Забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації є однією із складових системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ. Публічність інформації про діяльність Університету забезпечується згідно із Законом України «Про вищу освіту», наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2015 р. №166 «Деякі питання оприлюднення інформації про діяльність вищих навчальних закладів». В університеті проводиться систематичне оновлення та підтримання в актуальному стані інформації, що підлягає оприлюдненню на офіційному веб-сайті МДУ.

1. Статут МДУ

http://mdu.in.ua/Dokumenty/ustanovchi/statut_mdu.pdf

2. Стратегічний план розвитку МДУ на 2021-2025 рр.

http://mdu.in.ua/Dokumenty/strategia/strategija_2021-2025.pdf

3. Правила внутрішнього розпорядку МДУ

http://mdu.in.ua/Dokumenty/ustanovchi/pravila_vnutrishnogo_rozporjadku_mdu.pdf

4. Колективний договір між адміністрацією та трудовим колективом Маріупольського державного університету на 2020-2021 роки

http://mdu.in.ua/Dokumenty/obgovorennia/2021/koldogovir_2020-2025-proekt.pdf

5. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості в Маріупольському державному університеті

http://mdu.in.ua/Dokumenty/jakist-osvity/polozhennja_sistema_vzja.pdf

6. Етичний кодекс

http://mdu.in.ua/Dokumenty/ustanovchi/etichnij_kodeks_mdu.pdf

Наведіть посилання на веб-сторінку, яка містить інформацію про оприлюднення на офіційному веб-сайті ЗВО відповідного проекту з метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін (стейкхолдерів). Адреса веб-сторінки

<http://mdu.in.ua/publ/>

Наведіть посилання на оприлюднену у відкритому доступі в мережі Інтернет інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти)

http://mdu.in.ua/Ucheb/OPP/bak-2019/ekologija_ta_okhorona_navkolishnogo_seredovishha.pdf

11. Перспективи подальшого розвитку ОП

Якими загалом є сильні та слабкі сторони ОП?

Сильні сторони ОП:

- Маріупольський державний університет - єдиний заклад вищої освіти в регіоні, який здійснює підготовку фахівців-екологів;

- досвід функціонування ОП на ринку освітніх послуг, який забезпечує провідні позиції у сфері екологічної освіти регіону, що засвідчує затребуваність у здобувачах освіти;

- розроблені та запроваджені методи інтерактивного навчання студентів з використанням системи дистанційного навчання LMS Moodle-МДУ;

- при формуванні змісту ОП, визначенні ОК для формування компетентностей та набуття програмних результатів навчальних дисциплін враховані як міжнародні (реалізація основних цілей сталого розвитку), так і загальнодержавні, регіональні аспекти у сфері екології та захисту навколишнього природного середовища;

- студентоцентризований підхід у навчанні та викладанні, формування індивідуальної освітньої траєкторії, в т.ч. і через вивчення дисциплін за вибором;

- інтеграція навчання та дослідження через запровадження елементів дослідницького пошуку в освітній процес,

позааудиторну роботу, практичну підготовку здобувачів освіти.

- висока соціальна активність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічного складу кафедри раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища.

Слабкі сторони ОП:

- відсутність англomовних курсів (тем, змістових модулів) для здобувачів ОП;

- недостатньо налагоджені практики залучення роботодавців до реалізації освітнього процесу;

- слабкі практики внутрішньої та міжнародної академічної мобільності

Якими є перспективи розвитку ОП упродовж найближчих 3 років? Які конкретні заходи ЗВО планує здійснити задля реалізації цих перспектив?

У МДУ створені всі передумови для подальшого розвитку та вдосконалення системи підготовки професійних кадрів у сфері екології, у відповідності із основними засадами (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року та Указу Президента України №722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». Перспективними напрямками щодо розвитку ОП упродовж найближчих 3-х років вважаємо:

1. Вдосконалення змістового наповнення ОП через:

- розширення використання інноваційних методик навчання, які забезпечують використання активних методів навчання у вигляді ділових ігор, квестів, практичних ситуацій тощо;

- покращення рівня практичної підготовки майбутніх фахівців через збільшення кредитів на проведення практики, через здійснення різних видів професійної діяльності в умовах реального виробництва, збільшення практичних та лабораторних занять за окремими ОК;

- посилення мовної підготовки здобувачів шляхом збільшення кількості кредитів на вивчення іноземної мови;

2. Розвиок матеріально-технічної бази для реалізації ОП через:

- оновлення оснащення Науково-дослідного екологічного центру завдяки залученню грантових коштів;

- розширення співпраці з органами місцевого самоврядування з метою створення спільних агропромислових і природоохоронних кластерів на локальному та регіональному рівнях;

3. Активізація академічної мобільності через

- підписання договорів про співробітництво із вітчизняними ЗВО;

- проведення майстер-класів, відкритих занять із залученням провідних фахівців, викладачів вітчизняних та закордонних ЗВО;

- подання заявок для участі в програмі внутрішньої академічної мобільності для здобувачів "Студентська академічна мобільність (Україна)"

Запевнення

Запевняємо, що уся інформація, наведена у відомостях та доданих до них матеріалах, є достовірною.

Гарантуємо, що ЗВО за запитом експертної групи надасть будь-які документи та додаткову інформацію, яка стосується освітньої програми та/або освітньої діяльності за цією освітньою програмою.

Надаємо згоду на опрацювання та оприлюднення цих відомостей про самооцінювання та усіх доданих до них матеріалів у повному обсязі у відкритому доступі.

Додатки:

Таблиця 1. Інформація про обов'язкові освітні компоненти ОП

Таблиця 2. Зведена інформація про викладачів ОП

Таблиця 3. Матриця відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

***

Шляхом підписання цього документа запевняю, що я належним чином уповноважений на здійснення такої дії від імені закладу вищої освіти та за потреби надам документ, який посвідчує ці повноваження.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом/кваліфікованою електронною печаткою.

Інформація про КЕП

ПІБ: Трофименко Микола Валерійович

Дата: 30.03.2021 р.

Таблиця 1. Інформація про обов'язкові освітні компоненти ОП

Назва освітнього компонента	Вид компонента	Силабус або інші навчально-методичні матеріали		Якщо освітній компонент потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, наведіть відомості щодо нього*
		Назва файла	Хеш файла	
Іноземна мова	навчальна дисципліна	<i>РП_Іноземна мова (англ).pdf</i>	1TQaxlmroRo8GnSRWVfKQNA1SHWPjiOgGVQZbTQTU6Y=	Проектор мультимедійний Acer X127H (рік виробництва, 2017) Проекційний екран Дошка настінна для маркеру
Геологія з основами геоморфології та ґрунтознавства	навчальна дисципліна	<i>РП_ГЕОЛОГІЯ З ОСНОВАМИ ГЕОМОРФОЛОГІЇ.pdf</i>	uDC6oPlOuoxVLa39xVwwdQ2L8so3fHCy7AnclLPJNhk=	Навчальна лабораторія Науково-дослідний екологічний центр Проектор мультимедійний EPSON EB-S03, (рік виробництва, 2012); Інтерактивна дошка Panasonic UB-T880W, (рік виробництва, 2012); Intel Core i3-4150/4Гб/500Гб (7 ум) Монітор, LG 23M45
Моделювання та прогнозування стану довкілля	навчальна дисципліна	<i>РП_Моделювання та прогнозування стану довкілля.pdf</i>	euEkfEi7DC9gHOWhdPN1wNIPP3oJE7/6CbJODmKzac=	Комп'ютерний клас Intel Pentium G3250/4Гб/500Гб/ (16 ум) Microsoft Windows 10 Pro/Microsoft Office 2013 Standard/ Доступ до Інтернету
Моніторинг довкілля	навчальна дисципліна	<i>РП_Моніторинг довкілля.pdf</i>	yW2trFiGNRFyJKln7KobeDc2wZbYuQFKPIqVFTSusJI=	Навчальна лабораторія Науково-дослідний екологічний центр Багатофункціональний прилад для вимірювання параметрів довкілля FLUS ET-965 (рік виробництва, 2014), Портативний рН-метр/солеметр/оксиметр Shanghai San Xin Instrumentation Inc. SX 836, ULAB (рік виробництва, 2014) Ваги лабораторні електронні «ТЕХНО ВАГИ» ТВЕ - 0.15 (рік виробництва, 2016) Нітрат-тестер ANMEZ Greentest ECO (рік виробництва, 2018), Сигналізатор-аналізатор нітроген(IV) оксиду ДОЗОР-С-П (рік виробництва, 2016), Сигналізатор-аналізатор карбон(II) оксиду ДОЗОР-С-П (рік виробництва, 2014), Проектор мультимедійний EPSON EB-S03, (рік виробництва, 2012); Інтерактивна дошка Panasonic UB-T880W, (рік виробництва, 2012); Intel Core i3-4150/4Гб/500Гб (7ум) Монітор, LG 23M45
Техноекологія	навчальна дисципліна	<i>РП_Техноекологія.pdf</i>	JauFiJyhvdW7+xZeoIk6KL5bOKssUzL8T6BijwfnIT=	Навчальна лабораторія Науково-дослідний екологічний центр Проектор мультимедійний EPSON EB-S03, (рік виробництва, 2012); Інтерактивна дошка Panasonic UB-T880W, (рік виробництва, 2012); Навчальна лабораторія Науково-дослідний екологічний центр Проектор мультимедійний EPSON EB-S03, (рік виробництва, 2012); Інтерактивна дошка Panasonic

				UB-T880W, (рік виробництва, 2012); Intel Core i3-4150/4Гб/500Гб Монітор, LG 23M45
Природоохоронне законодавство та екологічне право	навчальна дисципліна	РП_Природоохоронне законодавство та екологічне право.pdf	oYXFCLJKLXYc3jeq ZPNNxhJ+HBwQ3R O35Jqpalr4exI=	Acer X128H (рік виробництва, 2017) Проекційний екран Дошка настінна (рік виробництва, 2015)
Заповідна справа	навчальна дисципліна	РП_Заповідна справа.pdf	hYL7lg4yUjGKcc+9 wuerVVPTtYmRDW Ifum+OSbOSKY=	Проектор мультимедійний Acer X128H (рік виробництва, 2017) Проекційний екран Дошка настінна
Екологічна безпека	навчальна дисципліна	РП_Екологічна безпека.pdf	7KurfOb4ZoxFzdcR2 r9DmSqFYTJTN3E/ GLUK47eDqSE=	Предметна аудиторія безпеки життєдіяльності та цивільного захисту Проектор мультимедійний Acer X128H (рік виробництва, 2017) Проекційний екран, Дошка настінна
Основи зрівноваженого природокористування	навчальна дисципліна	РП_Основи зрівноваженого природокористування.pdf	o/FANzKp4oXvbuQQ f4pjZ7zCfe7kbnxmb4 8nmtTsP4g=	Проектор мультимедійний Acer X128H (рік виробництва, 2017) Проекційний екран Дошка настінна
Економіка природокористування	навчальна дисципліна	РП_Економіка природокористування.pdf	uzUFkoxoskZYK3TT BUxST+rj3qCSptl4D F4X28QtG6Q=	Предметна аудиторія з міжнародної економіки Проектор мультимедійний Проектор Epson EB-X92, (рік виробництва, 2019); Проекційний екран Дошка настінна
Урбоекологія	навчальна дисципліна	РП_Урбоекологія.pdf	vQkOZH1NFaojKGN XS8629hgPCW6z+Jc 6j5BsxpV1Vrk=	Предметна аудиторія з РПС і регіональної економіки Проектор Acer X127H Проекційний екран
Екологічна стандартизація, сертифікація та метрологія	навчальна дисципліна	РП_Екостандартизація, сертифікація та метрологія.pdf	nvJLLUpFPn7NYLd EEy9Go81oJuKgB96 xClb+tV4+aRs=	Проектор мультимедійний Acer X128H (рік виробництва, 2017) Проекційний екран
Кваліфікаційна робота	підсумкова атестація	Методичні рекомендації до оформлення бакалавр роботи 2020.pdf	c+YFI5/4TbSBwwHs fxwIzA4yFGqiKwLTiv 5Y2blFu6Q=	Проектор мультимедійний Acer X128H (рік виробництва, 2017) Проекційний екран
Навчальна (загально-екологічна)	практика	РП_Навчальна (загально-екологічна) практика.pdf	6DXqNO5duw3ZXX P6HGHP4I5yFgKwo o9Vmzy3IBIdBpY=	Матеріально-технічна база установ відповідно договорів про проходження практики
Навчальна (ландшафтно-екологічна)	практика	РП_Ландшафтно-екологічна практика.pdf	kN2lLvNWZiNobY7 m6cvqmQeRTzx/oLh SdkawGEswdKU=	Матеріально-технічна база установ відповідно договорів про проходження практики
Виробнича практика	практика	РП_виробнича практика.pdf	FIDc5WkwVWCv7s/ kaElUBroopKfZlIVc +XZdZKGUiA=	Матеріально-технічна база установ відповідно договорів про проходження практики
Курсова робота	курсова робота (проект)	Методичні рекомендації курсова робота.pdf	4euT8vlhVIOUED5V Zrdi4uhPliCto3exEG FbYJRvYNU=	Проектор мультимедійний Acer X128H (рік виробництва, 2017) Проекційний екран
Екологічний менеджмент та аудит	навчальна дисципліна	РП_Екологічний менеджмент та аудит.pdf	LMS4o/eOEEecxMm XtFFJdFapCOSM7d KtKLoayiygLEM=	Проектор мультимедійний Acer X128H (рік виробництва, 2017) Проекційний екран
Гідрологія	навчальна дисципліна	РП_Гідрологія.pdf	kjY1CTzQrdIRqewHo fPNFJV6d9xVgB/1 djQtWtdulk=	Проектор мультимедійний Acer X128H (рік виробництва, 2017) Дошка настінна
Загальна екологія та неоекологія	навчальна дисципліна	РП_ЗАГАЛЬНА ЕКОЛОГІЯ ТА	4ocNl5okCf/3oRfCfu mxZfAl2AEenxVTTr1n	Навчальна лабораторія Науково-дослідний екологічний центр

		<i>НЕОЕКОЛОГІЯ.pdf</i>	ozszh78Q=	<i>Проектор мультимедійний EPSON EB-S03, (рік виробництва, 2012); Інтерактивна дошка Panasonic UB-T880W, (рік виробництва, 2012)</i>
Біологія	навчальна дисципліна	<i>РП_Біологія.pdf</i>	cbUi2l5qAjiNoWAL13vW7buAVPpq6K4hByiSBPiEbVo=	<i>Навчальна лабораторія Науково-дослідний екологічний центр Цифрової мікроскоп Levenhuk DTX 30 (рік виробництва, 2017) Ваги лабораторні електронні «ТЕХНО ВАГИ» ТВЕ - 0.15 (рік виробництва, 2016) Проектор мультимедійний EPSON EB-S03, (рік виробництва, 2012); Інтерактивна дошка Panasonic UB-T880W, (рік виробництва, 2012); Intel Core i3-4150/4Гб/500Гб Монітор, LG 23M45 Microsoft Windows 10 Pro/Microsoft Office 2013 Standard/</i>
Історія України	навчальна дисципліна	<i>РП_Історія України.pdf</i>	LXRahKMU9x/5xioi2Ek8ALtgaPR5NZvIQeGKpm2opUs=	<i>Інтерактивна дошка Intech, проектор ViewSonic PJD6243 Дошка настінна для маркеру, (рік виробництва, 2015)</i>
Філософія	навчальна дисципліна	<i>РП_Філософія.pdf</i>	p8gCXFH1zLHOu/9rOlkx6DWrsVcy9DKpzgO5zZT5FfU=	<i>Проектор Acer X127H (рік виробництва, 2017) Проекційний екран Дошка настінна для маркеру, (рік виробництва, 2015)</i>
Історія української культури	навчальна дисципліна	<i>РП_Історія української культури.pdf</i>	tTQz7iViFD48TAWVbW6gQ5HIWzB4DG Ccv2ZcshXhGg8=	<i>Проектор Acer X127H (рік виробництва, 2017) Проекційний екран Дошка настінна для маркеру, (рік виробництва, 2015)</i>
Українська мова (за професійним спрямуванням)	навчальна дисципліна	<i>РП_Українська мова.pdf</i>	1ToH34XEjDbs5OPfGW4j28QIxGQ9NmzveyRFodu46Go=	<i>Проектор мультимедійний Acer X127H (рік виробництва, 2017) Проекційний екран Дошка настінна для маркеру, (рік виробництва, 2015)</i>
Політологія	навчальна дисципліна	<i>РП_Політологія.pdf</i>	CbyYOEjx/gySrC3LqGOsHIO5Tn2LhhcTxL5SybcjZSM=	<i>Проектор мультимедійний Acer X127H (рік виробництва, 2017) Проекційний екран Дошка настінна для маркеру, (рік виробництва, 2015)</i>
Безпека життєдіяльності	навчальна дисципліна	<i>РП_БЖД.pdf</i>	xXEJgfgNihO6wUF3VTLwhJBI4YwuJ5YoCMPD1G4fvLA=	<i>Предметна аудиторія безпеки життєдіяльності та цивільного захисту</i>
Фізичне виховання	навчальна дисципліна	<i>РП_ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ.pdf</i>	Oi4d3n5BclDrgwdRUqMoNNiDY5JFaxdXxzDumJG71Ek=	<i>Спорткомплекс МДУ</i>
Комп'ютерні системи та технології	навчальна дисципліна	<i>РП_Комп'ютерні системи та технології.pdf</i>	l5kX5fmQcW7jpbgo7hweHwrRReil2o1ua7pO8d7OzIk=	<i>Комп'ютерний клас Intel Pentium G3250/4Гб/500Гб/ (16 ум) Microsoft Windows 10 Pro/Microsoft Office 2013 Standard/ Доступ до Інтернету</i>
Основи психології	навчальна дисципліна	<i>РП_Основи психології.pdf</i>	MB/9jXpeaV8db5GlxBede83T1IZcrFS7EfMjyM2uWh4=	<i>Проектор мультимедійний Acer X127H (рік виробництва, 2017) Дошка настінна для маркеру, (рік виробництва, 2015)</i>
Основи економічної теорії	навчальна дисципліна	<i>РП_Основи економічної</i>	D45TwiQ4+ilh5Y3qcPjI5JhM5KIhYUwN	<i>Проектор мультимедійний EpsonEB-420, (рік виробництва,</i>

		<i>теорії.pdf</i>	ej6pYfLu4c=	2016); Інтерактивна дошка Triumph DUAL TOUCH 89 USB, (рік виробництва, 2016); Аудиторна дошка (рік виробництва, 2016)
Основи правознавства	навчальна дисципліна	<i>РП_Основи правознавство.pdf</i>	vZKcayfHuyJnBlfxLjL7rnWaAli99SBp13TRf2r8a3I=	Проектор мультимедійний Acer X127H (рік виробництва, 2017) Проектор Epson EB-X92 Аудиторна дошка
Фізика	навчальна дисципліна	<i>РП_Фізика.pdf</i>	cucas11oBh6dUNmqkeaqC/7H7fLZhbCrATFr7B9sJ/4=	Проектор Acer X127H (рік виробництва, 2017)
Вища математика	навчальна дисципліна	<i>РП_Вища математика.pdf</i>	7VksNS+v2vrbd4MI8wiQufAVt9xDC49CF6nagX64ZII=	Проектор Acer X127H (рік виробництва, 2017) Аудиторна дошка
Метеорологія та кліматологія	навчальна дисципліна	<i>РП_Метеорологія.pdf</i>	gxyMcFentz7lJwBcRAUpzNvPqVETOe4MLzBsflfm11k=	Навчальна лабораторія Науково-дослідний екологічний центр Метеостанція DAVIS Vantage VUE 6357 (рік виробництва, 2013) Проектор мультимедійний EPSON EB-So3, (рік виробництва, 2012); Інтерактивна дошка Panasonic UB-T880W, (рік виробництва, 2012); Intel Core i3-4150/4Гб/500Гб/ - 7 um Microsoft Windows 10 Pro/Microsoft Office 2013 Standard/
Хімія з основами біогеохімії	навчальна дисципліна	<i>РП_Хімія з основами біогеохімії.pdf</i>	W+3TcgxfaDYjKbu2UVr/crISUDNSSzO96uNVuULRQmY=	Навчальна лабораторія Науково-дослідний екологічний центр Проектор мультимедійний EPSON EB-So3, (рік виробництва, 2012); Інтерактивна дошка Panasonic UB-T880W, (рік виробництва, 2012); Intel Core i3-4150/4Гб/500Гб Монітор, LG 23M45 Microsoft Windows 10 Pro/Microsoft Office 2013 Standard/
Вступ до фаху (за професійним спрямуванням)	навчальна дисципліна	<i>РП_Вступ до фаху.pdf</i>	7lj9BX3vbkcnjCsTsyDYrVc+3suoNucZjHY/HFm12g=	Проектор мультимедійний Acer X128H (рік виробництва, 2017) Проекційний екран Дошка настінна

* наводяться відомості, як мінімум, щодо наявності відповідного матеріально-технічного забезпечення, його достатності для реалізації ОП; для обладнання/устаткування – також кількість, рік введення в експлуатацію, рік останнього ремонту; для програмного забезпечення – також кількість ліцензій та версія програмного забезпечення

Таблиця 2. Зведена інформація про викладачів ОП

ІД викладача	ПІБ	Посада	Структурний підрозділ	Кваліфікація викладача	Стаж	Навчальні дисципліни, що їх викладає викладач на ОП	Обґрунтування
278484	Іванова Вікторія Віталіївна	Доцент, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом кандидата наук ДК 067311, виданий 22.04.2011, Атестат доцента 12ДЦ 031724, виданий	25	Основи врівноваженого природокористування	1. Стажування удосконалення професійних компетентностей шляхом поглиблення знань щодо взаємозв'язку складових сталого розвитку. Київський

26.09.2012

національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Довідка № 246 від 24.03.21 (120 год)
2. Стажування з удосконалення професійної підготовки шляхом поглиблення й розширення професійних компетентностей в галузі знань 10 «Природничі науки». Маріупольська міська філія державної установи «Донецький обласний лабораторний центр МОЗ України». Довідка № 833/2 про стажування від 05.03.2021 р. (60 год)
3. Іванова В.В. Ресурсна концепція управління енергозбереженням. Збірник наукових праць ДонДУУ «Проблеми та перспективи забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку». Серія «Економіка». Том XVIII, вип. 301. Маріуполь, ДонДУУ, 2017. С. 48 – 58.
4. Іванова В.В., Ключникова Ю.О. Формування раціональної системи управління твердими побутовими відходами. Збірник наукових праць ДонДУУ «Державне управління». Маріуполь, ДонДУУ, 2017. С. 48-57.
5. Солоха Д.В., Штулер І.Ю., Іванова В.В., Белякова О.В., Грицик В.В. Формування парадигми розвитку потенціалу відтворювальної енергетики національного господарства України. Монографія: за науковою редакцією д-ра екон. наук, професора Д.В. Солохи. Мукачево: «Карпатська вежа», 2020. 120 с.
6. Іванова В.В., Біатова А.О. Розвиток маловідходних та безвідходних технологій в різних галузях економіки / Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Євроінтеграція

						екологічної політики України», 22 жовтня 2020 р. Одеса, Одеський державний екологічний університет. – С. 217-221. 7. Іванова В.В., Грицик В.В. Значення та можливості зеленої енергетики у вирішенні екологічних проблем людства. Особливості інтеграції країн в світовий економічний та політико-правовий простір: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 22 листопада 2019 р. / Укл.: Марена Т.В., Беззубченко О.А., Мітюшкіна Х.С., Захарова О.В., Ніколенко Т.І., Балабанова Н.В., Омельченко Г.П. За заг. редакцією д.е.н., проф. Булатової О.В., д.е.н., проф. Чентукова Ю.І. Маріуполь: МДУ, 2019. С. 136 – 137. 8. Іванова В.В., Васильченко Д.В. Сучасний стан морських вод Азовського моря в Таганрозькій та Бердянській затоках (порівняльний аналіз за 2014 – 2018 рр.). Євроінтеграція екологічної політики України: матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції, 22 жовтня 2020 р. Одеса, Одеський державний екологічний університет. С. 180-183. 9. Іванова В.В., Абакумова В.С. Еколого-економічна ефективність утилізації твердих побутових відходів. Еко Форум – 2020 : збірка тез доповідей IV спеціалізованого міжнародного Запорізького екологічного форуму, 15 – 17 жовтня 2020 р., Запорізька міська рада, Запорізька торгово-промислова палата. Запоріжжя: Запорізька торгово-промислова палата, 2020. С. 430-432.	
278484	Іванова Вікторія Віталіївна	Доцент, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом кандидата наук ДК 067311, виданий	25	Екологічна безпека	1. Стажування з удосконалення професійної підготовки шляхом

22.04.2011,
Атестат
доцента 12/ДЦ
031724,
виданий
26.09.2012

поглиблення й розширення професійних компетентностей в галузі знань 10 «Природничі науки». Маріупольська міська філія державної установи «Донецький обласний лабораторний центр МОЗ України». Довідка № 833/2 про стажування від 05.03.2021 р

1. Іванова В.В., Азарная С.М. Відновлювальна енергетика в забезпеченні енергетичної безпеки України: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції [“Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи”], (23-24 грудня 2016р., Одеса)

2. Іванова В. В., Абакумова В. С. Апсайклінг – новий спосіб подолання накопичення великої кількості відходів / Матеріали IV-го всеукраїнського пленера з питань природничих наук. Одеса, 2020. – С.7- 10.

3. Іванова В. В. Формування стратегії розвитку енергетичного комплексу в контексті реінтеграції Донецької області. Українське суспільство в умовах війни: виклики сьогодення та перспективи миротворення: тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції, Маріуполь, 15 червня 2018 р. Маріуполь: ДонДУУ, 2018, С. 229 – 233.

4. Солоха Д.В., Штулер І.Ю., Іванова В.В., Белякова О.В., Овчеренко О.С. Теоретико-практичні концепти впровадження енергозберігаючих технологій – ключові фактори ефективного державного управління розвитком національної економіки України. Монографія: за науковою редакцією д-ра екон. наук, професора Д.В.

						Солохи. Мукачево: «Карпатська вежа», 2020. 154 с. 5. Іванова В.В., Шатілова І.О. Вплив війни на навколишнє середовище / Техногенно-екологічна безпека України: стан та перспективи розвитку / ТЕБ-2020 [Текст] : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, Ірпінь, 20-29 жовтня 2020 р. – Університет державної фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – С. 28-33. 6. Іванова В.В., Яшкіна А.С. Сучасні науково-технологічні інструменти в галузі охорони НПС / Техногенно-екологічна безпека України: стан та перспективи розвитку / ТЕБ-2020 [Текст] : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, Ірпінь, 20-29 жовтня 2020 р. – Університет державної фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – С. 155 – 159. 7. Керівництво постійно діючим студентським науковим гуртком/проблемною групою: «Екобезпека».	
2605	Яблоков Сергій Володимирович	Доцент, Основне місце роботи	Факультет іноземних мов	Диплом спеціаліста, Вологодський державний педагогічний інститут, рік закінчення: 1984, спеціальність: англійська та німецька мови, Диплом кандидата наук ДК 041363, виданий 28.02.2017	38	Іноземна мова	1. Наявність базової освіти кваліфікація вчитель англійської та німецької мов, наукового ступеня кандидат педагогічних наук. 2. Yablokov S. V. Cultural studies approach in higher education as a basis for forming common cultural competence of future foreign languages teachers. British Journal of Science, Education and Culture. London : London University Press, 2014. № 1 (5), January–June, vol. 1. P. 370–374. 3. Яблоков С. В. Новітні світові технології навчання іноземним мовам – Web-quest. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: збірник наукових

праць. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Випуск 21. Книга 3. Том ІУ (78). Київ : Гнозис, 2017. С. 458-472.

4. Яблоков С. В. Інтеграція формального, неформального та інформального навчання в навчанні англійської мови. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Наук. Журнал. Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. № 1 (75). Суми, 2018. С. 107-124.

5. Яблоков С. В., Федорук С.С. Метод проектів як інноваційна педагогічна технологія у навчанні англійської мови. Наук. зап. Вінниц. держ. пед. унів-ту ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: Збірник наукових праць, Випуск 53. Вінниця, 2018. С. 17-23.

6. Яблоков С. В., Адамова Г.О. Технологія проблемного навчання як ефективний спосіб навчання англійської мови. Наук. зап. Ніжин. держ. унів-ту ім. Миколи Гоголя. – Серія «Психолого-педагогічні науки». № 3 Ніжин, 2018. С. 152–160.

7. Яблоков С. В. Навчання англійської мови людей похилого віку. Вісник Глухів. нац. пед. унів-ту ім. Олександра Довженка. Наукове видання. Збірник наукових праць. Серія: Педагогічні науки. Випуск 3 (38). Глухів, 2018. С. 143-153.

8. Яблоков С. В. Системний підхід до викладання англійської мови за професійним спрямуванням. Всеукр. науково-практ. журнал «Директор школи, ліцею, гімназії» – Спеціальний тематичний випуск «Вища освіта України

						у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». № 6. Кн.2. Том IV (82). Київ : Гнозис, 2018. С. 384-396. 9. Яблоков С. В. «100 уроків англійської» (для курсів з вивчення англійської мови): підручник. Маріуполь, 2018. 468 с.
231293	Добровольська Світлана Вікторівна	Старший викладач			о	Геологія з основами геоморфології та ґрунтознавства Структурний підрозділ: Економіко-правовий факультет. 1. Кваліфікація викладача: Тернопільський державний педагогічний інститут Диплом ФВ 823853, виданий 1991 р., кваліфікація вчитель географії з додатковою спеціальністю біологія. Стаж науково-педагогічної роботи 4 роки. 2. Методичні рекомендації до організації практичних робіт дисципліни "Геологія з основами геоморфології та ґрунтознавства" для студентів ОС "Бакалавр" спеціальності 101 "Екологія". Маріуполь: МДУ, 2020. 62 с. 3. Добровольська С.В. Урбанofлора міста Маріуполя як індикатор міського середовища. Екологія та сталий розвиток: матеріали III науково-практичної конференції 22-23 лютого 2018 р. Маріуполь: ДонДУУ. С. 65-67 5. Добровольська С.В. Формування урбанofлористичних комплексів промислових міст на прикладі м. Маріуполя. Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладний аспект: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції 25 травня 2018р. Маріуполь, МДУ. С. 28-30. 6. Добровольська С.В. Проблемний підхід до вивчення географії як один із шляхів формування в учнів ключових

						компетентностей. Збірка матеріалів конференції №43. Переяслав-Хмельницький. С.67-72. 7.Добровольська С.В. Рекультивация шлакових відвалів в межах м. Маріуполя як один із ефективних шляхів зменшення забруднення навколишнього середовища. Євроінтеграція екологічної політики України: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції 29-31 травня 2019р. Одеса: ОДЕУ. С.85-91. 8. Dobrovolska S. V., Does diversification matter // The 4th International scientific and practical conference “Dynamics of the development of world science” (December 18-20, 2019) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2019. С. 785-789. 9. Добровольська С.В. Пастернак О.М. Дослідження явища посухи в умовах кліматичних змін. Еко Форум – 2020 : збірка тез доповідей IV спеціалізованого міжнародного Запорізького екологічного форуму, 15 – 17 жовтня 2020 р., Запорізька міська рада, Запорізька торгово-промислова палата. Запоріжжя: Запорізька торгово-промислова палата, 2020. С. 93-95. 10. Свідоцтво про підвищення кваліфікації СПК №02135804/1298-18 від 26.05.2018 року . Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти - 72 години	
91867	Захарова Ольга Володимирівна	Доцент, Сумісництво	Економіко-правовий факультет	Диплом спеціаліста, Маріупольський державний гуманітарний університет, рік закінчення: 2005, спеціальність: 050103 Міжнародна економіка, Диплом кандидата наук ДК 005805, виданий	0	Моделювання та прогнозування стану довкілля	Стаж науково-педагогічної роботи: 16 років 1. O. Bulatova, V. Kuryliak, Y. Savelyev, O. Zakharova and S. Sachenko Modeling the Multi-Dimensional Indicators of Regional Integration Processes. 2019 10th IEEE International Conference on Intelligent Data Acquisition and Advanced Computing

29.03.2012,
Атестат
доцента 12/ДЦ
042019,
виданий
28.04.2015

Systems: Technology and Applications (IDAACS), Metz, France, 2019, pp. 1024-1029. (стаття з індексацією в SCOPUS)

2. Захарова О.В. , Мітюшкіна Х.С. Роль економіко-математичного моделювання у формуванні моделі міжрегіонального співробітництва. Вісник МДУ. Серія: Економіка. Маріуполь: МДУ, 2017. Вип. 13. С.100-107. (фахова стаття)

3. Захарова О.В. Сталий розвиток міст в системі економічної безпеки України в умовах нестабільності. Особливості інтеграції країн у світовий економічний та політико-правовий простір: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 22 листопада 2019 р. Маріуполь: МДУ, 2019. С.134-136.

4. Захарова О.В. Інструменти моделювання в оцінці розвитку екологічних процесів. Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладні аспекти: Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції студентів, аспірантів та молодих учених. Маріуполь, МДУ, 2020. С.87-89.

5. Захарова О.В. Особливості моделювання процесів міжрегіонального співробітництва в умовах глобалізації. Трансформаційні зміни національної економіки в умовах євроінтеграції: Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції. Дубляни, 2017. С. 12-15.

6. Захарова О.В. Інструментарій моделювання інтеграційної співпраці країн та регіонів. Сучасні технології управління туристичним та готельно-ресторанним бізнесом: матеріали

							IX Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, 29 вересня 2017р. Маріуполь: МДУ, 2017. С. 173-175 7. Захарова О.В. Моделювання впливу міжрегіональної співпраці на економічний розвиток регіонів. Міжнародні відносини. Серія : Економічні науки. 2018. Т. 2. № 15, С.24-27. 8. Дистанційний курс «Моделювання та прогнозування стану довкілля» на Навчальному порталі МДУ (стадія апробації)
64750	Пастернак Олена Миколаївна	Доцент, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом спеціаліста, Донецький державний університет, рік закінчення: 1999, спеціальність: 0703 Хімія, Диплом кандидата наук ДК 032710, виданий 19.01.2006, Аттестат доцента 12ДЦ 020318, виданий 30.10.2008	21	Моніторинг довкілля	1. Курси підвищення кваліфікації «Технології захисту навколишнього середовища», ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», інститут підвищення кваліфікації, 2016 р. (108 год) 2. Стажування з удосконалення професійної підготовки. Маріупольська міська філія державної установи «Донецький обласний лабораторний центр МОЗ України» Довідка № 831/2 про стажування від 05.03.2021 р. (60 год) 3. Наявність базової освіти кваліфікація Хімік, викладач хімії, наукового ступеня кандидат хімічних наук. 4. Пастернак О.М. Економічне зростання та стан довкілля України в умовах реалізації стратегії низьковуглецевого розвитку. Вісник МДУ. Серія: Економіка. 2019. Вип. 18. С. 79-86 5. Пастернак О.М. Сезонні коливання забруднення атмосферного повітря формальдегідом. Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів ХХІ підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. К.В. Балабанова. Маріуполь: МДУ, 2019. С. 48-49. 6. Динаміка емісії GHG в атмосферне

						повітря України Пастернак О.М. Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів XXII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, 7 лютого 2020 р. / За заг. ред. К.В. Балабанова. Маріуполь: МДУ, 2020. С. 43-45 7. Пастернак О. М. Порівняльний аналіз моделей оцінки якості атмосферного повітря Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів XXIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Маріуполь: МДУ, 2021. С. 76-78	
35781	Данилова Світлана Віталіївна	Старший викладач, Основне місце роботи	Економіко- правовий факультет	Диплом магістра, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, рік закінчення: 2013, спеціальність: 070801 Екологія та охорона навколишньог о середовища	7	Техноекологія	Наявність базової освіти кваліфікація магістр екології та охорони навколишнього середовища 2. Носік С.В. Оцінка якості поверхневих вод м. Маріуполя на прикладі р. Каліміус / С.В. Носік // Актуальні проблеми освіти та науки: Збірник матеріалів XVI підсумкової науково-практичної викладачів. – Маріуполь: МДУ, 2014. – С. 93–95. 3. Носік С.В. Еколого- токсикологічна оцінка якості води ріки Кальміус / С.В. Носік // Збірник матеріалів Міжнародного форуму для сталого розвитку міст «Green City». – Маріуполь: ПДТУ, 26-27 травня 2015. 4. Носік С.В. Принципи реалізації та перспективи розвитку екологічної політики України ‘Особливості інтеграції України у світовий економічний та політико-правовий простір: [зб. матеріалів Міжнародної науково- практичної конференції (Маріуполь, 04 грудня 2015 р.) / за заг. ред. К.В. Балабанова]. – Маріуполь, МДУ, 2015. – С.158-160 5. Темирова-Хмикіна В.І., Данилова С.В.

						Регламентування екологічного страхування: правові проблеми. Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладні аспекти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції 25 травня 2019 року / за заг. редакцією Г.О. Черніченка. Маріуполь: МДУ, 2019. С. 56-59 6. Данилова С.В. Загрози впливу антропогенних чинників на структурні елементи об'єктів ПЗФ. Роль унікальних територій та об'єктів в краєзнавчих, наукових та творчих пішохідних екскурсіях по Північному Приазов'ю на прикладі району заповідника «Кам'яні Могили»: матеріали науково-практичної конференції 9-10 жовтня 2020 року на базі відділення «Кам'яні Могили» УСПЗ НАН України. 7. Данилова С.В. Перспективи розвитку сонячної та вітрової енергетики в Україні. IV Международная научно-практическая конференция «Priority directions of science and technology development», 20-22 декабря 2020. Київ, Україна. 8. Стажування удосконалення професійних компетентностей шляхом поглиблення знань щодо взаємозв'язку складових сталого розвитку. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана Довідка № 248 від 24.03.21 (120 год)	
26382	Ковейно Юлія Володимирівна	Старший викладач, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом спеціаліста, Маріупольський гуманітарний інститут Донецького національного університету, рік закінчення: 2003, спеціальність: 060101 Правознавство	13	Природоохоронне законодавство та екологічне право	1. Наявність базової освіти кваліфікація Юрист. 2. Ковейно Ю.В. Правова основа використання лісів. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 12. С. 143-148. (видання включено до міжнародної наукометричної бази даних – Index

Copernicus International (Республіка Польща))
3. Ковейно Ю.В. Сучасний стан ведення лісового господарства: нормативно – правовий огляд. Вісник Маріупольського державного університету. Серія «Право».. 2015. Вип. 8. С. 164-172. (видання включено до міжнародної наукометричної бази даних – Index Copernicus International (Республіка Польща))
4. Ковейно Ю.В. Суб'єкти лісового господарства щодо здійснення постійного та тимчасового лісокористування. Вісник Маріупольського державного університету. Серія «Право». 2015. Вип. 9-10. С. 86-93. (видання включено до міжнародної наукометричної бази даних – Index Copernicus International (Республіка Польща))
5. Ковейно Ю.В. Правова охорона лісів. Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених 29 березня 2018 року: Зб. тез наук. праць / за заг. редакцією К. В. Балабанова. Маріуполь: МДУ, 2018. С. 70–72.
6. Ковейно Ю.В. Правова основа використання лісів. Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики: Зб. матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених 11 березня 2017 р. Маріуполь. С. 176–178.
7. Ковейно Ю.В. Управління природокористування м. Сучасний розвиток державотворення та

							правотворення в Україні: проблеми теорії та практики: Зб. матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених 11 березня 2016 р. Маріуполь. С. 366–368.
356724	Темирова-Хмикіна Вікторія Ігорівна	Старший викладач, Сумісництво	Економіко-правовий факультет	Диплом спеціаліста, Маріупольський державний університет, рік закінчення: 2012, спеціальність: 060101 Правознавство	0	Заповідна справа	Стаж науково-педагогічної роботи: 8 років 1. Темирова-Хмикіна В.І. Правовий статус и режим Азовського моря и Керченского пролива. Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених (Маріуполь 27 травня 2016). Маріуполь: МДУ, 2016. С.94-97. 2. Темирова-Хмикіна В.І. Сучасні проблеми систематизації екологічного законодавства. Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладні аспекти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції студентів, аспірантів та молодих учених (25 травня 2017 року) Маріуполь: МДУ, 2017. С.13-17. 3. Темирова-Хмикіна В.І. Управління охороною навколишнього середовища на підприємствах. Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів XX підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. К.В. Балабанова. Маріуполь: МДУ, 2018. С. 85-87. 4. Темирова-Хмикіна В.І. Економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища. Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладні аспекти: матер. Всеукр. наук.-практ. заоч. конф. студ., аспір. та молод.

учених (Маріуполь, 25 травня 2018 р.)
Маріуполь: МДУ, 2018. С.68-69.

5. Темирова-Хмикіна В.І. Нагальні проблеми науки та освіти в Україні в межах Європейської інтеграції. Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів ХХІ підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. К.В. Балабанова. Маріуполь: МДУ, 2019. С. 41-42.

6. Темирова-Хмикіна В.І. Регламентування екологічного страхування: правові проблеми. Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладні аспекти: матер. Всеукр. наук.-практ. заоч. конф. студ., аспір. та молод. учених (Маріуполь, 25 травня 2019 р.) / за заг. ред. Г.О. Черніченка. – Маріуполь: МДУ, 2019. С.59-61.

7. Темирова-Хмикіна В.І. Теоретичні проблеми екологічного законодавства України до законодавства Європейського союзу. Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладні аспекти: матер. Всеукр. наук.-практ. заоч. конф. студ., аспір. та молод. учених, м. Маріуполь, 29 травня 2020 р. / за заг. ред. Г.О. Черніченка. Маріуполь: МДУ, 2020. С.121-122.

8. Тихомирова Г.Є., Темирова-Хмикіна В.І., В'юшкова Є.С. Впровадження екологічних судів в Україні: зарубіжний досвід. Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право. Збірник наукових праць. 2020. Випуск 20 (у друці)

9. «Розвиток професійної компетенції викладача ЗВО»
Свідectво про

						підвищення кваліфікації 1ПК26593428/000000 202-21 Маріупольський державний університет (120 год) ~~26.02.2021~~	
57098	Мітюшкіна Христина Сергіївна	Доцент, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом спеціаліста, Маріупольський гуманітарний інститут Донецького національного університету, рік закінчення: 2002, спеціальність: 050103 Міжнародна економіка, Диплом кандидата наук ДК 0111109, виданий 25.01.2013, Атестат доцента 12/ДЦ 042022, виданий 28.04.2015	15	Економіка природокористування	1. Найвність базової освіти кваліфікація економіст, наявність наукового ступеня кандидат економічних наук, тема дисертації «Розвиток світового ринку енергетичних ресурсів в умовах глобалізації». 2. Мітюшкіна Х.С. Теорія і практика екологізації міжрегіонального співробітництва. Вісник МДУ. Серія: Економіка. 2016. Вип. 12. С. 142-152. 3. Мітюшкіна Х.С., Макогон Ю.В. Роль міжрегіонального співробітництва у забезпеченні енергетичної безпеки країн в умовах сталого розвитку. Збірник наукових праць.К: УкрДГРІ, 2017. С. 235-239. 4. Мітюшкіна Х.С., Пастернак О.М., Лазаренко Д.В. Економічне зростання та стан довкілля України в умовах реалізації стратегії низьковуглецевого розвитку. Вісник МДУ. Серія: Економіка. 2019. Вип. 18. С. 79-86 5. Makohin, Z., Atamanchuk, Z., Mitiushkina, K. Tourism development as a factor of the country's escape from "the middle-income trap". Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2020. Vol. 42. No.3: 295-302 6. Мітюшкіна Х.С. Концептуальні засади формування енергетичної безпеки країн в умовах глобалізації. Формування міжнародної економічної безпеки в сучасних умовах: Монографія / За заг. Ред. О.В. Булатової. – Маріуполь: МДУ, 2020. С. 78-87 7. Економіка природокористування : навчальний посібник (перша частина). Маріуполь: МДУ. 2020. 92с.

8. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи та вивчення дисципліни «Економіка природокористування» для студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 101 «Екологія». Маріуполь: МДУ, 2020. 42 с.

9. Методичні рекомендації до написання курсових робіт з дисципліни «Економіка природокористування» для студентів спеціальності 101 «Екологія» Маріуполь: МДУ, 2020. 37 с.

10. Мітюшкіна Х.С. Методи оцінки стану навколишнього природного середовища. Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів XXI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. К.В. Балабанова. Маріуполь: МДУ, 2019. С. 46-47.

11. Мітюшкіна Х.С. Роль уніфікації понять в оцінці природних ресурсів. Сучасний розвиток державотворення та право творення в Україні: проблеми теорії та практики: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених 29 березня 2018 року: Зб. тез наук.праць / за заг. редакцією К. В. Балабанова. Маріуполь: МДУ, 2018. С.282-284.

12. Мітюшкіна Х.С. Управління природокористуванням в умовах сталого розвитку. Сучасний розвиток державотворення та право творення в Україні: проблеми теорії та практики: матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених 19 травня 2020 року: Зб. Тез наук. Праць / за заг. Редакцією К.В.

						Балабанова. Маріуполь: МДУ, 2020. С.180-182 13. Мітюшкіна Х.С., Пастернак О.М. Розвиток України в контексті досягнення умов сталості. Трансформаційні зміни національної економіки в умовах євроінтеграції: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції. Дубляни, 2020. С. 88-91. 14. Мітюшкіна Х.С. Екологізація як інструмент реалізації екологічного неопротекціонізму. Економічний націоналізм: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції. Івано-Франківськ, 2018. – С. 150-160.	
278484	Іванова Вікторія Віталіївна	Доцент, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом кандидата наук ДК 067311, виданий 22.04.2011, Атестат доцента 12/ДЦ 031724, виданий 26.09.2012	25	Екологічний менеджмент та аудит	Наявність наукового ступеня кандидат економічних наук, тема дисертації: «Інноваційне управління енергозбереженням промислових підприємств». 2. Стажування удосконалення професійних компетентностей шляхом поглиблення знань щодо взаємозв'язку складових сталого розвитку. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана Довідка № 246 від 24.03.21 (120 год) 3. Іванова В.В., Полякова Г.С. Вдосконалення системи управління виробництвом та реалізацією екологічно чистих продуктів харчування // «Економіко-культурологічне позиціонування України в світовому глобалізованому просторі» (Кошице, 14-15 лютого 2016 року): Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, Кошице, 2016. – С. 69-73. 4. Іванова В.В., Молярова Л.В. Економічна ефективність природоохоронних заходів // Збірник студентських

наукових праць
ДонДУУ. Т. І, вип.. 1. –
Маріуполь, ДонДУУ,
2016. – С. 42 – 47.

5.Іванова В. В.,
Тулаїнова Я.П.
Екологічна
сертифікація в системі
управління якістю //
Економіка і культура
України в світових
глобалізаційних
процесах:
позиціонування і
реалії: тези доповідей
III Міжнар. наук.-
практ. конф., Київ, 21–
22 берез., 2018 р. / М-
во освіти і науки
України; М-во
культури України;
Київ.н -т культури;
Київ. нац.н -т
культури і мистецтв. –
Київ : Вид. центр
КНУКіМ, 2018. – С.
132 – 135.

6. Іванова В.В.,
Тулаїнова Я.П.
Екологізація
соціальної
відповідальності //
Процесне управління
та корпоративна
соціальна
відповідальність
підприємницьких
структур. матеріали
Міжн.наук.-практ.
Інтернет-конф. (22
грудня 2017 р.) / відп.
ред. О.М. Полінкевич.
– Луцьк : Вежа-Друк,
2017. – с.156 – 159.

7. Іванова В. В.,
Рачковська В.В.
Проблеми збирання
та утилізації ТПВ у м.
Маріуполь /
АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ НАУКИ
ТА ОСВІТИ: Збірник
матеріалів XXII
підсумкової науково-
практичної
конференції
викладачів МДУ / За
заг. ред. К.В.
Балабанова. –
Маріуполь: МДУ,
2020. – С. 40-41.

8. Іванова В. В.,
Шатілов О. О. Вплив
енергетичного сектору
економіки на
навколишнє
середовище /
Екологія,
природокористування
та охорона
навколишнього
середовища:
прикладні аспекти:
матер. Всеукр. наук.-
практ. заоч. конф.
студ., аспір. та молод.
учених, м. Маріуполь,
29 травня 2020 р. / за
заг. ред. Г.О.
Черніченка. –
Маріуполь: МДУ,

						2020. – С. 49-51. 9. Іванова В.В., Ашимова Т.С. Агропромисловий комплекс України: можливості в умовах глобалізації / Особливості інтеграції України в світовий економічний та політико-правовий простір: матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції, 20 листопада 2020р. – Маріуполь: МДУ, 2020. 10. Іванова В.В., Абакумова В.С. Еколого-економічна ефективність утилізації твердих побутових відходів / Еко Форум – 2020 : збірка тез доповідей IV спеціалізованого міжнародного Запорізького екологічного форуму, 15 – 17 жовтня 2020 р. / Запорізька міська рада, Запорізька торгово-промислова палата. – Запоріжжя: Запорізька торговопромислова палата, 2020. – С. 430-432.
57098	Мітюшкіна Христина Сергіївна	Доцент, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом спеціаліста, Маріупольський гуманітарний інститут Донецького національного університету, рік закінчення: 2002, спеціальність: 050103 Міжнародна економіка, Диплом кандидата наук ДК 0111109, виданий 25.01.2013, Атестат доцента 12ДЦ 042022, виданий 28.04.2015	15	Урбоекологія 1. Мітюшкіна Х.С., Бернадська І.Я. Зарубіжний досвід реформування економіки промислових міст / Вісник МДУ. Серія: Економіка. – 2019. – Випуск 17. – С. 96-107. 2. Мітюшкіна Х.С., Пастернак О.М., Лазаренко Д.В. Економічне зростання та стан довкілля України в умовах реалізації стратегії низьковуглецевого розвитку. Вісник МДУ. Серія: Економіка. 2019. Вип. 18. С. 79-86 3. Мітюшкіна Х.С., Зарагулова А.І. Інституційні засади екологічного управління України та Польщі / Вісник МДУ. Серія: Економіка. – 2019. – Випуск 18. – С. 98-108 4. Мітюшкіна Х.С. Теорія і практика екологізації міжрегіонального співробітництва. Вісник МДУ. Серія: Економіка. 2016. Вип. 12. С. 142-152. 5. Мітюшкіна Х.С., Макогон Ю.В. Роль міжрегіонального співробітництва у

забезпеченні енергетичної безпеки країн в умовах сталого розвитку. Збірник наукових праць.К: УкрДГРІ, 2017. С. 235-239.

6. Мітюшкіна Х.С., Хірівський Р.П., Бернадська І.Я., Брух О.О. Методологічні аспекти стратегічного планування у контексті розвитку об'єднаних територіальних громад / Аграрна економіка. Науковий журнал ЛНАУ. – 2019. – Т12. - №3-4. - С.17-24

7. Мітюшкіна Х.С. Вплив забезпечення енергетичними ресурсами на рівень конкурентоспроможності національних економік окремих регіонів світу / Х.С. Мітюшкіна // Розвиток міжнародної конкурентоспроможності регіону в умовах глобальної інтеграції: [Монографія] / Під загальною редакцією О.В. Булатової. – Маріуполь, 2014. - С.149-157.

8. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи та вивчення дисципліни «Урбоекологія» для студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 101 «Екологія» – Маріуполь: МДУ, 2019. – 36 с.

9. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи та вивчення дисципліни «Екологічна політика» для студентів спеціальності 101 «Екологія» – Маріуполь: МДУ, 2019. – 34 с.

10. Мітюшкіна Х.С. Транскордонні екологічні проблеми та конфлікти / Особливості інтеграції України в світовий економічний та політико-правовий простір: матеріали V міжнародної науково-практичної конференції, 07 грудня 2018р. – Маріуполь: МДУ, 2018. – С. 19-21.

11. Мітюшкіна Х.С. Екологізація промисловості на

						прикладі металургійної галузі. Трансформаційні зміни національної економіки в умовах євроінтеграції: Збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції, 30-31 травня 2018 р. – Дубляни, ЛНАУ, 2018. С.41-43 12. Мітюшкіна Х.С. Забруднення атмосфери в контексті реалізації цілей сталого розвитку / Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладні аспекти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції студентів, аспірантів та молодих учених 29 травня 2020 р. / за заг. ред. проф. Г.О. Черніченка. – Маріуполь: МДУ, 2020. - С. 36-38 13. Мітюшкіна Х.С., Пастернак О.М. Розвиток України в контексті досягнення умов сталості / Трансформаційні зміни національної економіки в умовах євроінтеграції: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції . – Дубляни, 2020. – С. 88-91. 14. Свідоцтво про підвищення кваліфікації 1-ПК 2693428/000719-17 «Розробка дистанційного курсу» від 19.06.2017 р.	
35781	Данилова Світлана Віталіївна	Старший викладач, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом магістра, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, рік закінчення: 2013, спеціальність: 070801 Екологія та охорона навколишнього середовища	7	Екологічна стандартизація , сертифікація та метрологія	1. Наявність базової освіти кваліфікація магістр екології та охорони навколишнього середовища 2. Носік С.В. Екологічна політика сучасних міст / С.В. Носік // Актуальні проблеми освіти та науки: Збірник матеріалів XVII підсумкової науково-практичної викладачів. – Маріуполь: МДУ, 2015. – С. 86–89. 3. Носік С.В. Принципи реалізації та перспективи розвитку екологічної політики України

						‘Особливості інтеграції України у світовий економічний та політико-правовий простір: [зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Маріуполь, 04 грудня 2015 р.) / за заг. ред. К.В. Балабанова]. — Маріуполь, МДУ, 2015. — С.158-160 4. Темирова-Хмикіна В.І., Данилова С.В. Регламентування екологічного страхування: правові проблеми. Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладні аспекти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції 25 травня 2019 року / за заг. редакцією Г.О. Черніченка. Маріуполь: МДУ, 2019. С. 56-59 5. Данилова С.В. Загрози впливу антропогенних чинників на структурні елементи об’єктів ПЗФ. Роль унікальних територій та об’єктів в краєзнавчих, наукових та творчих пішихідних екскурсіях по Північному Приазов’ю на прикладі району заповідника «Кам’яні Могили»: матеріали науково-практичної конференції 9-10 жовтня 2020 року на базі відділення «Кам’яні Могили» УСПЗ НАН України. 6. Данилова С.В. Перспективи розвитку сонячної та вітрової енергетики в Україні. IV Международная научно-практическая конференция «Priority directions of science and technology development», 20-22 декабря 2020. Київ, Україна. 7. Стажування з удосконалення професійної підготовки. Маріупольська міська філія державної установи «Донецький обласний лабораторний центр МОЗ України» Довідка № 832/2 про стажування від 05.03.2021 р. (60 год)

35781	Данилова Світлана Віталіївна	Старший викладач, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом магістра, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, рік закінчення: 2013, спеціальність: 070801 Екологія та охорона навколишнього середовища	7	Загальна екологія та неоекологія	1. Наявність базової освіти кваліфікація магістр екології та охорони навколишнього середовища 2. Носік С.В. Сучасні проблеми та перспективи розвитку ПЗФ східного регіону України / С.В. Носік, В.І. Подтьолкова // Охорона довкілля: зб. наук. статей XI Всеукраїнських наукових Таліївських читань, Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – С. 215-221. 3. Носік С.В. Екологічна політика сучасних міст / С.В. Носік // Актуальні проблеми освіти та науки: Збірник матеріалів XVII підсумкової науково-практичної викладачів. – Маріуполь: МДУ, 2015. – С. 86–89 4. Темирова-Хмикіна В.І., Данилова С.В. Регламентування екологічного страхування: правові проблеми. Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладні аспекти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції 25 травня 2019 року / за заг. редакцією Г.О. Черніченка. Маріуполь: МДУ, 2019. С. 56-59 5. Данилова С.В. Загрози впливу антропогенних чинників на структурні елементи об'єктів ПЗФ. Роль унікальних територій та об'єктів в краєзнавчих, наукових та творчих пішохідних екскурсіях по Північному Приазов'ю на прикладі району заповідника «Кам'яні Могили»: матеріали науково-практичної конференції 9-10 жовтня 2020 року на базі відділення «Кам'яні Могили» УСПЗ НАН України. 6. Данилова С.В. Перспективи розвитку сонячної та вітрової енергетики в Україні. IV Международная научно-практическая конференция «Priority directions of science»

						and technology development», 20-22 декабря 2020. Київ, Україна. 7. Стажування удосконалення професійних компетентностей шляхом поглиблення знань щодо взаємозв'язку складових сталого розвитку. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана Довідка № 248 від 24.03.21 (120 год)
311352	Казачков Михайло Геннадійович	Доцент, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом кандидата наук ДК 012855, виданий 12.12.2001	24	Біологія 1. Наявність базової освіти кваліфікація Спеціаліст біолог-біохімік, викладач біології, наукового ступеня кандидат біологічних наук. 2. Michael Kazachkov, Qiang Lia, Wenyun Shen, Liping Wang, Peng Gao1c, Daoquan Xiang, Raju Datlal, Jitao Zou. Molecular identification and functional characterization of a cyanogenic glucosyltransferase from flax (<i>Linum unsitatissimum</i>).. PLoS ONE. February 5, 2020. 2. Xue Pan, Guanqun Chen, Michael Kazachkov, Michael S. Greer, Kristian Mark P. Caldo, Jitao Zou, and Randall J. Weselake. In vivo and In vitro Evidence for Biochemical Coupling of Reactions Catalyzed by Lysophosphatidylcholine Acyltransferase and Diacylglycerol Acyltransferase. J.Biol.Chem. 2015 Jul17. 3. учасник міжнародного наукового проекту the Total Utilization Flax GENomics (TUFGEN) project (http://www.genomeprairie.ca/project/previous/total-utilization-flax-genomics/) 4. Wang L, Kazachkov M, Shen W, Bai M, Wu H, Zou J. Deciphering the roles of Arabidopsis LPCAT and PAH in phosphatidylcholine homeostasis and pathway coordination for chloroplast lipid synthesis. Plant J. 2014 Sep 30. 5. José María Arroyo-

						Caroa, Tarik Chileha, Michael Kazachkov, Jitao Zoub, Diego López Alonsoa, Federico García-Marotoa. The multigene family of lysophosphatidate acyltransferase (LPAT)-related enzymes in Ricinus communis. Cloning and molecular characterization of two LPAT genes that are expressed in castor seeds. Plant Sci. 2013 Feb;199-200:29-40. 6. Стажування з удосконалення професійної підготовки шляхом поглиблення й розширення професійних компетентностей в галузі знань 10 «Природничі науки». Маріупольська міська філія державної установи «Донецький обласний лабораторний центр МОЗ України». Довідка № 828/2 про стажування від 05.03.2021 р. (60 год)	
171159	Черніченко Геннадій Олександрович	Завідувач кафедри, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом доктора наук ДД 003219, виданий 10.12.2003, Диплом кандидата наук ГФ 000478, виданий 13.09.1978, Атестат доцента ДЦ 094719, виданий 05.11.1986, Атестат професора ПР 003218, виданий 16.12.2004	43	Гідрологія	Навчальність базової освіти спеціальність «Фізична географія», кваліфікація «Фізико-географ. Учителю географії», наукового ступеня кандидат географічних наук 2. Черніченко Г.О., Мітюшкіна Х.С. Теорія і практика екологізації міжрегіонального співробітництва. Вісник МДУ. Серія: Економіка. 2016. Випуск 12. С.142-152. 3. Черніченко Г.О., Мітюшкіна Х.С. Концептуальні засади формування енергетичної безпеки країн в умовах глобалізації. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2018. Вип.18. С. 106-113. 4. Черніченко Г.О., Мітюшкіна Х.С. Енергетична безпека країн в умовах сталого розвитку: показники, ризики, загрози. Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів ХХІІ підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. К.В.

Балабанова.
Маріуполь: МДУ,
2020. С. 41-43
5. Черніченко Г.О.,
Мітюшкіна Х.С.
Необхідність
активізації процесів
екологізації у
Донецькому регіоні.
Актуальні проблеми
науки та освіти:
Збірник матеріалів ХХ
підсумкової науково-
практичної
конференції
викладачів МДУ / За
заг. ред. К.В.
Балабанова.
Маріуполь: МДУ,
2018.
6. Черніченко Г.О.
Еколого-економічний
аспект
міжрегіонального
співробітництва
України.
Міжрегіональне
співробітництво в
національному та
міжнародному
вимірах: збірник
матеріалів доповідей
міжнародної науково-
практичної
конференції.
Тернопіль-Збараж.
2016. С.109-113
7. Черніченко Г.О.,
Мітюшкіна Х.С.
Екологічна освіта в
сучасному
університеті.
Інтернаціоналізація
як фактор
конкурентоспроможн
ості сучасного
університету: збірник
матеріалів
Міжнародної науково-
практичної
конференції (25-26
травня 2017 року).
Маріуполь, 2017. С.
92-95.
8. Стажування з
удосконалення
професійної
підготовки шляхом
поглиблення й
розширення
професійних
компетентностей в
галузі знань 10
«Природничі науки»..
Маріупольська міська
філія державної
установи «Донецький
обласний
лабораторний центр
МОЗ України»
Довідка № 829/2 про
стажування від
05.03.2021 р. (60 год)
9. Стажування
удосконалення
професійних
компетентностей
шляхом поглиблення
знань щодо
взаємозв'язку
складових сталого

						розвитку. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана Довідка № 245 від 24.03.21 (120 год)	
64750	Пастернак Олена Миколаївна	Доцент, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом спеціаліста, Донецький державний університет, рік закінчення: 1999, спеціальність: 0703 Хімія, Диплом кандидата наук ДК 032710, виданий 19.01.2006, Атестат доцента 12ДЦ 020318, виданий 30.10.2008	21	Хімія з основами біогеохімії	1. Наявність базової освіти кваліфікація хімік, викладач хімії, наукового ступеня кандидат хімічних наук. 2. A. Kytsya, L. Bazylyak, O. Pasternak, M. Turovskii Molecular modeling of Ag₄ cluster formation. Molecular Crystals and Liquid Crystals. 2021 (in print) 3. O. M. Pasternak, L. Bazylyak, A. A. Turovskij Hydroperoxide: Properties, Uses and Reactions. Thermochemistry of Hydroperoxide Compounds: Quantum-Chemical Modeling. Editor Voleta Aubin. Nova Science, 2020. 1-21 p. 4. Пастернак О. М., Мітюшкіна Х. С., Лазаренко Д. Т. Економічне зростання та стан довкілля України в умовах реалізації стратегії низьковуглецевого розвитку. Вісник МДУ. Серія: Економіка. 2019. Вип. 18. С. 79-86 5. Квантово-хімічне дослідження механізму окисної функціоналізації зв'язків С-Н алканів сірчаною кислотою Пастернак О.М., Опейда Л.І., Семиволос Д.С., Волкова Л.К. Фізико-органічна хімія, фармакологія та фармацевтична технологія біологічно активних речовин: збірник наукових праць, випуск 2 / за заг. ред. А.Ф. Попова. Київ: КНУТД, 2019. с.95-104 6. Kytsya A.R., Bazylyak L.I., Pasternak O.M. Quantum-chemical simulation of the Ag₄ cluster formation. The conference «Nanotechnology and nanomaterials» (NANO-2020), that will be held at 26 - 29 August 2020 in Lviv, Ukraine. 7. Яровий С. С., Пастернак О. М. Катіонно-аніонний склад води річки Каратиш в районі

						відділення УСПЗ «Кам'яні Могили». Актуальні проблеми сучасної хімії: Матеріали ІV Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, м. Миколаїв, 22 травня 2020 р. Миколаїв, 2020. С. 90 8. Пастернак О. М., Христенко Л. О. Молекулярне моделювання реакції окиснення диметилсульфіду пероксометакремнієвою кислотою. Хімічні проблеми сьогодення (ХПС – 2019): збірник тез доповідей ІІ Міжнародної (ХІІ Української) наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених, 19–21 березня 2019 р., м. Вінниця, Донецький національний університет імені Василя Стуса; редколегія: О. М. Шендрик (відп. ред.) [та ін.]. Вінниця, 2019. С. 31. 9. Пастернак О. М., Сербін В.С. Моделювання гомолізу метилпероксинітрату – компонента фотохімічного смогу. Хімічні проблеми сьогодення (ХПС – 2018): збірник тези доповідей І Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених з міжнародною участю, 27-29 березня 2018, м. Вінниця, Донецький національний університет імені Василя Стуса; редколегія: О. М. Шендрик (відп. ред.). Вінниця, ТОВ «Ніланд –ЛТД», 2018. С. 60 10. Pasternak E.N., N. A. Turovskij, E. V. Raksha, YU. V. Berestneva Supramolecular Decomposition of the Aralkyl Hydroperoxides in the Presence of Et₄NBr. Oxidation Communications. 2015. Vol.38, Is. 1. P. 1–12	
125482	Цибулько Ольга Сергіївна	Доцент, Основне місце роботи	Історичний факультет	Диплом бакалавра, Маріупольський гуманітарний	10	Філософія	1. Tsybulko O., Dubinina V. Hermeneutics as the Methodology of

інститут
Донецького
національного
університету,
рік закінчення:
2004,
спеціальність:
030301 Історія,
Диплом
бакалавра,
Маріупольськи
й державний
університет,
рік закінчення:
2020,
спеціальність:
014 Середня
освіта, Диплом
магістра,
Маріупольськи
й державний
гуманітарний
університет,
рік закінчення:
2005,
спеціальність:
030301 Історія,
Диплом
магістра,
Маріупольськи
й державний
університет,
рік закінчення:
2020,
спеціальність:
035 Філологія,
Диплом
кандидата наук
ДК 060986,
виданий
01.07.2010,
Атестат
доцента АД
002972,
виданий
15.10.2019

interpretation of
languages and texts of
extraterrestrial
intelligence. Philosophy
and Cosmology, Volume
22, 2019. Academic
journal. Editor-in-chief
Oleg Bazaluk. Kyiv:
ISPC, 2019 P. 101 - 108.
2. Tsybulko O., Osiptso
v A. Conceptuality and
communication at the
philosophical tradition
of Richard Rorty. СХІД:
Аналітично-
інформаційний
журнал. Філософські
науки. № 1 (159)
січень-лютий 2019.
С.10-14
3. Цибулько О.С.,
Осіпцов А.В. Людина
та динамічна
концепція свободи у
прагматизмі Джона
Дьюї. Гілея: науковий
вісник. К.:
«Видавництво
«Гілея», 2019. Вип.
142 (№ 3). Ч. 2.
Філософські науки.
С.112-116.
4. Цибулько О.С.
Цінності освітньої
парадигми Джона
Дьюї. Гілея: науковий
вісник. К.:
«Видавництво
«Гілея», 2019. Вип.
143 (№ 4). Ч. 2.
Філософські науки.
С.189-192.
5. Цибулько О.С.,
Осіпцов А.В.
Еволюційні
трансформації ідей
прагматизму. Освітній
дискурс: збірник
наукових праць. № 12
(4): філософські
науки. К.:
«Видавництво
«Гілея», 2019.
6. Цибулько О.С.,
Осіпцов А.В.
Рефлексивний досвід
прагматичних уявлень
Д. Дьюї про знання та
істину. VERSUS:
науково-теоретичний
часопис. 2018. № 1-2
(11-12). С. 9-15.
7. Слюцинський Б.В.,
Цибулько О.С.
Філософія освіти.
Навчально-
методичний посібник.
Маріуполь: МДУ,
2013. 133 с. 8.
Керівництво постійно
діючим студентським
науковим гуртком
«Філософські студії»
9. Цибулько О.С.
Визначення людини у
соціоцентризмі.
Актуальні проблеми
науки та освіти: зб.
матер. XVIII підсум к.
наук.-практ. конф.
викл., м. Маріуполь,

						05 лютого 2016 р. / за заг. ред. К. В. Балабанова. Маріуполь, 2016 С. 180–181 10. Цибулько О.С. Призначення філософського знання у сучасному інформаційному суспільстві. Інтернаціоналізація як фактор конкурентоспроможності сучасного університету: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції / За заг. ред. К. В. Балабанова. Маріуполь: МДУ, 2017 С. 176-178. 11. Цибулько О.С. Духовність та релігійність – межі взаємодії. Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку: матеріали Міжнародної наукової конференції. 29-30 березня 2019 р., м. Дніпро, Частина II. Наук. ред. О.Ю. Висоцький. Дніпро: СПД «Охотнік», 2019. С. 268-269. 12 Цибулько О.С. Духовні цінності в освітньому просторі. Нова українська школа в умовах викликів сучасності: збірник тез доповідей I Всеукраїнської науково-практичної конференції, 11 квітня 2019 року. За заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ, 2019. С. 57-59	
146795	Кригіна Ольга Валеріївна	Доцент, Основне місце роботи	Історичний факультет	Диплом магістра, Маріупольський державний гуманітарний університет, рік закінчення: 2007, спеціальність: 030301 Історія, Диплом кандидата наук ДК 001926, виданий 22.12.2011	9	Історія української культури	1. Кандидат історичних наук, ДК № 001926, виданий 22.12.2011 2. Метричні книги: вимоги та особливості ведення / О.В. Кригіна. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Науковий збірник. Напрямок: Культурологія. – Вип. 3. – Рівне: РДГУ, 2016. С.56-62 (фахове видання, Index Sorernicus) 3. Інформаційний потенціал метричних книг представників різних віросповідань. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Науковий збірник.

Напря́м:
Культуроло́гія. Рівне:
РДГУ, 2017. Вип. 25.
С.75-80 (фахове
видання, Index
Сорепні́кус)
4. Обряд хрещення та
наречення іменем (за
матеріалами
метричних книг).
Українська культура:
минуле, сучасне,
шляхи розвитку.
Науковий збірник.
Напря́м:
Культуроло́гія. Рівне:
РДГУ, 2018.
Вип.29.С.22-27
(фахове видання,
Index Сорепні́кус)
5. Захворювання та
смертність населення
(за даними метричних
книг). Вчені записки
Таврійського
національного
університету імені В.І.
Вернадського. Серія:
Історичні науки. 2019.
С. 71-75 (фахове
видання, Index
Сорепні́кус);
6. Кригіна О.В.,
Гедьо А.В. Конфесійні
та етнокультурні
маркери в метричних
книгах. Вісник
Національної академії
керівних кадрів
культури і мистецтв:
наук. журнал. К., 2019.
Вип. 2. С. 62-65
(фахове видання,
Index Сорепні́кус);
7. Кригіна О.В.
Метричні книги:
вимоги та особливості
ведення. Українська
культура: минуле,
сучасне, шляхи
розвитку. Науковий
збірник. Напря́м:
Культуроло́гія. Рівне:
РДГУ, 2016. Вип. 3.
С.56-62
8. Кригіна О.В.
Інформаційний
потенціал метричних
книг представників
різних віросповідань.
Українська культура:
минуле, сучасне,
шляхи розвитку.
Науковий збірник.
Напря́м:
Культуроло́гія. Рівне:
РДГУ, 2017. Вип. 25.
С.75-80
9. Інформаційний
потенціал метричних
книг як історичних
джерел. Вчені записки
Таврійського
національного
університету імені В.І.
Вернадського. Серія:
Історичні науки. Том
29 (68) № 1, 2018. С.
84-88
10. Використання та
забезпечення

						збереженості інформації метричних книг / О.В.Кригіна // Київські історичні студії. № 1 (8). – К., 2019. С.110-115. (фахове видання, Index Copernicus) 11. Сучасна українська культура (м.2. Соціокультурний розвиток регіону). Методичні рекомендації до семінарських занять. Маріуполь: МДУ, 2019. 38 с.
179790	Омельченко Ганна Петрівна	Доцент, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом кандидата наук ДК 019183, виданий 11.06.2003, Атестат доцента 12ДЦ 030977, виданий 29.03.2012	22	Основи економічної теорії 1. Наявність базової освіти кваліфікація економіст, наукового ступеня кандидат економічних наук. 2. Омельченко А.П. Nadiia Stezhko, Olena Golovchenko, Nadiia Hrazhevskia, Svitlana Miziuk, Katsiaryna Liubchyyk. Development of a decision support system in the international economy based on economic and mathematical models. International journal of scientific & technology research. 2020. Vol. 9, issue 03, march 2020. P. 3939-3945. 3. Омельченко Г.П. Макроекономіка. Навч. посібник. МДУ, 2020. 170 с. 4. Омельченко Г.П. Економіка підприємства. Методичні вказівки. Маріуполь: МДУ, 2020. 54 с. 5. Anna Omelchenko, Krystyna Osipenko, Volodymyr Omelchenko. Development of the supply chain management concept under the conditions of global economic transformations. Business Risk in Changing Dynamics of Global Village 2: Monograph/ edited by Nataliia Marynenko, Pradeep Kumar, Iryna Kramar.- Poland:Publishing House of University of Applied Sciences in Nysa, 2019.- 513 (с. 41-53) 6. Омельченко А.П. Развитие маркетингово-логистических сетей в условиях глобальных экономических трансформаций. Вісник Хмельницького національного університету.

						Хмельницький, 2019. 7. Булатова О.В. Балабанова Н.В. Беззубченко О.А. Захарова О.В. Макогон Ю.В. Марена Т.В. Мітюшкіна Х.В. Ніколенко Т.І. Омельченко Г.П. Чентуков Ю.І. Розвиток організаційно-економічних моделей міжрегіонального співробітництва в умовах поглиблення європейської інтеграції. Розвиток організаційно-економічних моделей міжрегіонального співробітництва в умовах поглиблення європейської інтеграції: Колективна монографія. Маріуполь: МДУ, 2017. 8. Омельченко А.П. Управление устойчивым развитием в условиях переходной экономики: монография / ред. М. Шмидт, Б. Хансманн, Д.А. Палехов, Г.Г. Пивняк, Ю.С. Шемшученко, А.Ф. Павленко, А.Г. Шапарь, В.Я. Швец, Л.Л. Палехова. – Днепропетровск-Коттбус: НГУ-БТУ, 2015. – С. 308-319. 9. Стажування у «Одеському національному політехнічному університеті» №31-в від 19 травня 2017	
140299	Коновалова Марія Михайлівна	Доцент, Основне місце роботи	Факультет філології та масових комунікацій	Диплом спеціаліста, Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. І. Франка, рік закінчення: 1986, спеціальність: Українська мова та література, Диплом кандидата наук ДК 013142, виданий 09.01.2002, Аттестат доцента 12/ДЦ 020157, виданий 30.10.2008	33	Українська мова (за професійним спрямуванням)	1. Наявність базової освіти кваліфікація вчитель української мови та літератури, наукового ступеня кандидат філологічних наук 2. Antonenko T., Kachmar O., Tsybilko O., Grachova T., Konovalova M. Scientific approaches to postmodern spirituality: theoretical and metodological aspects. Postmodern Openings (WOS). 2020. V.11 (2). P. 200 – 214. 3. Коновалова М.М. Драма Іларіона Чолгана «Провулок Святого Духа» в просторі модерних пошуків доби. Закарпатські філологічні студії (ДВНЗ

«Ужгородський національний університет»). 2020. Випуск 14. Т.2. С. 167 – 171

4. Коновалова М.М., Рябова А.С. Національні традиції та експериментальний характер української еміграційної драми другої пол. ХХ ст. Теорія та практика сучасної науки та освіти: Матеріали Міжнародної наукової конференції м. Дніпро, 2019. С. 288 – 289

5. Коновалова М.М. Трансформація постаті жінки-митця в повісті Докії Гуменної «Мана». Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 2019. Вип. 38. Т. 1. С. 32-35.

6. Коновалова М.М. Поезія В.Стуса в постмодерному прочитанні // М.Павлишина // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 80-річчю від дня народження В.Стуса. Київ, 2018. С. 24 – 25.

7. Коновалова М.М., Савельєва В.В. Методи та прийоми вивчення біографії Л.Коваленко в школі (в межах літературного краєзнавства). Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2018. Вип. 20. Т. 2. С. 99 – 103.

8. Коновалова М.М. Поезія Василя Стуса в інтерпретації еміграційних дослідників Юрія Шевельова і Богдана Рубчака. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія», 2017. С.14 – 18.

9. Коновалова М.М. Світоглядно-художня концепція Б.Бойчука в драмі «Приречені». Lublin science and technology park s.a. International research and practice conference:

						Contemporary issues in philological sciences: experience of scholars and educationalists of Poland and Ukraine. Lublin, Republik of Poland, 2017. С. 49 – 52. 10. Грачова Т.М., Коновалова М.М. Естетизація учнівської свідомості у старшій школі (на матеріалі дискурсивної практики М. Хвильового). Молодий вчений. 2017. № 9. С. 324 – 328. 11. Коновалова М.М., Грачова Т.М. Україна і жінка в художньому просторі драми Л.Коваленко «Домаха». Південний архів (Філологічні науки): Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Випуск LXX (70). Херсон, 2017. С. 35 – 39. 12. Коновалова М.М. Особливості художньої структури поеми Олекси Веретенченка «Чорна долина». Південний архів (Філологічні науки): Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Випуск LXVI (66). Херсон, 2017. С. 33 – 36. 13. Стажування «Організація освітнього процесу в галузі філологічних наук в Україні та країнах ЄС» (Венеціанський університет Ка' Фоскарі (Італія) (180 год./ 6 кр.) сертифікат №FSI-24219-СаF від 02.10.2020
57098	Мітюшкіна Христина Сергіївна	Доцент, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом спеціаліста, Маріупольський гуманітарний інститут Донецького національного університету, рік закінчення: 2002, спеціальність: 050103 Міжнародна економіка, Диплом кандидата наук ДК 011109, виданий 25.01.2013, Аттестат доцента 12ДЦ	15	Вступ до фаху (за професійним спрямуванням) 1. Мітюшкіна Х.С., Пастернак О.М., Матвеева Н.М. Фахівець еколог на сучасному ринку праці (роль екологічної освіти). Вісник МДУ. Серія: Економіка. 2017. Випуск 15. С. 217-225. 2. Митюшкіна К.С., Черниченко Г.А. Інтернаціоналізація освіти і підготовка спеціалістів-екологів. Міжнародна конференція аспекты развития экономикауправленче

042022,
виданий
28.04.2015

ского потенциала в контексте обеспечения национальной безопасности. - Бельцкий Государственный Университет им. Алеку Руссо, 2018. - С.236-238

3. Мітюшкіна Х.С., Зарагулова А.І. Інституційні засади екологічного управління України та Польщі. Вісник МДУ. Серія: Економіка. 2019. Вип. 18. С. 98-108

4. Мітюшкіна Х.С., Черніченко Г.О. Концептуальні засади формування енергетичної безпеки країн в умовах глобалізації. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2018. Вип. 18. С. 106-113.

5. Митюшкина К.С. Энергетическая безопасность в системе экономической безопасности страны. Aspecte ale dezvoltării potențialului economico-managerial în contextul asigurării securității naționale: conferință științifică internațională (2015 ; Bălți). Conferința științifică internațională dedicată aniversării a 20 de ani a învățământului economic la USARB „Aspecte ale dezvoltării potențialului economico-managerial în contextul asigurării securității naționale”, 6 iulie 2015, Bălți / col. red.: Tcaci Carolina [et al.]. Bălți: S.n., 2015 (Tipografi din Bălți). P. 72-75 (зарубіжне видання)

6. Мітюшкіна Х.С. Теорія і практика екологізації міжрегіонального співробітництва. Вісник МДУ. Серія: Економіка. 2016. Випуск 12. С. 142-152.

6. Мітюшкіна Х.С. Сучасна екологічна освіта: зарубіжний досвід. Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища:

						прикладні аспекти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції студентів, аспірантів та молодих учених 25 травня 2017 р. / за заг. ред. проф. Г.О. Черніченка. – Маріуполь: МДУ, 2017. - С. 60-62 7. Мітюшкіна Х.С. Екологічна освіта в сучасному університеті. Інтернаціоналізація як фактор конкурентоспроможності сучасного університету: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (25-26 травня 2017 року). – Маріуполь, 2017. – С. 92-95. 8. Мітюшкіна Х.С. Роль уніфікації понять в оцінці природних ресурсів. Сучасний розвиток державотворення та право творення в Україні: проблеми теорії та практики: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених 29 березня 2018 року / за заг. редакцією К. В. Балабанова. Маріуполь: МДУ, 2018. С.282-284.
35781	Данилова Світлана Віталіївна	Старший викладач, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом магістра, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, рік закінчення: 2013, спеціальність: 070801 Екологія та охорона навколишнього середовища	7	Безпека життєдіяльності 1. Наявність базової освіти кваліфікація магістр екології та охорони навколишнього середовища 2. Загальний курс охорони праці Маріупольська міська рада КП «Учебно-консультаційний центр», Посвідчення № 0005 від 19.02.2020р. (30 год) 3. Носік С.В. Оцінка якості поверхневих вод м. Маріуполя на прикладі р. Каліміус / С.В. Носік // Актуальні проблеми освіти та науки: Збірник матеріалів XVI підсумкової науково-практичної викладачів. – Маріуполь: МДУ, 2014. – С. 93–95. 4. Носік С.В. Еколого-токсикологічна оцінка якості води ріки Кальміус / С.В. Носік // Збірник матеріалів

							Міжнародного форуму для сталого розвитку міст «Green City». – Маріуполь: ПДТУ, 26-27 травня 2015. 5. Данилова С.В. Загрози впливу антропогенних чинників на структурні елементи об'єктів ПЗФ. Роль унікальних територій та об'єктів в краєзнавчих, наукових та творчих пішохідних екскурсіях по Північному Приазов'ю на прикладі району заповідника «Кам'яні Могили»: матеріали науково-практичної конференції 9-10 жовтня 2020 року на базі відділення «Кам'яні Могили» УСПЗ НАН України.
284538	Кордубан Тетяна Володимирівна	Асистент, Основне місце роботи	Факультет філології та масових комунікацій	Диплом магістра, Державний заклад "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка", рік закінчення: 2010, спеціальність: 010203 Олімпійський та професійний спорт	0	Фізичне виховання	Стаж науково-педагогічної роботи 1 рік 1. Наявність базової освіти. 2. Організаційно-гносеологічні основи виховальних систем загальнолюдських цінностей. Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук. пр. / Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. Северодонецьк, 2019. Вип.3 (90). С. 117- 125 2. Явища агресії та агресивності та їх прояви у командних видах спорту». Інноваційна педагогіка: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. Одеса, 2020. Вип.21. Том 1. С. 69-73 3. Кордубан Т.В. Престижність професії викладача вищої школи Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів ХХІІ підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. К.В. Балабанова. Маріуполь: МДУ, 2020. С. 165-166.
108992	Светлакова Марія Андріївна	Старший викладач, Основне місце роботи	Історичний факультет	Диплом магістра, Маріупольський державний університет, рік закінчення: 2011,	3	Політологія	1. Наявність базової освіти кваліфікація політолог-міжнародник, кандидат політичних наук 2. Светлакова М.А.

спеціальність:
0304
Міжнародні
відносини,
Диплом
кандидата наук
ДК 035221,
виданий
12.05.2016

Антисистемні партії
як реальна загроза
установленим партійним
конструкціям
Італійської
республіки. Вісник
МДУ. Серія: Історія.
Політологія. 2019.
Вип. 24. С.294 – 300.
3. Светлакова М. А.
Еволюція партійної
системи Італії в
умовах
парламентських
виборів 2013 р. Вісник
Маріупольського
державного
університету. Серія:
Історія. Політологія.
2015. Вип. 12. С. 283 -
289.
4. Светлакова М. А.
Партійні процеси в
Італії: стан наукової
проблеми. Вісник
Дніпропетровського
університету. Серія:
Філософія. Соціологія.
Політологія. 2015.
Вип. 2. С. 17-24.
5. Светлакова М. А.
Парламентські вибори
2006 р. в контексті
політичного процесу в
Італії. Вісник
Маріупольського
державного
університету. Серія:
Історія. Політологія.
2014. Вип. 10. С. 90-
99.
6. Светлакова М. А.
Вплив світової
фінансової кризи на
соціально-політичне
становище Італійської
Республіки. Грані.
2014. Вип. 8 (112). С.
138-144.
7. Балабанов К.В.,
Светлакова М.А.
Сучасна партійна
система Італії:
політологічний аналіз
: монографія.
Маріуполь: МДУ,
2017. 210 с.
8. Актуальні проблеми
політичних процесів
та міжнародних
відносин в Україні та
країнах світу:
колективна
монографія / За наук.
ред. К. В. Балабанова.
Маріуполь, 2019. 449
с. Маріупольський
державний
університет,
спеціальність -
«Міжнародні
відносини»,
кваліфікація -
політолог-
міжнародник,
перекладач, 2011 р.
Маріупольський
державний
університет,
спеціальність -
«Міжнародні

						відносини», кваліфікація - політолог- міжнародник, перекладач, № 39939938 від 29.01.2011 р. 9. Светлакова М.А. Виборчі системи країн світу : методичні рекомендації для студентів спеціальності «Міжнародні відносини». Маріуполь : МДУ, 2018. 32 с. 10. Светлакова М.А. Політична система сучасної України : методичні рекомендації для студентів спеціальності «Політологія». Маріуполь : МДУ, 2018. 35 с. 11. Светлакова М.А. Історія та теорія політичних партій: методичні рекомендації для студентів спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Маріуполь : МДУ, 2018. 38 с.
292189	Вагабова Анастасія Олегівна	Асистент, Основне місце роботи	Факультет філології та масових комунікацій	Диплом бакалавра, Маріупольськи й державний університет, рік закінчення: 2013, спеціальність: 040301 Практична психологія	3	Основи психології 1. Наявність базової освіти за спеціальністю «Практична психологія». 2. Вагабова А.О. Психологічний аналіз категорії переживання у зарубіжній та вітчизняній психології. Актуальні проблеми психології, Том 1, Випуск 57 – 2020, с.59-66. 3. Вагабова А.О. Значення феномену переживання у життєдіяльності особистості. МОЛОДА НАУКА-2020: збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених. Том II, Запорізький національний університет, 2020. 4. Вагабова А.О. Особливості феномену переживання в психології. Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2019»: у 5 т. / Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. Т.2. - 353с. 5. Вагабова А.О. Особливості впливу

						переживання любові на розвиток особистості. Збірник тез доповідей II всеукраїнської інтернет (он-лайн) конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених 21-23 березня 2019 року. Маріуполь: МДУ, 2019. 77 с. 6. Вагабова А.О. Психологічні особливості переживання любові особистістю. Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів XXI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. К.В. Балабанова. Маріуполь: МДУ, 2019. 262 с. 7. Вагабова А.О. Особистісно-професійний інтерес в структурі педагогічної діяльності. Актуальні проблеми професійної діяльності викладача вищої школи: тези доповідей слухачів і викладачів Школи педагогічної майстерності викладачів (2018-2019 навчальний рік). 8. Вагабова А.О. Психологічні аспекти переживання любові в міжособистісних стосунках. Інтеграційні можливості сучасної психології та шляхи її розвитку: III Всеукраїнська науково-практична конференція, Запорізький національний університет, 2019. 9. Вагабова А.О. Психологічні особливості феномену переживання в міжособистісних стосунках стосунках. Актуальні проблеми науки та освіти: науково-практична конференція викладачів МДУ, 2019.	
92606	Шебаніц Діана Миколаївна	Доцент, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом спеціаліста, Маріупольський гуманітарний інститут Донецького національного університету, рік закінчення: 2001, спеціальність: 030301 Історія,	16	Основи правознавства	1. Вища школа міжнародних відносин та суспільної комунікації (м. Хелм, Республіка Польща), проходження науково-педагогічного стажування на тему: «Вища освіта в Польщі крізь призму освітніх систем країн Європейського

Диплом
магістра,
Маріупольськи
й державний
університет,
рік закінчення:
2019,
спеціальність:
035 Філологія,
Диплом
кандидата наук
ДК 066000,
виданий
26.01.2011

Союзу» (сертифікат від 15.02.2020 р.)
2. Доцент кафедри права та публічного адміністрування (рішення ВР МДУ від 24.06.2020р.)
3. Член всеукраїнської громадської організації «Асоціація правників України» 17 листопада 2017 р. по теперішній час надаються безоплатні наукові консультування ТОВ «Юридична компанія «Правовий захист» з питань застосування етичних норм під час надання правової допомоги, а також з питань набрання чинності нормативно-правових актів та їх дії у просторі та часі.
4. Oleg Reznik, Tatyana Mazievich, Diana Shebanits, Galyna Puzanova, Ihor Pyrih. Peculiarities of Ecological Taxation in Ukraine and the World. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues. 2020 Vol: 23 Issue: 1 (видання включено до міжнародної наукометричної бази даних Scopus)
5. Шибаніц Д.М. Конституційні засади протидії тероризму: порівняльно-правовий аналіз. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право. Вип. 18. Маріуполь, 2019. С. 69–75.
6. Шибаніц Д.М. Історико-правові аспекти реалізації конституційної реформи в Україні. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право. Випуск 12. Маріуполь, 2016. С. 78–93.
7. Шибаніц Д.М. Магдебурзьке право як історичне підґрунтя формування місцевого самоврядування на території України. Науковий вісник херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. Випуск 3. Т.1. 2015. С. 70-73.
8. Микитенко Є.В., Шибаніц Ф.Ф.,

						Шебаніц Д.М. Спадкове право: навчальнометодичний посібник. Маріуполь: МДУ, 2020. 180 с. 9. Шебаніц Д.М. Захист екологічних прав як запорука реалізації невід'ємного права на життя. Актуальні проблеми науки та освіти. Збірник матеріалів XXII підсумкової науковопрактичної конференції викладачів. За заг. ред. К.В. Балабанова, м. Маріуполь, 07 лютого 2020: МДУ, 2020. С. 69-70. 10. Шебаніц Ф.Ф., Шебаніц Д.М. Медіація як альтернатива вирішення спорів та захисту порушених прав. Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики: зб. матеріалів IX Міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених, м. Маріуполь 19 травня 2020 р. Маріуполь.: МДУ, 2020. С. 126-127. 11. Шебаніц Д.М. Комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни "Основи правознавства" для студентів ОС "Бакалавр" неюридичних спеціальностей. Маріуполь, 2020. 360 с.	
146178	Кривенко Сергій Вікторович	Доцент, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом спеціаліста, Приазовський державний технічний університет, рік закінчення: 1996, спеціальність: автоматизація технологічних процесів і виробництв, Диплом кандидата наук ДК 008381, виданий 08.11.2000, Аттестат доцента 02ДЦ 011009, виданий 15.12.2005	18	Фізика	1. Krivenko S. Analysis Of The Quality Of Moistening Of The Sinter Mix In The Drum Pelletizer. Acta Metallurgica Slovaca. Vol. 25, 2019, No. 1, p. 73-80 2. Шабельник Т.В. Основи електроніки : навч. посіб. / Т.В. Шабельник, Кривенко С.В.; Маріупольський державний університет, кафедра математичних методів та системного аналізу. – Маріуполь : МДУ, 2020. – 120с 3. Курси підвищення кваліфікації у Приазовському державному технічному

						університеті за галуззю знань «Інформаційні технології» спеціальність «Комп'ютерні науки та інформаційні технології» (Свідоцтво про підвищення кваліфікації № ІП 24815706/000153-17 від 16.05.2017 р.) 4. Кривенко С. В. Рациональное распределение флюса по высоте агломерируемого слоя / С. В. Кривенко, Г.Г. Божков // Металли и литье Украины: Научный журнал. – 2015. – № 6. – С. 13-15. 5. Кривенко С. В. Обоснование закономерности коэффициента газодинамического сопротивления при движении газа в слое окомкованной аглошихты/ С.В. Кривенко, В. П. Тарасов // Вісник Криворізького національного університету. – Вип. 44. – Кривий Ріг, 2017. – С. 171-177.	
10400	Ротаньова Наталія Юрївна	Доцент, Основне місце роботи	Економіко- правовий факультет	Диплом кандидата наук ДК 025498, виданий 22.12.2011	11	Вища математика	1. Наявність базової освіти Спеціальність – математика. кваліфікація магістр математики, викладач математики та інформатики, наукового ступеня кандидат педагогічних наук спеціальність-13.00.02 Теорія і методика навчання (математика). 2. Ротаньова Н.Ю. Організація педагогічного експерименту: етапи проведення та математичні методи аналізу результатів / Н.Ю. Ротаньова, О.Ф. Дяченко // Фізико-математична освіта : науковий журнал / Випуск 3(25). Частина 1 / Редкол.: О.В. Семеніхіна (гол.ред.) [та ін.]. – Суми : [СумДПУ ім. А.С. Макаренка], 2020. – С. 80-86. 3. Наукове стажування «Академічна доброчесність» м. Варшава (на базі Вищого Духовного Семінаріуму у Варшаві UKSW спільно із Польсько-українською

фундацією «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці» (IASC) та Фондацією ADD) Сертифікат № KW-112020/030 (180 год.) 06.11.2020р
4. Ротаньова Н.Ю. Теорія ймовірностей та математична статистика: Практикум : навчальне видання / Н.Ю. Ротаньова, І.В. Сирмамійх. – Маріуполь : 2016. – 180 с.
5. Ротаньова Н. Ю. Організація пропедевтичної евристичної діяльності у навчанні математики: монографія / Н.Ю. Ротаньова. – Маріуполь : ГВУЗ «ПГТУ», 2017. – 173 с.
6. Математичні основи та технології системного аналізу : навчальний посібник / [Ю.Є. Коляда, К.В. Меркулова, Е.Є. Зайцева, Н.Ю. Ротаньова та ін.] – Маріуполь: МДУ, 2017. – 222 с.
7. Ротаньова Н.Ю. Забезпечення прикладної спрямованості освітнього компоненту «Вища математика» для здобувачів вищої освіти спеціальності «101 екологія» / Н.Ю. Ротаньова // Актуальні проблеми науки та освіти: збірник матеріалів XXIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. – Маріуполь: МДУ, 2021. – С. 39-40.
8. Система евристично орієнтованих завдань з вищої математики як компонент змісту навчання / Н.Ю. Ротаньова // Теоретичні та прикладні аспекти використання математичних методів та інформаційних технологій у науці, освіті, економіці та виробництві: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 22 квітня 2016 року) / За заг. Ред. Сирмамійх

						I.B. – Маріуполь : МДУ, 2016. – С. 158-160. 9. Ротаньова Н. Ю. Прогнозування та прийняття рішень засобами математичних методів / Н.Ю. Ротаньова, І.Б. Тимофєєва // Problems of decision making under uncertainties”(PDMU-2017): XXIX International Conference (May 10-13, 2017 Mukachevo, Ukraine). – К. : «МП Леся», 2017. – С. 178. 10. Ротаньова Н.Ю. Вирішення проблеми формування мотивації до вивчення математики на основі її системного аналізу / Н.Ю. Ротаньова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. Журнал / голов. ред. А.А. Сбруєва. – Вип. 2 (56). – Суми: Вид-во Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, 2016. – С. 364-374. 11. Ротаньова Н.Ю. Системний аналіз методів евристичного навчання математики / Н.Ю. Ротаньова // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр. – Вип. 47. – Кривий Ріг: – Вид-во Криворіз. держ. пед. ун-т., 2016. – С. 190-196.
171159	Черніченко Геннадій Олександрович	Завідувач кафедри, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом доктора наук ДД 003219, виданий 10.12.2003, Диплом кандидата наук ГФ 000478, виданий 13.09.1978, Атестат доцента ДЦ 094719, виданий 05.11.1986, Атестат професора ПР 003218, виданий 16.12.2004	43	Метеорологія та кліматологія 1. Наявність базової освіти спеціальність «Фізична географія», кваліфікація «Фізико-географ. Учитель географії», наукового ступеня кандидат географічних наук 2. Черніченко Г.О., Мітюшкіна Х.С. Теорія і практика екологізації міжрегіонального співробітництва. Вісник МДУ. Серія: Економіка. 2016. Випуск 12. С.142-152. 3. Черніченко Г.О., Мітюшкіна Х.С. Концептуальні засади формування енергетичної безпеки країн в умовах глобалізації. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2018. Вип.18. С. 106-113. 4. Черніченко Г.О., Мітюшкіна Х.С.

Необхідність активізації процесів екологізації у Донецькому регіоні. Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів XX підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. К.В. Балабанова. Маріуполь: МДУ, 2018. С. 90-92.

5. Черніченко Г.О. Еколого-економічний аспект міжрегіонального співробітництва України. Міжрегіональне співробітництво в національному та міжнародному вимірах: збірник матеріалів доповідей міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль-Збараж. 2016. С.109-113

6. Черніченко Г.О., Мітюшкіна Х.С. Екологічна освіта в сучасному університеті. Інтернаціоналізація як фактор конкурентоспроможності сучасного університету: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (25-26 травня 2017 року). Маріуполь, 2017. С. 92-95.

7. Стажування з удосконалення професійної підготовки шляхом поглиблення й розширення професійних компетентностей в галузі знань 10 «Природничі науки».. Маріупольська міська філія державної установи «Донецький обласний лабораторний центр МОН України» Довідка № 829/2 про стажування від 05.03.2021 р. (60 год)

8. Стажування удосконалення професійних компетентностей шляхом поглиблення знань щодо взаємозв'язку складових сталого розвитку. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

						Довідка № 245 від 24.03.21 (120 год)	
307613	Лазаревська Юліанна Артурівна	Асистент, Основне місце роботи	Економіко-правовий факультет	Диплом бакалавра, Приазовський державний технічний університет, рік закінчення: 2010, спеціальність: 1004 Транспортні технології, Диплом магістра, Державний вищий навчальний заклад "Приазовський державний технічний університет", рік закінчення: 2013, спеціальність: 000012 Консолідована інформація	3	Комп'ютерні системи та технології	1. Наявність базової освіти кваліфікація професіонал в галузі інформації та інформаційний аналітик. 2. Державний університет "Житомирська політехніка", факультет інформаційно-комп'ютерних технологій. Підвищення кваліфікації в межах сертифікатної освітньої програми "Інформаційні системи та хмарні технології в освітньому процесі" з курсу "Хмарні сервіси відкритої науки для освітян". Свідоцтво про підвищення кваліфікації ПК 05407870/1151-20 (15 год), 27.05.2020 р. 3. ДЗВО "Університет менеджменту освіти" Центральний інститут післядипломної освіти підвищення кваліфікації за програмою флеш-курсу «Організація та підтримка дистанційного навчання в закладах освіти» Свідоцтво про підвищення кваліфікації № 386/20-ВУ (30 год), 25.08.2020 р. 4. Науково-дослідний інститут Люблінського науково-технологічного парку та ГО «Міжнародна фундація науковців та освітян», вебінар міжнародного підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних працівників та працівників освітніх закладів «Хмарні сервіси для он-лайн-навчання на прикладі платформи Zoom», сертифікат ES № 0857/2020 (45 годин), 07.09.2020 р. 5. Науково-дослідний інститут Люблінського науково-технологічного парку та ГО «Міжнародна фундація науковців та освітян», вебінар міжнародного підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних

						працівників та працівників освітніх закладів «Онлайн навчання як нетрадиційна форма здобуття сучасної освіти на прикладі платформи Moodle», сертифікат ES №2175/2020 (45 годин), 16.11.2020 р. 6. Lazarevska Y.A. Efficiency of digital communications in the logistics business: evaluation indicators. Electronic scientifically and practical journal «Intellectualization of logistics and supply chain management». 2020. Vol .2, Kyiv. P.78-87.	
271404	Арабаджи Світлана Сергіївна	Доцент, Основне місце роботи	Історичний факультет	Диплом магістра, Маріупольський державний гуманітарний університет, рік закінчення: 2007, спеціальність: 030301 Історія, Диплом кандидата наук ДК 010687, виданий 30.11.2012	7	Історія України	1. Кандидат історичних наук, ДК 010687 від 30.11.2012 р. Спеціальність: 07.00.06 – Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни, тема дисертації: «Повсякденне життя грецького населення Північного Приазов'я XVIII – початку XX ст: джерелознавчий аспект». 1. 2. Романцов В.М., Арабаджи С.С. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Давня та середньовічна історія України». Маріуполь, 2017. 2. 3. Курс лекцій «Історія України (для неісторичних спеціальностей)»/ укл.: Новікова С.В., Волониць В.С., Шипік Н.Ф., Забавін В.О., Арабаджи С.С. Маріуполь, 2020. 3. 4. Арабаджи С.С. Методичні рекомендації «Історія України» для студентів I курсу. Маріуполь, 2021 (у друці) 5. Арабаджи С.С., Харахурсах В.Є. Розвиток початкової освіти в с. Мангуш в 60-ті роки XIX ст. // Вісник МДУ. Серія: Історія. Політологія. Вип. 25. Маріуполь, 2019. С. 7-17. 6. Арабаджи С.С. Харахурсах В.Є. Земська початкова освіта в с. Мангуш: становлення та розвиток у 70-ті роки

							XIX – на початку XX ст. // Вісник МДУ. Серія: Історія. Політологія. Вип. 26. Маріуполь, 2019. С. 7-18. 7. Арабаджи С.С. Зовнішній вигляд Маріуполя і його впорядкованість у XIX ст. очима гостей міста за матеріалами особового походження // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія. Вип. 19. Маріуполь, 2017. С. 14–21.

Таблиця 3. Матриця відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

Програмні результати навчання ОП	ПРН відповідає результату навчання, визначеному стандартом вищої освіти (або охоплює його)	Обов'язкові освітні компоненти, що забезпечують ПРН	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
<i>РН-14. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.</i>	☒	Виробнича практика	Наочні, словесні, практичні методи: ознайомлення з структурою та принципами функціонування організації, підприємства, установи, виробничого об'єкту; аналіз нормативної та законодавчої документації на об'єктах, що мають підвищену техногенну небезпеки; ознайомчі лекції з питань специфіки виду діяльності виробництва, нових досягнень науки і техніки, а також з питань організації і управління на основі набутого підприємством досвіду; оцінка та аналіз екологічної діяльності організації, підприємства, установи; виконання циклу основних робіт за спеціальністю, вивчення значної за обсягом ділянки виробництва і набуття навичок організації, управління і контролю; розв'язання професійних задач з організації захисту довкілля.	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік
		Курсова робота	Спостереження, пояснення, наукові методи (пізнання, аналогії, оцінка, демонстрація, ілюстрація тощо), робота зі статистично-аналітичними звітами, літературно-джерельною та нормативною базою, опанування методів	Захист курсової роботи, диференційований залік

			написання наукового тексту, формулювання висновків. Консультування з науковим керівником, звітування на окремих етапах виконання.	
		Філософія	Інтерактивні лекції, доповіді на семінарських заняттях, реферати, рецензії на відповіді однокурсників, конспектування, пошук нового матеріалу у періодичних виданнях, Інтернеті і таке інше.	екзамен
		Іноземна мова	Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: словесний, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, інтерактивний, індивідуальна робота.	Залік, екзамен
		Історія української культури	Навчальні лекції (вхідна, узагальнююча, проблемні, тематичні), семінарські заняття, робота з першоджерелами (аналіз документів та їх складання), робота з базами даних бібліотек, мережі Інтернет, виконання індивідуальних завдань, написання контрольної роботи.	екзамен
		Історія України	Лекції (вхідна, узагальнююча, тематичні, проблемні, оглядові), робота в Інтернет, складання бібліографії досліджуваної проблеми, реферування, підготовка доповідей, конспектування, виконання індивідуального завдання, робота з атласами з Історії України.	екзамен
		Українська мова (за професійним спрямуванням)	Навчальні лекції (вхідна, узагальнююча, проблемні, тематичні), семінарські і практичні заняття, робота з першоджерелами, робота з базами даних бібліотек, складання графічних схем, конспектування наукової літератури, реферування, робота в Інтернет, виконання різноманітних видів завдань, написання контрольних, самостійних робіт, підготовка модульних індивідуальних завдань.	екзамен
<i>РН-15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.</i>	☒	Політологія	В процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: демонстрація матеріалу за допомогою мультимедіа-засобів; практичні: реферати. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності студентів. Основними формами	екзамен

			навчання є лекції, семінарські завдання, самостійна робота студентів.	
		Основи психології	Лекції, семінарські заняття, дискусії, обговорення, творчі групові завдання, моделювання навчально-ігрових ситуацій.	екзамен
		Основи правознавства	Лекції, семінари, підготовка доповідей, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуально співбесіда за програмовим змістом дисципліни, та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
		Природоохоронне законодавство та екологічне право	Лекції (оглядові, тематичні, дискусії), семінари, підготовка доповідей, реферування, конспектування, самостійна робота здобувачів тощо. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи здобувача визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності здобувачів.	екзамен
<i>РН-16. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.</i>	☒	Заповідна справа	Словесні (лекція, семінари, бесіда); наочні – (ілюстрація, презентація, демонстрація), практичні (збір інформації, графічно-схематичне зображення інформації). Основними видами занять, які проводяться під керівництвом викладача, є лекції та практичні (семінарські) роботи і самостійна робота. На лекціях розглядаються основні положення дисципліни. Під час проведення лекцій використовуються мультимедійні засоби для інтерактивної демонстрації прикладів та графічного матеріалу. До деяких лекцій студентам додається презентація основних положень. При виконанні практичних (семінарських) робіт зміцнюються знання за темами отриманого лекційного матеріалу та самостійно вивчених питань. При самостійній роботі	екзамен

			студенти виконують індивідуальне завдання.	
<i>РН-17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.</i>	☒	Основи економічної теорії	Лекції, семінарські заняття, виконання індивідуальних аналітично-дослідних завдань, робота в Інтернет.	екзамен
		Основи врівноваженого природокористування	Лекції (оглядові, тематичні), практичні/семінарські заняття, конспектування, анотування навчальної літератури, навчальних тем, дискусії, реферати, тестування.	екзамен
<i>РН-18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.</i>	☒	Фізичне виховання	Демонстраційні матеріали щодо здорового способу життя, фізичні та ігрові вправи, презентації варіантів ранкової гімнастики, реферативні дослідження для студентів з фізичними вадами.	диференційований залік
		Навчальна (ландшафтно-екологічна)	Словесні, наочні та практичні методи навчання: розповідь, робота з підручниками, навчально-методичною та нормативною літературою; екскурсії на природні та природно-антропогенні об'єкти, дослідження в польових умовах; опрацювання зібраного матеріалу, робота з наочним матеріалом, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, дослідні роботи, опрацювання методик класифікації ландшафтів, самостійна, індивідуальна робота, підготовка звітних документів практики (щоденник, звіт), захист звіту.	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік
		Безпека життєдіяльності	Словесні (лекція, семінари, бесіда); наочні – (ілюстрація, презентація, демонстрація), практичні (збір інформації, графічно-схематичне зображення інформації). Основними видами занять, які проводяться під керівництвом викладача, є лекції та практичні (семінарські) роботи і самостійна робота.	диференційований залік
		Вступ до фаху (за професійним спрямуванням)	Лекції (оглядові, тематичні); дискусії; семінари; робота в Інтернеті; складання глосарію; конспектування та анотування навчальної літератури; складання графічних схем, таблиць.	залік
		Техноекологія	Лекції (оглядові, тематичні), практичні, семінарські завдання, дискусії, конспектування та анотування навчальної літератури, підготовка доповідей, самостійна робота студентів, тестування. Консультація викладача з	екзамен

	питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	
Екологічна безпека	Лекції, семінари, підготовка доповідей, рефератів, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
Економіка природокористування	Лекції (оглядові, тематичні); дискусії; семінари; конспектування та анотування навчальної літератури.	Залік, екзамен
Навчальна (загально-екологічна)	Словесні, наочні та практичні методи навчання: інструктаж, розповідь, робота з підручниками, навчально-методичною та нормативною літературою; екскурсії на природні та техногенні об'єкти; лабораторне опрацювання зібраного матеріалу, робота з наочним матеріалом, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, дослідні роботи, детальне вивчення роботи приладів в хіміко-аналітичній лабораторії, опрацювання методик проведення аналізів, самостійна, індивідуальна робота, підготовка звітних документів практики (щоденник, звіт), захист звіту.	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік
Кваліфікаційна робота	Спостереження, пояснення, наукові методи (пізнання, аналогії, оцінка, демонстрація, ілюстрація тощо), робота зі статистично-аналітичними звітами, літературно-джерельною та нормативною базою, опанування методів наукового аналізу на практиці, розв'язування конкретного виробничого завдання або дослідження і узагальнення певної наукової чи науково-практичної проблеми, розробка власних пропозицій з проблематики дослідження.	Публічний захист кваліфікаційної роботи. Оцінка якості виконання та захисту бакалаврських робіт студентів здійснюється на основі попереднього та основного захистів членами екзаменаційної комісії на основі сумарної оцінки за критеріями, наведеними в методичних рекомендаціях до написання та оформлення кваліфікаційної роботи студентами. Допуск до захисту відбувається після перевірки оригінальності роботи інтернет-системою EduBirdie, Unicheck Підсумкову,

			Консультації з науковим керівником, звітування на окремих етапах виконання кваліфікаційної роботи.	диференційовану за стобальною шкалою, оцінку захисту бакалаврської роботи, визначає екзаменаційна комісія
<i>РН-19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.</i>	☒	Виробнича практика	Наочні, словесні, практичні методи: ознайомлення з структурою та принципами функціонування організації, підприємства, установи, виробничого об'єкту; аналіз нормативної та законодавчої документації на об'єктах, що мають підвищену техногенну небезпеку; ознайомчі лекції з питань специфіки виду діяльності виробництва, нових досягнень науки і техніки, а також з питань організації і управління на основі набутого підприємством досвіду; оцінка та аналіз екологічної діяльності організації, підприємства, установи; виконання циклу основних робіт за спеціальністю, вивчення значної за обсягом ділянки виробництва і набуття навичок організації, управління і контролю; розв'язання професійних задач з організації захисту довкілля.	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік
		Гідрологія	Лекції, семінари, підготовка доповідей, рефератів, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
		Хімія з основами біогеохімії	Методи аудиторного викладу навчального матеріалу: лекція (оглядова, навчальна), лекція – дискусія, проблемна лекція, візуалізація під час усного викладу матеріалу, практичні Методи самостійної роботи студентів: робота з навчальною літературою та іншими засобами навчальної інформації; виконання практичних завдань.	Залік, екзамен
<i>РН-21. Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних.</i>	☒	Навчальна (ландшафтно-екологічна)	Словесні, наочні та практичні методи навчання: розповідь, робота з підручниками, навчально-методичною та нормативною літературою; екскурсії на природні та природно-антропогенні об'єкти, дослідження в польових умовах;	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік

	опрацювання зібраного матеріалу, робота з наочним матеріалом, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, дослідні роботи, опрацювання методик класифікації ландшафтів, самостійна, індивідуальна робота, підготовка звітних документів практики (щоденник, звіт), захист звіту.	
Навчальна (загально-екологічна)	Словесні, наочні та практичні методи навчання: інструктаж, розповідь, робота з підручниками, навчально-методичною та нормативною літературою; екскурсії на природні та техногенні об'єкти; лабораторне опрацювання зібраного матеріалу, робота з наочним матеріалом, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, дослідні роботи, детальне вивчення роботи приладів в хіміко-аналітичній лабораторії, опрацювання методик проведення аналізів, самостійна, індивідуальна робота, підготовка звітних документів практики (щоденник, звіт), захист звіту.	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік
Кваліфікаційна робота	Спостереження, пояснення, наукові методи (пізнання, аналогій, оцінка, демонстрація, ілюстрація тощо), робота зі статистично-аналітичними звітами, літературно-джерельною та нормативною базою, опанування методів наукового аналізу на практиці, розв'язування конкретного виробничого завдання або дослідження і узагальнення певної наукової чи науково-практичної проблеми, розробка власних пропозицій з проблематики дослідження. Консультації з науковим керівником, звітування на окремих етапах виконання кваліфікаційної роботи.	Публічний захист кваліфікаційної роботи. Оцінка якості виконання та захисту бакалаврських робіт студентів здійснюється на основі попереднього та основного захистів членами екзаменаційної комісії на основі сумарної оцінки за критеріями, наведеними в методичних рекомендаціях до написання та оформлення кваліфікаційної роботи студентами. Допуск до захисту відбувається після перевірки оригінальності роботи інтернет-системою EduBirdie, Unichек Підсумкову, диференційовану за стобальною шкалою, оцінку захисту бакалаврської роботи, визначає екзаменаційна комісія
Моніторинг довкілля	Методи аудиторного викладу навчального матеріалу: лекція (оглядова, навчальна), лекція – дискусія, проблемна лекція, лекція-візуалізація, метод проектів, метод моделювання конкретних ситуацій, круглий стіл. Методи самостійної роботи студентів: робота з навчальною літературою та іншими засобами навчальної інформації; виконання практичних завдань.	екзамен

Моделювання та прогнозування стану довкілля	Лекції, семінарські (практичні) заняття, виконання практичних робіт, виконання та захист індивідуального розрахункового завдання.	Залік, екзамен
Гідрологія	Лекції, семінари, підготовка доповідей, рефератів, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
Хімія з основами біогеохімії	Методи аудиторного викладу навчального матеріалу: лекція (оглядова, навчальна), лекція – дискусія, проблемна лекція, візуалізація під час усного викладу матеріалу, практичні Методи самостійної роботи студентів: робота з навчальною літературою та іншими засобами навчальної інформації; виконання практичних завдань.	Залік, екзамен
Метеорологія та кліматологія	Методи аудиторного викладу навчального матеріалу: лекція (оглядова, навчальна), лекція – дискусія, візуалізація під час усного викладу матеріалу, розрахункові роботи. Методи самостійної роботи студентів: робота з навчальною літературою та іншими засобами навчальної інформації; виконання практичних завдань.	залік
Фізика	Лекції, практичні заняття, самостійне вивчення деяких теоретичних питань, виконання практичних завдань до кожного практичного заняття, виконання індивідуального проекту.	залік
Виробнича практика	Наочні, словесні, практичні методи: ознайомлення з структурою та принципами функціонування організації, підприємства, установи, виробничого об'єкту; аналіз нормативної та законодавчої документації на об'єктах, що мають підвищену техногенну небезпеки; ознайомчі лекції з питань специфіки виду діяльності виробництва, нових досягнень науки і техніки, а також з питань організації і управління на	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік

			основі набутого підприємством досвіду; оцінка та аналіз екологічної діяльності організації, підприємства, установи; виконання циклу основних робіт за спеціальністю, вивчення значної за обсягом ділянки виробництва і набуття навичок організації, управління і контролю; розв'язання професійних задач з організації захисту довкілля.	
<i>PH-13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.</i>	☒	Основи психології	Лекції, семінарські заняття, дискусії, обговорення, творчі групові завдання, моделювання навчально-ігрових ситуацій.	екзамен
		Українська мова (за професійним спрямуванням)	Навчальні лекції (вхідна, узагальнююча, проблемні, тематичні), семінарські і практичні заняття, робота з першоджерелами, робота з базами даних бібліотек, складання графічних схем, конспектування наукової літератури, реферування, робота в Інтернет, виконання різноманітних видів завдань, написання контрольних, самостійних робіт, підготовка модульних індивідуальних завдань.	екзамен
		Іноземна мова	Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: словесний, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, інтерактивний, індивідуальна робота.	Залік, екзамен
<i>PH-22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля із залученням громадськості.</i>	☒	Екологічний менеджмент та аудит	Лекції, семінари, підготовка доповідей, рефератів, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
		Заповідна справа	Словесні (лекція, семінари, бесіда); наочні – (ілюстрація, презентація, демонстрація), практичні (збір інформації, графічно-схематичне зображення інформації). Основними видами занять, які проводяться під керівництвом викладача, є лекції та практичні (семінарські) роботи і самостійна робота. На лекціях розглядаються основні положення дисципліни. Під час проведення лекцій використовуються	екзамен

			мультимедійні засоби для інтерактивної демонстрації прикладів та графічного матеріалу. До деяких лекцій студентам додається презентація основних положень. При виконанні практичних (семінарських) робіт зміцнюються знання за темами отриманого лекційного матеріалу та самостійно вивчених питань. При самостійній роботі студенти виконують індивідуальне завдання.	
<i>РН-23. Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів.</i>	☒	Виробнича практика	Наочні, словесні, практичні методи: ознайомлення з структурою та принципами функціонування організації, підприємства, установи, виробничого об'єкту; аналіз нормативної та законодавчої документації на об'єктах, що мають підвищену техногенну небезпеки; ознайомчі лекції з питань специфіки виду діяльності виробництва, нових досягнень науки і техніки, а також з питань організації і управління на основі набутого підприємством досвіду; оцінка та аналіз екологічної діяльності організації, підприємства, установи; виконання циклу основних робіт за спеціальністю, вивчення значної за обсягом ділянки виробництва і набуття навичок організації, управління і контролю; розв'язання професійних задач з організації захисту довкілля.	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік
		Екологічний менеджмент та аудит	Лекції, семінари, підготовка доповідей, рефератів, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
		Геологія з основами геоморфології та ґрунтознавства	Лекції (оглядові, тематичні); дискусії; семінари; конспектування та анотування навчальної літератури, екскурсії, вебінари, робота в групах.	Залік, екзамен
<i>РН-24. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного</i>	☒	Природоохоронне законодавство та екологічне право	Лекції (оглядові, тематичні, дискусії), семінари, підготовка доповідей, реферування, конспектування, самостійна робота здобувачів тощо. Консультація викладача з	екзамен

суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.			питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи здобувача визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності здобувачів.	
		Основи правознавства	Лекції, семінари, підготовка доповідей, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуально співбесіда за програмовим змістом дисципліни, та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
		Політологія	В процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: демонстрація матеріалу за допомогою мультимедіа-засобів; практичні: реферати. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності студентів. Основними формами навчання є лекції, семінарські завдання, самостійна робота студентів.	екзамен
		Українська мова (за професійним спрямуванням)	Навчальні лекції (вхідна, узагальнююча, проблемні, тематичні), семінарські і практичні заняття, робота з першоджерелами, робота з базами даних бібліотек, складання графічних схем, конспектування наукової літератури, реферування, робота в Інтернет, виконання різноманітних видів завдань, написання контрольних, самостійних робіт, підготовка модульних індивідуальних завдань.	екзамен
РН-25. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для	☒	Безпека життєдіяльності	Словесні (лекція, семінари, бесіда); наочні – (ілюстрація, презентація, демонстрація), практичні (збір інформації, графічно-схематичне зображення інформації). Основними видами занять, які проводяться під керівництвом викладача, є лекції та практичні (семінарські) роботи і самостійна робота.	диференційний залік

ведення здорового способу життя.	Політологія	В процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: демонстрація матеріалу за допомогою мультимедіа-засобів; практичні: реферати. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності студентів. Основними формами навчання є лекції, семінарські завдання, самостійна робота студентів.	екзамен
	Історія української культури	Навчальні лекції (вхідна, узагальнююча, проблемні, тематичні), семінарські заняття, робота з першоджерелами (аналіз документів та їх складання), робота з базами даних бібліотек, мережі Інтернет, виконання індивідуальних завдань, написання контрольної роботи.	екзамен
	Філософія	Інтерактивні лекції, доповіді на семінарських заняттях, реферати, рецензії на відповіді однокурсників, конспектування, пошук нового матеріалу у періодичних виданнях, Інтернеті і таке інше.	екзамен
	Історія України	Лекції (вхідна, узагальнююча, тематичні, проблемні, оглядові), робота в Інтернет, складання бібліографії досліджуваної проблеми, реферування, підготовка доповідей, конспектування, виконання індивідуального завдання, робота з атласами з Історії України.	екзамен
	Фізичне виховання	Демонстраційні матеріали щодо здорового способу життя, фізичні та ігрові вправи, презентації варіантів ранкової гімнастики, реферативні дослідження для студентів з фізичними вадами.	диференційний залік
	Екологічна безпека	Лекції, семінари, підготовка доповідей, рефератів, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента	екзамен

PH-20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.	☒	Природоохоронне законодавство та екологічне право	Лекції (оглядові, тематичні, дискусії), семінари, підготовка доповідей, реферування, конспектування, самостійна робота здобувачів тощо. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи здобувача визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності здобувачів.	екзамен
		Основи правознавства	Лекції, семінари, підготовка доповідей, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуально співбесіда за програмовим змістом дисципліни, та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
PH-12. Брати участь у розробці та реалізації проєктів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами.	☒	Екологічний менеджмент та аудит	Лекції, семінари, підготовка доповідей, рефератів, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
		Урбоекологія	Лекції (оглядові, тематичні, дискусії); робота в Інтернет; складання графічних схем, реферування, конспектування тощо.	екзамен
PH-10. Уміти застосовувати програмні засоби, ГІС-технології та ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення екологічних досліджень.	☒	Моделювання та прогнозування стану довкілля	Лекції, семінарські (практичні) заняття, виконання практичних робіт, виконання та захист індивідуального розрахункового завдання.	Залік, екзамен
		Комп'ютерні системи та технології	Лекційні та практичні заняття, індивідуальні та групові консультації, самостійну роботу студентів з виконання практичних завдань по кожній темі по індивідуальним варіантам, захист практичних робіт, тестування.	екзамен
PH-11. Уміти прогнозувати вплив	☒	Навчальна (ландшафтно-екологічна)	Словесні, наочні та практичні методи навчання: розповідь, робота з	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії

технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище.		підручниками, навчально-методичною та нормативною літературою; екскурсії на природні та природно-антропогенні об'єкти, дослідження в польових умовах; опрацювання зібраного матеріалу, робота з наочним матеріалом, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, дослідні роботи, опрацювання методик класифікації ландшафтів, самостійна, індивідуальна робота, підготовка звітних документів практики (щоденник, звіт), захист звіту.	захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік
	Економіка природокористування	Лекції (оглядові, тематичні); дискусії; семінари; конспектування та анотування навчальної літератури.	Залік, екзамен
	Техноекологія	Лекції (оглядові, тематичні), практичні, семінарські завдання, дискусії, конспектування та анотування навчальної літератури, підготовка доповідей, самостійна робота студентів, тестування. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
	Моделювання та прогнозування стану довкілля	Лекції, семінарські (практичні) заняття, виконання практичних робіт, виконання та захист індивідуального розрахункового завдання.	Залік, екзамен
	Геологія з основами геоморфології та ґрунтознавства	Лекції (оглядові, тематичні); дискусії; семінари; конспектування та анотування навчальної літератури, екскурсії, вебінари, робота в групах.	Залік, екзамен
	Вища математика	Лекції, практичні заняття, самостійне вивчення деяких теоретичних питань, виконання практичних завдань до кожного практичного заняття, виконання індивідуального проекту.	екзамен
	Комп'ютерні системи та технології	Лекційні та практичні заняття, індивідуальні та групові консультації, самостійну роботу студентів з виконання практичних завдань по кожній темі по індивідуальним варіантам, захист практичних робіт,	екзамен

РН-9. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.	☒	Курсова робота	тестування Спостереження, пояснення, наукові методи (пізнання, аналогії, оцінка, демонстрація, ілюстрація тощо), робота зі статистично-аналітичними звітами, літературно-джерельною та нормативною базою, опанування методів написання наукового тексту, формулювання висновків. Консультування з науковим керівником, звітування на окремих етапах виконання.	Захист курсової роботи, диференційований залік
		Моделювання та прогнозування стану довкілля	Лекції, семінарські (практичні) заняття, виконання практичних робіт, виконання та захист індивідуального розрахункового завдання.	Залік, екзамен
		Геологія з основами геоморфології та ґрунтознавства	Лекції (оглядові, тематичні); дискусії; семінари; конспектування та анотування навчальної літератури, екскурсії, вебінари, робота в групах.	Залік, екзамен
		Основи врівноваженого природокористування	Лекції (оглядові, тематичні), практичні/семінарські заняття, конспектування, анотування навчальної літератури, навчальних тем, дискусії, реферати, тестування.	екзамен
		Гідрологія	Лекції, семінари, підготовка доповідей, рефератів, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
		Загальна екологія та неоекологія	Лекції (оглядові, тематичні), практичні, семінарські завдання, дискусії, конспектування та анотування навчальної літератури, підготовка доповідей, самостійна робота студентів, тестування.	екзамен
		Безпека життєдіяльності	Словесні (лекція, семінари, бесіда); наочні – (ілюстрація, презентація, демонстрація), практичні (збір інформації, графічно-схематичне зображення інформації). Основними видами занять, які проводяться під керівництвом викладача, є лекції та практичні (семінарські) роботи і самостійна робота.	диференційований залік

PH-8. Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.

Навчальна (ландшафтно-екологічна)	Словесні, наочні та практичні методи навчання: розповідь, робота з підручниками, навчально-методичною та нормативною літературою; екскурсії на природні та природно-антропогенні об'єкти, дослідження в польових умовах; опрацювання зібраного матеріалу, робота з наочним матеріалом, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, дослідні роботи, опрацювання методик класифікації ландшафтів, самостійна, індивідуальна робота, підготовка звітних документів практики (щоденник, звіт), захист звіту.	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік
Навчальна (загально-екологічна)	Словесні, наочні та практичні методи навчання: інструктаж, розповідь, робота з підручниками, навчально-методичною та нормативною літературою; екскурсії на природні та техногенні об'єкти; лабораторне опрацювання зібраного матеріалу, робота з наочним матеріалом, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, дослідні роботи, детальне вивчення роботи приладів в хіміко-аналітичній лабораторії, опрацювання методик проведення аналізів, самостійна, індивідуальна робота, підготовка звітних документів практики (щоденник, звіт), захист звіту.	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік
Кваліфікаційна робота	Спостереження, пояснення, наукові методи (пізнання, аналогії, оцінка, демонстрація, ілюстрація тощо), робота зі статистично-аналітичними звітами, літературно-джерельною та нормативною базою, опанування методів наукового аналізу на практиці, розв'язування конкретного виробничого завдання або дослідження і узагальнення певної наукової чи науково-практичної проблеми, розробка власних пропозицій з проблематики дослідження. Консультації з науковим керівником, звітування на окремих етапах виконання кваліфікаційної роботи.	Публічний захист кваліфікаційної роботи. Оцінка якості виконання та захисту бакалаврських робіт студентів здійснюється на основі попереднього та основного захистів членами екзаменаційної комісії на основі сумарної оцінки за критеріями, наведеними в методичних рекомендаціях до написання та оформлення кваліфікаційної роботи студентами. Допуск до захисту відбувається після перевірки оригінальності роботи інтернет-системою EduBirdie, Unichек Підсумкову, диференційовану за стобальною шкалою, оцінку захисту бакалаврської роботи, визначає екзаменаційна комісія
Екологічна стандартизація, сертифікація та метрологія	Лекції, семінари, підготовка доповідей, рефератів, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять,	екзамен

			виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	
		Моніторинг довкілля	Методи аудиторного викладу навчального матеріалу: лекція (оглядова, навчальна), лекція – дискусія, проблемна лекція, лекція-візуалізація, метод проєктів, метод моделювання конкретних ситуацій, круглий стіл. Методи самостійної роботи студентів: робота з навчальною літературою та іншими засобами навчальної інформації; виконання практичних завдань.	екзамен
		Хімія з основами біогеохімії	Методи аудиторного викладу навчального матеріалу: лекція (оглядова, навчальна), лекція – дискусія, проблемна лекція, візуалізація під час усного викладу матеріалу, практичні Методи самостійної роботи студентів: робота з навчальною літературою та іншими засобами навчальної інформації; виконання практичних завдань.	Залік,екзамен
		Моделювання та прогнозування стану довкілля	Лекції, семінарські (практичні) заняття, виконання практичних робіт, виконання та захист індивідуального розрахункового завдання.	Залік,екзамен
		Комп'ютерні системи та технології	Лекційні та практичні заняття, індивідуальні та групові консультації, самостійну роботу студентів з виконання практичних завдань по кожній темі по індивідуальним варіантам, захист практичних робіт, тестування.	екзамен
		Іноземна мова	Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: словесний, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, інтерактивний, індивідуальна робота	Залік,екзамен
<i>РН-7. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та</i>	☒	Кваліфікаційна робота	Спостереження, пояснення, наукові методи (пізнання, аналогії, оцінка, демонстрація, ілюстрація тощо), робота зі статистично-аналітичними звітами, літературно-джерельною та нормативною базою, опанування методів	Публічний захист кваліфікаційної роботи. Оцінка якості виконання та захисту бакалаврських робіт студентів здійснюється на основі попереднього та основного захистів членами екзаменаційної комісії на основі сумарної оцінки за критеріями, наведеними в

міжнародного і вітчизняного досвіду.			наукового аналізу на практиці, розв'язування конкретного виробничого завдання або дослідження і узагальнення певної наукової чи науково-практичної проблеми, розробка власних пропозицій з проблематики дослідження. Консультавання з науковим керівником, звітування на окремих етапах виконання кваліфікаційної роботи.	методичних рекомендаціях до написання та оформлення кваліфікаційної роботи студентами. Допуск до захисту відбувається після перевірки оригінальності роботи інтернет-системою EduBirdie, Unicheck Підсумкову, диференційовану за стобальною шкалою, оцінку захисту бакалаврської роботи, визначає екзаменаційна комісія
		Курсова робота	Спостереження, пояснення, наукові методи (пізнання, аналогії, оцінка, демонстрація, ілюстрація тощо), робота зі статистично-аналітичними звітами, літературно-джерельною та нормативною базою, опанування методів написання наукового тексту, формулювання висновків. Консультавання з науковим керівником, звітування на окремих етапах виконання.	Захист курсової роботи, диференційований залік
		Екологічна стандартизація, сертифікація та метрологія	Лекції, семінари, підготовка доповідей, рефератів, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
		Загальна екологія та неоекологія	Лекції (оглядові, тематичні), практичні, семінарські завдання, дискусії, конспектування та анотування навчальної літератури, підготовка доповідей, самостійна робота студентів, тестування.	екзамен
РН-6. Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття.	☒	Навчальна (ландшафтно-екологічна)	Словесні, наочні та практичні методи навчання: розповідь, робота з підручниками, навчально-методичною та нормативною літературою; екскурсії на природні та природно-антропогенні об'єкти, дослідження в польових умовах; опрацювання зібраного матеріалу, робота з наочним матеріалом, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, дослідні роботи, опрацювання методик класифікації ландшафтів, самостійна, індивідуальна робота, підготовка звітних документів практики (щоденник, звіт), захист звіту.	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік

		Навчальна (загально-екологічна)	Словесні, наочні та практичні методи навчання: інструктаж, розповідь, робота з підручниками, навчально-методичною та нормативною літературою; екскурсії на природні та техногенні об'єкти; лабораторне опрацювання зібраного матеріалу, робота з наочним матеріалом, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, дослідні роботи, детальне вивчення роботи приладів в хіміко-аналітичній лабораторії, опрацювання методик проведення аналізів, самостійна, індивідуальна робота, підготовка звітних документів практики (щоденник, звіт), захист звіту.	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік
		Заповідна справа	Словесні (лекція, семінари, бесіда); наочні – (ілюстрація, презентація, демонстрація), практичні (збір інформації, графічно-схематичне зображення інформації). Основними видами занять, які проводяться під керівництвом викладача, є лекції та практичні (семінарські) роботи і самостійна робота. На лекціях розглядаються основні положення дисципліни. Під час проведення лекцій використовуються мультимедійні засоби для інтерактивної демонстрації прикладів та графічного матеріалу. До деяких лекцій студентам додається презентація основних положень. При виконанні практичних (семінарських) робіт зміцнюються знання за темами отриманого лекційного матеріалу та самостійно вивчених питань. При самостійній роботі студенти виконують індивідуальне завдання.	екзамен
		Геологія з основами геоморфології та ґрунтознавства	Лекції (оглядові, тематичні); дискусії; семінари; конспектування та анотування навчальної літератури, екскурсії, вебінари, робота в групах.	Залік, екзамен
		Біологія	Лекції (оглядові, тематичні), практичні/семінарські заняття, конспектування, анотування навчальної літератури, навчальних тем, дискусії, реферати, тестування.	екзамен
PH-5. Знати концептуальні основи моніторингу та	☒	Техноекологія	Лекції (оглядові, тематичні), практичні, семінарські завдання, дискусії, конспектування та	екзамен

нормування антропогенного навантаження на довкілля.			анотування навчальної літератури, підготовка доповідей, самостійна робота студентів, тестування. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	
		Моніторинг довкілля	Методи аудиторного викладу навчального матеріалу: лекція (оглядова, навчальна), лекція – дискусія, проблемна лекція, лекція-візуалізація, метод проектів, метод моделювання конкретних ситуацій, круглий стіл. Методи самостійної роботи студентів: робота з навчальною літературою та іншими засобами навчальної інформації; виконання практичних завдань.	екзамен
РН-4. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.	☒	Техноекологія	Лекції (оглядові, тематичні), практичні, семінарські завдання, дискусії, конспектування та анотування навчальної літератури, підготовка доповідей, самостійна робота студентів, тестування. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
		Екологічна безпека	Лекції, семінари, підготовка доповідей, рефератів, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
РН-3. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні	☒	Урбоекологія	Лекції (оглядові, тематичні, дискусії); робота в Інтернет; складання графічних схем, реферування,	екзамен

проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.

	конспектування тощо.	
Екологічний менеджмент та аудит	Лекції, семінари, підготовка доповідей, рефератів, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
Економіка природокористування	Лекції (оглядові, тематичні); дискусії; семінари; конспектування та анотування навчальної літератури.	Залік,екзамен
Геологія з основами геоморфології та ґрунтознавства	Лекції (оглядові, тематичні); дискусії; семінари; конспектування та анотування навчальної літератури, екскурсії, вебінари, робота в групах.	Залік,екзамен
Основи зрівноваженого природокористування	Лекції (оглядові, тематичні), практичні/семінарські заняття, конспектування, анотування навчальної літератури, навчальних тем, дискусії, реферати, тестування.	екзамен
Гідрологія	Лекції, семінари, підготовка доповідей, рефератів, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
Загальна екологія та неоекологія	Лекції (оглядові, тематичні), практичні, семінарські завдання, дискусії, конспектування та анотування навчальної літератури, підготовка доповідей, самостійна робота студентів, тестування.	екзамен
Біологія	Лекції (оглядові, тематичні), практичні/семінарські заняття, конспектування, анотування навчальної літератури, навчальних тем, дискусії, реферати, тестування.	екзамен
Вступ до фаху (за професійним спрямуванням)	Лекції (оглядові, тематичні); дискусії; семінари; робота в Інтернеті; складання глосарію; конспектування та анотування навчальної літератури; складання	залік

	графічних схем, таблиць.	
Хімія з основами біогеохімії	Методи аудиторного викладу навчального матеріалу: лекція (оглядова, навчальна), лекція – дискусія, проблемна лекція, візуалізація під час усного викладу матеріалу, практичні Методи самостійної роботи студентів: робота з навчальною літературою та іншими засобами навчальної інформації; виконання практичних завдань.	Залік, екзамен
Метеорологія та кліматологія	Методи аудиторного викладу навчального матеріалу: лекція (оглядова, навчальна), лекція – дискусія, візуалізація під час усного викладу матеріалу, розрахункові роботи. Методи самостійної роботи студентів: робота з навчальною літературою та іншими засобами навчальної інформації; виконання практичних завдань.	залік
Вища математика	Лекції, практичні заняття, самостійне вивчення деяких теоретичних питань, виконання практичних завдань до кожного практичного заняття, виконання індивідуального проекту.	екзамен
Фізика	Лекції, практичні заняття, самостійне вивчення деяких теоретичних питань, виконання практичних завдань до кожного практичного заняття, виконання індивідуального проекту.	залік
Курсова робота	Спостереження, пояснення, наукові методи (пізнання, аналогій, оцінка, демонстрація, ілюстрація тощо), робота зі статистично-аналітичними звітами, літературно-джерельною та нормативною базою, опанування методів написання наукового тексту, формулювання висновків. Консультування з науковим керівником, звітування на окремих етапах виконання.	Захист курсової роботи, диференційований залік
Кваліфікаційна робота	Спостереження, пояснення, наукові методи (пізнання, аналогій, оцінка, демонстрація, ілюстрація тощо), робота зі статистично-аналітичними звітами, літературно-джерельною та нормативною базою, опанування методів наукового аналізу на практиці, розв'язування конкретного виробничого	Публічний захист кваліфікаційної роботи. Оцінка якості виконання та захисту бакалаврських робіт студентів здійснюється на основі попереднього та основного захистів членами екзаменаційної комісії на основі сумарної оцінки за критеріями, наведеними в методичних рекомендаціях до написання та оформлення

			завдання або дослідження і узагальнення певної наукової чи науково-практичної проблеми, розробка власних пропозицій з проблематики дослідження. Консультації з науковим керівником, звітування на окремих етапах виконання кваліфікаційної роботи.	кваліфікаційної роботи студентами. Допуск до захисту відбувається після перевірки оригінальності роботи інтернет-системою EduBirdie, Unichек Підсумкову, диференційовану за стобальною шкалою, оцінку захисту бакалаврської роботи, визначає ~~екзаменаційна комісія.~~
		Навчальна (загально-екологічна)	Словесні, наочні та практичні методи навчання: інструктаж, розповідь, робота з підручниками, навчально-методичною та нормативною літературою; екскурсії на природні та техногенні об'єкти; лабораторне опрацювання зібраного матеріалу, робота з наочним матеріалом, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, дослідні роботи, детальне вивчення роботи приладів в хіміко-аналітичній лабораторії, опрацювання методик проведення аналізів, самостійна, індивідуальна робота, підготовка звітних документів практики (щоденник, звіт), захист звіту.	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік
<i>РН-2. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.</i>	☒	Курсова робота	Спостереження, пояснення, наукові методи (пізнання, аналогії, оцінка, демонстрація, ілюстрація тощо), робота зі статистично-аналітичними звітами, літературно-джерельною та нормативною базою, опанування методів написання наукового тексту, формулювання висновків. Консультації з науковим керівником, звітування на окремих етапах виконання.	Захист курсової роботи, диференційований залік
		Навчальна (загально-екологічна)	Словесні, наочні та практичні методи навчання: інструктаж, розповідь, робота з підручниками, навчально-методичною та нормативною літературою; екскурсії на природні та техногенні об'єкти; лабораторне опрацювання зібраного матеріалу, робота з наочним матеріалом, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, дослідні роботи, детальне вивчення роботи приладів в хіміко-аналітичній лабораторії, опрацювання методик проведення аналізів, самостійна, індивідуальна робота, підготовка звітних документів практики (щоденник, звіт), захист звіту.	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік
		Кваліфікаційна робота	Спостереження, пояснення, наукові методи (пізнання, аналогії, оцінка,	Публічний захист кваліфікаційної роботи. Оцінка якості виконання та

	демонстрація, ілюстрація тощо), робота зі статистично-аналітичними звітами, літературно-джерельною та нормативною базою, опанування методів наукового аналізу на практиці, розв'язування конкретного виробничого завдання або дослідження і узагальнення певної наукової чи науково-практичної проблеми, розробка власних пропозицій з проблематики дослідження. Консультування з науковим керівником, звітування на окремих етапах виконання кваліфікаційної роботи.	захисту бакалаврських робіт студентів здійснюється на основі попереднього та основного захистів членами екзаменаційної комісії на основі сумарної оцінки за критеріями, наведеними в методичних рекомендаціях до написання та оформлення кваліфікаційної роботи студентами. Допуск до захисту відбувається після перевірки оригінальності роботи інтернет-системою EduBirdie, Unichек Підсумкову, диференційовану за стобальною шкалою, оцінку захисту бакалаврської роботи, визначає екзаменаційна комісія
Геологія з основами геоморфології та ґрунтознавства	Лекції (оглядові, тематичні); дискусії; семінари; конспектування та анотування навчальної літератури, екскурсії, вебінари, робота в групах.	Залік, екзамен
Гідрологія	Лекції, семінари, підготовка доповідей, рефератів, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем. Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.	екзамен
Загальна екологія та неоекологія	Лекції (оглядові, тематичні), практичні, семінарські завдання, дискусії, конспектування та анотування навчальної літератури, підготовка доповідей, самостійна робота студентів, тестування.	екзамен
Біологія	Лекції (оглядові, тематичні), практичні/семінарські заняття, конспектування, анотування навчальної літератури, навчальних тем, дискусії, реферати, тестування.	екзамен
Метеорологія та кліматологія	Методи аудиторного викладу навчального матеріалу: лекція (оглядова, навчальна), лекція – дискусія, візуалізація під час усного викладу матеріалу, розрахункові роботи. Методи самостійної роботи студентів: робота з навчальною літературою та іншими засобами навчальної інформації; виконання практичних завдань.	залік

		Вища математика	Лекції, практичні заняття, самостійне вивчення деяких теоретичних питань, виконання практичних завдань до кожного практичного заняття, виконання індивідуального проекту.	екзамен
		Основи економічної теорії	Лекції, семінарські заняття, виконання індивідуальних аналітично-дослідних завдань, робота в Інтернет.	екзамен
		Філософія	Інтерактивні лекції, доповіді на семінарських заняттях, реферати, рецензії на відповіді однокурсників, конспектування, пошук нового матеріалу у періодичних виданнях, Інтернеті і таке інше.	екзамен
		Навчальна (ландшафтно-екологічна)	Словесні, наочні та практичні методи навчання: розповідь, робота з підручниками, навчально-методичною та нормативною літературою; екскурсії на природні та природно-антропогенні об'єкти, дослідження в польових умовах; опрацювання зібраного матеріалу, робота з наочним матеріалом, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, дослідні роботи, опрацювання методик класифікації ландшафтів, самостійна, індивідуальна робота, підготовка звітних документів практики (щоденник, звіт), захист звіту.	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік
РН-1. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронним і діями та/або екологічними проектами.	☒	Виробнича практика	Наочні, словесні, практичні методи: ознайомлення з структурою та принципами функціонування організації, підприємства, установи, виробничого об'єкту; аналіз нормативної та законодавчої документації на об'єктах, що мають підвищену техногенну небезпеки; ознайомчі лекції з питань специфіки виду діяльності виробництва, нових досягнень науки і техніки, а також з питань організації і управління на основі набутого підприємством досвіду; оцінка та аналіз екологічної діяльності організації, підприємства, установи; виконання циклу основних робіт за спеціальністю, вивчення значної за обсягом ділянки виробництва і набуття навичок організації, управління і контролю; розв'язання професійних задач з організації захисту довкілля.	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики. Підсумкове оцінювання – диференційований залік
		Навчальна (загально-екологічна)	Словесні, наочні та практичні методи навчання: інструктаж, розповідь, робота з підручниками,	Захист звітів, презентація результатів, доповідь, які оцінюються членами комісії захисту практики.

		навчально-методичною та нормативною літературою; екскурсії на природні та техногенні об'єкти; лабораторне опрацювання зібраного матеріалу, робота з наочним матеріалом, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, дослідні роботи, детальне вивчення роботи приладів в хіміко-аналітичній лабораторії, опрацювання методик проведення аналізів, самостійна, індивідуальна робота, підготовка звітних документів практики (щоденник, звіт), захист звіту.	Підсумкове оцінювання – диференційований залік
	Кваліфікаційна робота	Спостереження, пояснення, наукові методи (пізнання, аналогії, оцінка, демонстрація, ілюстрація тощо), робота зі статистично-аналітичними звітами, літературно-джерельною та нормативною базою, опанування методів наукового аналізу на практиці, розв'язування конкретного виробничого завдання або дослідження і узагальнення певної наукової чи науково-практичної проблеми, розробка власних пропозицій з проблематики дослідження. Консультації з науковим керівником, звітування на окремих етапах виконання кваліфікаційної роботи.	Публічний захист кваліфікаційної роботи. Оцінка якості виконання та захисту бакалаврських робіт студентів здійснюється на основі попереднього та основного захистів членами екзаменаційної комісії на основі сумарної оцінки за критеріями, наведеними в методичних рекомендаціях до написання та оформлення кваліфікаційної роботи студентами. Допуск до захисту відбувається після перевірки оригінальності роботи інтернет-системою EduBirdie, Unichек Підсумкову, диференційовану за стобальною шкалою, оцінку захисту бакалаврської роботи, визначає екзаменаційна комісія